

ดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

KANTREUM MUSIC IN WORSHIPPING RITUAL AT PHNOM RUNG HISTORICAL PARK.

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in Thai Music

Department of Music

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ดนตรีกันตริมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง
โดย	นางสาววีรวรรณ คชรัตน์
สาขาวิชา	ดุริยางค์ไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ศาสตราจารย์ ดร. บุษกร บิณฑสันต์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นส่ว
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ขำคม พรประสิทธิ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน)

วีรวรรณ คชรัตน์ : ดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง (KANTREUM MUSIC IN WORSHIPPING RITUAL AT PHNOM RUNG HISTORICAL PARK)
 อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศ. ดร.บุษกร บิณฑสันต์, 140 หน้า.

งานวิจัยเรื่องดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพิธีกรรมการบวงสรวงแบบเขมรและดนตรีกันตรึมที่ใช้ในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิจัยพบว่า พิธีกรรมของการบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งแบบเขมร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ และส่วนที่ 2 พิธีเชิญชวนให้ร่วมทำบุญบวงสรวง ในส่วนของพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ประกอบด้วยขั้นตอนการจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย การอัญเชิญเทพเทวดาตามบทสวด และการรำถวายมือ ในส่วนที่สอง ประกอบด้วยการร้องทักทายผู้ฟัง การเชิญชวนให้มาร่วมทำบุญ การเล่นกลอนสดอุปมาอุปไมย ร้องโต้ตอบกัน และการกล่าวถวายพรผู้มาร่วมพิธี โดยมีอาจารย์เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ เป็นผู้ประกอบพิธีกรรม ในส่วนของดนตรีที่ใช้ในพิธีกรรมของการบวงสรวงแบบเขมรใช้วงกันตรึมมคณะสุริยชัย ส.สไปทอง (เกรียงศักดิ์ ส.สไปทอง) เครื่องดนตรีประกอบด้วย ซอกันตรึม 1 คัน กลองกันตรึม 2 ตัว กรับ 1 คู่ ฉาบเล็ก 1 คู่ และฉิ่ง 1 คู่ บรรเลงด้วยเพลง 9 เพลง ได้แก่ เพลงเปิดวงเพลงที่ 1 เพลงเปิดวงเพลงที่ 2 เพลงแสร์เรีย สะตือ เพลงรำปี (รำเปย) เพลงปทุมทอง เพลงทานอ เนียงนอ เพลงชะโอะละหน่าย เพลงสาวกันตรึม เพลงอายยเวง เพลงที่ 3-9 เป็นเพลงที่มีการร้องประกอบ นอกนั้นเป็นเพลงบรรเลงแบบไม่มีร้อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาควิชา ดุริยางคศิลป์

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา ดุริยางค์ไทย

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2560

5986608035 : MAJOR THAI MUSIC

KEYWORDS: KANTRUM / MUSIC / PHNOM RUNG / BURIRAM / CEREMONY / WORSHIP

WEERAWAN KOTCHARAT: KANTREUM MUSIC IN WORSHIPPING RITUAL AT PHNOM RUNG HISTORICAL PARK. ADVISOR: PROF. BUSSAKORN BINSON, D.Phil., 140 pp.

This research aimed to investigate the sacred ritual ceremony, and Kantreum Music in the ceremony at Phanom Rung Historical Park, Chalerm Pra Kiat District, Buriram Province.

The result of the research found that there were two main parts of the ceremony. The first part was sacred ceremony and the second part was held to invite spectators to make merit and to sacrifice. The sacred ceremony started from the step of lighting candles to worship Buddha, inviting deity and gods, and the step of hand dance. The second part of the ceremony comprised the steps of greeting audience, inviting the audience to make merit, improvisation, and blessing the participants. Mr. Kriangsak Paroonram was the master who performed both parts of the ceremony.

The musical instruments employed in this ceremony were: one Kantreum fiddle, two Kantreum drums, a pair of Kantreum sticks, a pair of big cymbals, and a pair of small cymbals. The Kantreum music was played by Suriyachai Sor Sabaithong Kantreum Band (Kriangsak Sor Sabaithong). Kantreum music used in the ceremony comprised of 9 songs: The opening 1 and The opening 2, Saraey Satue Song, Rampi, Patumthong, Tananiangnor, Cha-O-la-naay, Kantreum Girls, and Ayai weng. There were vocal parts in the song from 3rd to 9th, the rest are instrumental music.

Department: Music

Student's Signature

Field of Study: Thai Music

Advisor's Signature

Academic Year: 2017

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถเสร็จสมบูรณ์ขึ้นมาได้ด้วยความเมตตา ดูแลและให้ความช่วยเหลือของศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้กรุณา สละเวลาอันมีค่ามาให้คำแนะนำ ปรีกษาและปรับแก้ไขผลงานซึ่งเป็นประโยชน์ที่สำคัญยิ่ง ที่จะนำไปสู่การทำวิจัยที่ดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ ประธานกรรมการ วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ขำคม พรประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร เฝ้าสวัสดิ์ รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน กรรมการ วิทยานิพนธ์ ที่ท่านได้ให้ความกรุณาชี้แนะ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและดูแลผู้วิจัยอยู่เสมอ และรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ แม่เพชรวิไลและวงกนตรีมสุริยะชัย ส.สไบทอง ที่ให้ข้อมูลในการทำวิจัย อาจารย์จักรพงษ์ สมพร ผู้กรุณาถอดเนื้อเพลงกัณฑ์ในพิธี บวงสรวง รวมถึงผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่มีได้กล่าวชื่อถึง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณคุณแม่และขอบใจน้องชาย ที่มีส่วนร่วมในการ ช่วยเหลืองานวิจัยนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยในงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนกระทั่งงานสำเร็จ สมบูรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
1.6 ขอบเขตการวิจัย.....	7
บทที่ 2 มূলบทของดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง.....	8
2.1 ประวัติปราสาทพนมรุ้ง.....	9
2.2 ประวัติงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง.....	13
2.3 การบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง.....	25
2.4 ประวัติอาจารย์เกรียงศักดิ์ ปะรุนรัมย์ และผลงาน.....	26
2.4.1 ประวัติส่วนตัว.....	26
2.4.2 การศึกษาด้านดนตรี.....	28
2.4.3 ประวัติด้านการทำงาน.....	30
2.4.4 ผลงานด้านการบรรเลงดนตรี.....	32

2.4.5 ผลงานด้านพิธีกรรม.....	36
2.5 ดนตรีกันตริ้ม.....	43
บทที่ 3 องค์ประกอบ ขั้นตอนและพิธีกรรมบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง.....	46
3.1 วัน เวลาและสถานที่	47
3.2 ผู้เข้าร่วมพิธี.....	48
3.2.1 พิธีบวงสรวงแบบไทย.....	48
3.2.2 พิธีบวงสรวงแบบเขมร	50
3.3 เครื่องเซ่นไหว้.....	53
3.4 สิ่งศักดิ์สิทธิ์และชั้นของครูเทพในการบวงสรวง.....	54
3.5 บทสวดและความหมายของบทสวด.....	55
3.5.1 ส่วนร้องเกริ่นนำ	55
3.5.2 คำบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์	56
3.5.3 บทสวด	57
3.5.4 คำกล่าวอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์	58
3.5.5 คำกล่าวเชิญชวนให้ร่วมทำบุญ.....	59
3.5.6 บทขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอวยพรให้ผู้ร่วมพิธี.....	59
3.6 ขั้นตอนและองค์ประกอบของการบวงสรวง.....	60
3.6.1 ช่วงที่หนึ่ง ช่วงพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์.....	60
3.6.2 ช่วงที่สอง ช่วงพิธีเชิญชวนให้ร่วมทำบุญบวงสรวง.....	61
3.7 ดนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม.....	62
3.7.1 เครื่องดนตรี.....	63
3.8 เพลงที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม.....	63
3.9 ข้อห้าม ข้อบังคับและการปฏิบัติตนในการประกอบพิธีกรรม	64

บทที่ 4 วิเคราะห์ดนตรีกันตรึมในบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง	66
4.1 วิธีการบันทึกโน้ตเพลง	67
4.2 การบันทึกโน้ตเครื่องกำกับจังหวะ	68
4.3 สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต	69
4.4 การแบ่งช่วงเพลงในพิธีกรรม.....	69
4.5 การบรรจุเพลง คำร้องและสังคีตลักษณ์ของเพลง	69
4.5.1 ส่วนที่ 1 เพลงบรรเลงก่อนพิธีบวงสรวง	70
เพลงที่ 1 เพลงเปิดวงเพลงที่ 1 (สองชั้น).....	70
เพลงที่ 2 เพลงเปิดวงเพลงที่ 2 (ชั้นเดียว).....	72
4.5.2 ส่วนที่ 2 เพลงบรรเลงประกอบในช่วงพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์.....	74
เพลงที่ 3 เพลงเสรี สะตือ	74
เพลงที่ 4 เพลงรำเปย (รำปี) สองชั้น.....	84
เพลงที่ 5 เพลงปทุมทอง (สองชั้น).....	87
4.5.3 ส่วนที่ 3 เพลงบรรเลงประกอบในช่วงเชิญชวนให้คนมาร่วมทำบุญ	91
เพลงที่ 6 เพลงทานอเนียงนอชั้นเดียว	91
เพลงที่ 7 เพลงชะโอะละหนาย (ชั้นเดียว).....	94
เพลงที่ 8 เพลงสาวกันตรึม ชั้นเดียว	98
เพลงที่ 9 เพลงอายัยเวง ชั้นเดียว	102
4.6 บทสรุปและวิเคราะห์ผล	104
4.6.1 ภาษากับการนำภาษามาใช้ในพิธีกรรม.....	104
4.6.2 โครงสร้างและความสัมพันธ์ของพิธีกรรม	105
4.6.3 บทบาทของดนตรีกันตรึมที่นำมาใช้ในพิธีกรรม	107
4.6.4 ดนตรีกันตรึมและดนตรีไทยในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง.....	108

4.6.5 ศูนย์รวมของคนในท้องถิ่น.....	110
4.6.6 เป็นแหล่งเรียนรู้และภาพสะท้อนวิถีชีวิต.....	111
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	114
รายการอ้างอิง.....	116
ภาคผนวก	118
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	140

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ด้านหน้าของปราสาทพนมรุ้ง	9
ภาพที่ 2.2 บริเวณด้านในปราสาทพนมรุ้ง.....	11
ภาพที่ 2.3 อาคารซึ่งประดับด้วยหน้าบันและทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์	12
ภาพที่ 2.4 หงส์ พาหนะของพระพรหม เทพเจ้าประจำทิศเบื้องบน.....	15
ภาพที่ 2.5 ช้าง พาหนะของพระอินทร์ เทพเจ้าประจำทิศตะวันออก	15
ภาพที่ 2.6 วัว พาหนะของพระอิศวร เทพเจ้าประจำทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	16
ภาพที่ 2.7 แรด พาหนะของพระอัคนี เทพเจ้าประจำทิศตะวันออกเฉียงใต้	16
ภาพที่ 2.8 คชสีห์ พาหนะของพระกুবเระ เทพเจ้าประจำทิศเหนือ	17
ภาพที่ 2.9 นกยูง พาหนะของพระขันธกุมาร เทพเจ้าประจำทิศใต้.....	17
ภาพที่ 2.10 นาค พาหนะของพระวิรุณ เทพเจ้าประจำทิศตะวันตก.....	18
ภาพที่ 2.11 ม้า พาหนะของพระพาย เทพเจ้าประจำทิศตะวันตกเฉียงเหนือ	18
ภาพที่ 2.12 รากษส พาหนะของพระนรฤติ เทพเจ้าประจำทิศตะวันตกเฉียงใต้.....	19
ภาพที่ 2.13 กระบือ พาหนะของพระยม เทพเจ้าประจำทิศเบื้องล่าง.....	19
ภาพที่ 2.14 ขบวนพระนางกูปตินทรลักษมีเทวี.....	20
ภาพที่ 2.15 การแสดงแสง สี เสียงชุดมหาเวทาลัยพนมรุ้ง ปี 2556	21
ภาพที่ 2.16 การแสดงแสง สี เสียงเรื่องศรัทธาศิวะนฤมิตร เรื่องวิจิตรคุณค่าพนมรุ้ง ปี 2561.....	22
ภาพที่ 2.17 การแสดงแสง สี เสียงเรื่องศรัทธาศิวะนฤมิตร เรื่องวิจิตรคุณค่าพนมรุ้ง ปี 2561.....	22
ภาพที่ 2.18 งานแถลงข่าวประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ประจำปี พ.ศ. 2560	23
ภาพที่ 2.19 งานแถลงข่าวประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ประจำปี พ.ศ. 2561	23
ภาพที่ 2.20 การแสดงบนเวที ณ ลานวัฒนธรรม	24
ภาพที่ 2.21 บริเวณลานวัฒนธรรม	24

ภาพที่ 2.22 นายสุกรี ประจักษ์ ปิตาของอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประจักษ์	26
ภาพที่ 2.23 นางปิ่น ประจักษ์ มารดาของอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประจักษ์	27
ภาพที่ 2.24 ขณะที่อาจารย์เกรียงศักดิ์กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษา และได้ไปขออยู่ในวงของครู บุญถึง	29
ภาพที่ 2.25 อาจารย์เกรียงศักดิ์ แสดงการโตด้อมให้นักท่องเที่ยวชม ขณะรับอาชีพมัคคุเทศก์	30
ภาพที่ 2.26 อาจารย์เกรียงศักดิ์ พานักท่องเที่ยวจากประเทศไทยไปเที่ยวประเทศเวียดนาม	31
ภาพที่ 2.27 อาจารย์สไบทอง ประจักษ์ ภรรยาของอาจารย์เกรียงศักดิ์	32
ภาพที่ 2.28 โล่พระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท กัณฑ์ ประจำปี 2549	33
ภาพที่ 2.29 ปี พ.ศ. 2546 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานถ้วย รางวัลชนะเลิศ การประกวดดนตรีพื้นบ้าน 4 ภาค	33
ภาพที่ 2.30 อาจารย์เกรียงศักดิ์ ประจักษ์ และนักแสดงรับวงสรวงเขาพนมรุ้ง งานประเพณีขึ้น เขาพนมรุ้ง ปี พ.ศ. 2555	34
ภาพที่ 2.31 งานพิธีเปิดสนามแข่งรถ ช้าง อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต บุรีรัมย์	34
ภาพที่ 2.32 อาจารย์เกรียงศักดิ์ ได้รับเชิญให้ร่วมแสดงในฉากหนึ่งของละครช่อง 3	35
ภาพที่ 2.33 อาจารย์เกรียงศักดิ์ครอบครุ รับสืบทอดเป็นพราหมณ์ พนมกุเลน ประเทศกัมพูชา	36
ภาพที่ 2.34 พิธีครอบครุ รับสืบทอดเป็นพราหมณ์ ณ พนมกุเลน ประเทศกัมพูชา	37
ภาพที่ 2.35 พิธีบวงสรวงบูชาพญานาค จังหวัดนครสวรรค์	37
ภาพที่ 2.36 พิธีบวงสรวงบูชาองค์พญานาคราช พ่อปู่ศรีสุทโธ แม่ย่าศรีปทุมมานาคราช คำชะโนด จังหวัดอุดรธานี	38
ภาพที่ 2.37 พิธีบูชาบวงสรวงพญานาคราช ยะโฮร์บาห์รู ประเทศมาเลเซีย	38
ภาพที่ 2.38 อาจารย์เกรียงศักดิ์และนักแสดงมาร่วมแสดงในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง พ.ศ. 2548	39
ภาพที่ 2.39 พิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งแบบไทย พ.ศ. 2561	41
ภาพที่ 2.40 พิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง แบบเขมร พ.ศ. 2558	41

ภาพที่ 2.41 เครื่องเซ่นไหว้ ในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง แบบเขมร พ.ศ. 2558.....	42
ภาพที่ 2.42 พิธีบวงสรวงไหว้ครุงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง แบบเขมร ปี พ.ศ. 2561	42
ภาพที่ 2.43 แผนผังการตั้งวงกันตรึมคณะสุริยะชัย ส.สไปทอง.....	43
ภาพที่ 2.44 ซอกันตรึมหรือซอตรัวเอก	44
ภาพที่ 2.45 กลองกันตรึม	44
ภาพที่ 2.46 ฉิ่ง	44
ภาพที่ 2.47 ฉาบเล็ก	45
ภาพที่ 3.1 บริเวณที่จัดพิธีบวงสรวง ลานหน้าปราสาทพนมรุ้ง	47
ภาพที่ 3.2 ผู้เข้าร่วมพิธีบวงสรวงแบบไทย นำทีมโดยผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ.....	48
ภาพที่ 3.3 ผู้เข้าร่วมพิธีบวงสรวงแบบไทย หน่วยงานต่าง ๆ.....	49
ภาพที่ 3.4 ผู้ประกอบพิธีบวงสรวงแบบไทย.....	49
ภาพที่ 3.5 ผู้ประกอบพิธีบวงสรวงแบบเขมร อาจารย์เกรียงศักดิ์ปะรุนรัมย์ และแม่เพชรวิไล	50
ภาพที่ 3.6 นักแสดงกำลังเตรียมตัวเพื่อขึ้นแสดง.....	51
ภาพที่ 3.7 คณะนักดนตรีกันตรึม	51
ภาพที่ 3.8 นักท่องเที่ยวและผู้ร่วมทำบุญ.....	52
ภาพที่ 3.9 ผู้เข้าร่วมรำถวายมือ	52
ภาพที่ 3.10 เครื่องเซ่นไหว้.....	54
ภาพที่ 3.11 การจัดโต๊ะหมู่สำหรับบวงสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเทพเทวดา	55
ภาพที่ 3.12 ช่วงพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ นางรำจะนั่งลงพนมมือไหว้.....	61
ภาพที่ 3.13 ช่วงพิธีเชิญชวนให้ร่วมทำบุญ นางรำจะลุกขึ้นร่ายรำอย่างสนุกสนาน	61
ภาพที่ 4.1 ระนาดเอกและสัญลักษณ์เสียงที่ใช้บันทึก	67

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 บทเพลงกันตรึมและโอกาสในการนำเพลงไปใช้ในการบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขา พนมรุ้ง ปี พ.ศ. 2561.....	64
ตารางที่ 4.1 แสดงการเทียบเสียงซอด้วงและซอกันตรึม.....	68

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปราสาทพนมรุ้ง หรือ วนรุง เป็นภาษาเขมร แปลว่า ภูเขาใหญ่ เป็นปราสาทหินเก่าแก่ที่มีอายุกว่า 1,000 ปี ตั้งอยู่บนยอดภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้วลูกหนึ่ง ในตำบลตาเป็ก เขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ มีความสูงประมาณ 200 เมตร สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยพุทธศตวรรษที่ 15-18 ปราสาทพนมรุ้ง เป็นปราสาทที่ถูกสร้างขึ้นด้วยฝีมือมนุษย์ โดยใช้สถาปัตยกรรมรูปแบบของศิลปะเขมรโบราณ ในอดีตใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย ซึ่งนับถือพระศิวะเป็นเทพเจ้าสูงสุด ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากประเทศกัมพูชา ลวดลายแกะสลักบนกำแพงหิน มณฑป โดยเฉพาะทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ ซึ่งเป็นแผ่นหินสลักที่มีชื่อเสียง ทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมความงามเป็นจำนวนมาก (สรเชต วรคามวิชัยและคณะ 2555, 131)

นอกจากความงดงามที่เป็นจุดเด่นของปราสาทพนมรุ้งแล้ว ยังมีปรากฏการณ์พระอาทิตย์ขึ้นและตก ลอดผ่านช่องประตู 15 ช่อง พร้อมเพรียงกัน ซึ่งเกิดขึ้นเพียงปีละ 2 ครั้งคือ พระอาทิตย์ขึ้นลอดช่องประตูในช่วงต้นเดือนเมษายนและพระอาทิตย์ตกลอดช่องประตูในช่วงต้นเดือนตุลาคม จึงทำให้ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี จะมีการจัดงานประจำปีประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งขึ้น

งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง เป็นงานที่จัดขึ้นเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งจัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2481 โดยการริเริ่มของท่านเจ้าคุณโอภาสธรรมญาณ วัดท่าประสิทธิ์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมาปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานบนเขาพนมรุ้งในขณะนั้น ท่านเจ้าคุณโอภาสธรรมญาณเห็นว่าการจัดประเพณีขึ้นเขาเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้คนได้มาร่วมกันทำบุญ พบปะสังสรรค์ ก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และยังเป็นการพักผ่อนหลังจากที่เหน็ดเหนื่อยจากงานมาแล้ว จึงได้ชักชวนญาติโยม ซึ่งเป็นชาวบ้านจากบ้านบุ ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย ช่วยกันทำทางขึ้นสู่พนมรุ้ง ใช้เวลาในการตัดทางขึ้นสู่ปราสาทเป็นเวลา 3 เดือน ปรับพื้นที่บริเวณหน้าปราสาทให้กลายเป็นลานกว้าง สำหรับการจัดงานเฉลิมฉลอง และได้มีจัดประเพณีขึ้นครั้งแรกในวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 5 พ.ศ. 2481 ภายหลังประเพณีนี้จึงกลายเป็นประเพณีของชาวบ้านแถบอำเภอนางรองและใกล้เคียง ที่จะพากันเดินขึ้นเขาพนมรุ้งเพื่อไปทำบุญปิดทองพระพุทธรูปจำลอง และทำบุญ

ตรุษสงกรานต์ ในวันขึ้น 15 ค่ำ ของทุกปี สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (สรเชต วรคามวิชัย และคณะ 2555, 220)

ลีนวัตร วาสิประโคน เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก และเลขานุการสมาคมท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ กล่าวถึงความเป็นมาของประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งว่า

เดิมทีชาวบ้านละแวกใกล้เคียง พวกบ้านตาเป๊ก อำเภอนิคมพัฒนา
พระเกียรติ บ้านหนองบัวราย อำเภอบึงสามพัน เขานิยมขึ้นมาทำบุญ
ในช่วงปีใหม่ไทยเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว บริเวณนั้นมีวัดเก่า ซึ่งตั้งอยู่ใกล้
กลับปราสาทพนมรุ้งที่พังทลายทรุดโทรม แต่ก่อนไม่มีทางขึ้นดีอย่างทุก
วันนี้ ชาวบ้านต้องพากันเดินเท้าขึ้นไปสักการะพระบนเขา ต่อมาเมื่อ
ประมาณ 70 กว่าปีที่แล้ว พระครูโสภาธรรมญาณ จากจังหวัดสุรินทร์ ก็
ริเริ่มให้มีการจัดประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งอย่างเป็นทางการขึ้นนับแต่นั้นมา
ซึ่งองค์ประกอบก็จะคล้ายคลึงกับการจัดในปัจจุบัน ภายหลังการเริ่มต้น
ประเพณีครั้งแรก ความเจริญก็ค่อย ๆ เข้ามา ถนนหนทาง วิธีการปฏิบัติ
ของคนก็เปลี่ยนไป (ลีนวัตร วาสิประโคน, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม
2560)

ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงปลายเดือนมีนาคม-ต้นเดือน
เมษายน เป็นเวลา 3 วัน ภายในงานมีกิจกรรม ได้แก่ ลานวัฒนธรรม ตลาดโบราณ การแสดง
แสงสีเสียง และขบวนแห่ ที่จะมีการปรับเปลี่ยนให้แตกต่างกันไปในแต่ละปี โดยเฉพาะการ
แสดงแสงสีเสียงซึ่งจัดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน เป็นการแสดงละครเกี่ยวกับประวัติของปราสาท
พนมรุ้ง เป็นการแสดงแสงสีเสียงโดยใช้ปราสาทพนมรุ้งเป็นฉาก ตามความเชื่อดั้งเดิมในเรื่อง
ศาสนาและเทพเจ้าของชาวบ้านเชื้อสายเขมรลีนวัตร วาสิประโคน กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับการ
แสดงแสงสีเสียงในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งว่า “การแสดงแสงสีเสียงยามค่ำคืน เป็นการรำ
เพื่อถวายพระศิวะและเหล่าทวยเทพ ตามความเชื่อที่มีมาแต่โบราณ ไม่ได้ทำเพื่อบูชาผู้สร้าง
พนมรุ้ง” (ลีนวัตร วาสิประโคน, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2560)

ตามความเชื่อของชาวไทย นอกจากความเชื่อในเรื่องศาสนาและเทพเจ้าแล้ว ยังมี
ความเชื่อในเรื่องเทพยดา บรรพบุรุษ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อจะกระทำการงานใด เช่น การทำไร่
ไถนา การปลูกข้าว การแต่งงาน การบวช ประเพณีและการประกอบพิธีต่างๆ ฯลฯ จึงมีการทำ
พิธีเช่นไหว้บูชาก่อนจะเริ่มงาน เพื่อเป็นการอัญเชิญ รวมถึงบอกกล่าวให้ทราบและให้มาร่วม
เป็นสักขีพยานในการจัดงานครั้งนั้นๆ และอำนวยการช่วยเหลือให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี
เรียกว่า พิธีบวงสรวง

พิธีบวงสรวง จะต้องมีการทำพิธีซึ่งเป็นพรหมณ์ที่สืบทอดการทำพิธีบวงสรวง มีเครื่องเช่นไหว้ตามที่ทำพิธีเป็นผู้กำหนด และมีดนตรีเข้ามาบรรเลงประกอบพิธี นอกจากนี้ผู้แสดงหรือผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดงาน สามารถเข้ามาทำพิธีเพื่อเป็นสิริมงคลให้แก่ตนเองด้วย เดิมที่มีการจัดงานพิธีบวงสรวงจากพรหมณ์จากส่วนกลาง (มาจากกรุงเทพฯ) เพียงอย่างเดียว ภายหลังได้มีการทำพิธีบวงสรวงแบบเขมรเข้ามาทำร่วมด้วย เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ กล่าวถึงการบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งแบบดั้งเดิม และสาเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันว่า

เมื่อก่อน งานบวงสรวงมีแต่พรหมณ์ที่มาทำพิธีจากส่วนกลางอย่างเดียว ไม่มีพิธีเขมร ครั้งหนึ่งพอองค์ลงประทับแล้ว เกิดพังกันไม่รู้เรื่อง เพราะองค์ที่ลงนั้นพูดภาษาเขมร ก็ต้องมาหาครูให้ช่วยแปลให้ และเหมือนเป็นเรื่องอาถรรพ์ เกิดอาเพศขึ้นในงาน มีคนทรงเค้าทำกัณฑ์มาว่าพื้นที่นี้เป็นถิ่นเขมรโบราณก็ต้องอัญเชิญด้วยภาษาเขมร ตั้งแต่นั้นจึงมีการจัดพิธีบวงสรวงแบบเขมรขึ้นให้ครูเป็นพรหมณ์ทำพิธีเขมร ตอนแรกที่มีพิธีบวงสรวงแบบเขมร พอครูไปทำพิธีปีพาทย์เค้าไม่รับดนตรีให้ ตอนหลังมาก็เลยต้องแยกเป็นบวงสรวงแบบเขมรคนละวันกันเลย (เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์, สัมภาษณ์, 14 พฤศจิกายน 2559)

ปัจจุบันพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง แบ่งออกเป็น 2 พิธี คือ การบวงสรวงที่มีพรหมณ์มาจากกรุงเทพฯ ซึ่งจะมีการจัดเครื่องเช่นไหว้ มีการแสดงถวายมือและมีการวงปี่พาทย์พิธีมาร่วมบรรเลงประกอบพิธี โดยมี คุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์ (ส่วนใหญ่เรียกท่านตามนามปากกาของท่านว่า ทมยันตี) มาเป็นพรหมณ์ประกอบพิธี และอีกพิธีหนึ่งคือ การบวงสรวงพื้นเมือง อาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ เป็นพิธีบวงสรวงแบบเขมรจัดขึ้นล่วงหน้าพิธีพรหมณ์ตามฤกษ์วันมงคล ข้างขึ้น โดยมีพรหมณ์พื้นเมืองของจังหวัดบุรีรัมย์ คือ อาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ เป็นประธานในการประกอบพิธี

อาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ ครูผู้สอนวิชาดนตรีพื้นบ้าน โรงเรียนพลับพลายพิทยาคม อำเภอพลับพลาย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ก่อตั้ง “วงเกรียงศักดิ์ ส.สไปทอง” (โดยภายหลังได้เปลี่ยนชื่อวงเป็น สุริยะชัย ส.สไปทอง เมื่อปี พ.ศ. 2559) อาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ เป็นผู้มีความสามารถในด้านกัณฑ์ตรีม โดยเฉพาะการขับร้องและหน้าทับ ผู้สืบทอดกัณฑ์ตรีมสายแม่พลอย-แม่คำเรียบ ราชประโคน นักดนตรีกัณฑ์ตรีมเก่าแก่ของจังหวัดบุรีรัมย์ อาจารย์เกรียงศักดิ์ มีประวัติทางด้านกัณฑ์ตรีมมากกว่า 47 ปี และมีผลงานดีเด่นต่างๆ เช่น ถ้วยรางวัลพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “นาฏศิลป์ สร้างสรรค์ ชุตบุรีรัมย์รุ่งเรือง

เมืองปฐม” พ.ศ. 2552 ถ้วยรางวัลพระราชทานงานวันครอบครัว พ.ศ. 2541 จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฯลฯ

อาจารย์เกรียงศักดิ์ รัชนีที่เป็นพรหมณ์พื้นเมืองในพิธีบวงสรวง เป็นผู้กำหนดเครื่องเซ่นไหว้แบบเขมรตามตำราที่ได้สืบทอดมาตามชนบ ซึ่งเป็นรูปแบบจำเพาะที่ผู้เป็นพรหมณ์จะเรียกให้ผู้เตรียมงานจัดไว้ล่วงหน้า และมีการใช้ดนตรีประกอบในการทำพิธีบวงสรวงเพื่อสร้างบรรยากาศและใช้บรรเลงประกอบบทสวดขณะทำพิธี คือ กันตรึม

กันตรึม เป็นดนตรีพื้นบ้านของชาวอีสานใต้ ที่นิยมเล่นกันในแถบจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และบุรีรัมย์ ที่นอกจากสร้างความสนุกสนาน ครึกครื้น แล้วยังเป็นดนตรีที่ใช้ประกอบในพิธีกรรม อาทิ การเซ่นไหว้ การบวงสรวง การรักษาคนป่วย การไหว้ครู ทำขวัญนาค เป็นต้น เครื่องดนตรีที่ประกอบในวงกันตรึม ได้แก่ ซอกันตรึม กลองกันตรึม และเครื่องกำกับจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับ ทำหน้าที่บรรเลงทำนอง เล่นลำลองกับผู้ร้อง หรือเล่นคลอร้องตามแต่เพลงและรูปแบบของวงซึ่งจะแตกต่างกันไปแล้วแต่คณะ โดยที่ได้ชื่อว่ากันตรึม นั้น มีที่มาจากเสียงกลองกันตรึมที่บรรเลงในวง ซึ่งให้เสียงดัง โฉ๊ะ ครึมครึม หรือโฉ๊ะ ตริ้ม ตริ้ม ซึ่งวงกันตรึมที่นำมาใช้บรรเลงในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง คือ วงสุริยะชัย ส.สไบทอง (ชื่อเดิม วงเกรียงศักดิ์ ส.สไบทอง)

เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ ได้อธิบายถึงความสำคัญของดนตรีในพิธีบวงสรวงไว้ว่า

ดนตรี ก่อให้เกิดความขลังความเป็นอีสานใต้ เหมือนงานที่เล่นกันตรึมบรรเลงสดกับเปิดซาวด์จากเครื่องเสียงก็มีความแตกต่าง เพราะถ้าเป็นซาวด์ จะต้องจำกัดเวลา ถ้าเป็นบรรเลงสดเราสามารถสั่นไหวไปได้อย่างเรื่อยๆ เพิ่มอรรถรสในพิธีนั้นๆ ได้ทั้งสองอย่าง การบวงสรวงภาคกลางถ้ามีพีพาทย์รับก็จะขลัง กันตรึมจะกินใจลึกซึ้งถึงแก่นแท้ ก่อให้เกิดพลังอำนาจบารมี เหมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์เขาได้รับรู้และพอใจทั้งผู้ร่วมงานและเจ้าพิธี (เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2560)

ในปัจจุบัน ดนตรีกันตรึมแบบโบราณกำลังถูกกลืนด้วยค่านิยมสมัยใหม่ อาทิ นำไปประยุกต์เล่นกับวงดนตรีสดทั่วไป นักดนตรีรุ่นใหม่ก็ไม่มีการต่อเพลงแบบเก่า หัดเล่นเองจากสื่อไม่มีแบบแผน คิดถึงความสนุกสนานและประเพณีสืบสาน อาทิ เมื่อหัดเองเรียนเองจึงไม่มีการไหว้ครู ทั้งกลืนอายุความเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม และนอกจากนี้ พิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งแบบเขมร มีการจัดขึ้นที่เขาพนมรุ้งเพียงแห่งเดียวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของดนตรีกันตรึมที่ในพิธีบวงสรวง จึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าและทำการวิจัยในเรื่องดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง โดยค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล และเข้าร่วมพิธีบวงสรวงเพื่อเก็บข้อมูลใน

การทำวิจัยในครั้งนี้ ช่วยพัฒนาและอนุรักษ์ดนตรีกันตรึม สืบสานประเพณีดั้งเดิมแต่โบราณ อันเป็นดนตรีพื้นเมืองของจังหวัดบุรีรัมย์

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาพิธีและขั้นตอนการบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง
- 1.2.2 เพื่อศึกษาดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งวิธีการดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีกันตรึม และพิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการบวงสรวง จากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบพิธี และผู้เข้าร่วมงาน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบพิธีบวงสรวง ข้อมูลสัมภาษณ์จากอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประจันรัมย์

กลุ่มที่ 2 นักดนตรีวงกันตรึมคณะสุริยะชัย ส.สไบทอง จำนวน 6 คน ได้แก่

- นายขวัญ โสประโคน นักดนตรี
- นายเอกลักษณ์ จันทร์ตรง นักดนตรี
- นายสัจจะ แก้วพนัสเจริญ นักดนตรี
- นายสุทิน มะลิซ้อน นักดนตรี
- นายวุฒิพงษ์ เพกประโคน นักดนตรี
- นายวุฒิพร เพกประโคน นักดนตรี

กลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดงานพิธีบวงสรวง

- นางสาววิมล ชอบสุข ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์
- นางสาววีรนุช คชรัตน์ ผู้จัดการแถลงข่าวงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งประจำปี พ.ศ. 2561
- นางสาวเพชรรัตน์ ภูมาศ นายอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์
- นายสินวัตร วาสิประโคน เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ อบต.ห้วยจรเข้มาก

- ว่าที่ร้อยตรีน้ำเพชร คชเสนี สัตยารักษ์ ผู้ร่วมแสดงในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ปี พ.ศ. 2542-2558

กลุ่มที่ 4 ผู้เข้าร่วมพิธีบวงสรวง ได้แก่

- นางอารดา นิรันดรพานิชย์ผู้จัดการ บริษัทเอกชน
- นางสาวภัทรพรรณ คำเสนาอาจารย์โรงเรียนวัดแจ้ง
- นางสาวรัตนพร งามยิ่ง เลขานุการ บริษัทเอกชน
- นางสาวเอมอร อุดมสุข พนักงานบัญชี บริษัทเอกชน
- นางสาวสุวิชาดา ฉิมจรรย์นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- นางสาวสุวดี สีน้าเงิน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- นางสาววิจิตรา เจริญชัย นักศึกษาวิทยาลัยการศึกษาศาสตร์บุรีรัมย์
- ภัทรนิต เขียมรัมย์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- นายภาคินัย ปริรัมย์ ช่างภาพอิสระ
- นายเกียรติชัย เวสรวงกูรช่างภาพ บริษัทเอกชน
- นายภคินทร์ ไททองกลางเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มที่ 5 ผู้ถอดทำนองเพลงและหน้าที่บกลองกันตรึม นายจักรพงษ์ สมพร อาจารย์สาธิตสถาบันวิจัย พัฒนาและสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาและเข้าร่วมสังเกตการณ์ รวบรวมข้อมูลจากการเข้าร่วมพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ปี พ.ศ. 2561

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วม ได้แก่ อาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ ผู้ประกอบพิธีบวงสรวง นักดนตรีในวงกันตรึมคณะสุริยะชัย ส.สไปทอง ผู้เข้าร่วมพิธีการบวงสรวง (วันงาน) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการศึกษา

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบพิธีและขั้นตอนการบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

1.4.2 ทราบดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

บวงสรวง หมายถึง การเซ่นไหว้ ขอพร หรือบอกกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีปู่ ย่า ตา ยาย บรรพบุรุษ รวมถึงเจ้าที่เจ้าทาง ที่สถิตอยู่ ณ บริเวณที่ทำพิธีนั้น ๆ ให้มาร่วมรับรู้ถึงงาน ประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งที่กำลังจะจัดขึ้น มาอวยพรให้ประสบความสำเร็จ แคล้วคลาดสิ่งไม่ดี ทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ บวงสรวง หมายถึง การบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขา พนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ เท่านั้น

พราหมณ์ หมายถึง ผู้ประกอบพิธีบวงสรวง ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หมายถึง อาจารย์เกรียงศักดิ์ ประจักษ์รัมย์ ผู้ประกอบพิธีบวงสรวงโดยใช้ภาษาเขมรและภาษาไทยในการทำพิธี โดยคำว่าพราหมณ์นั้น มาจากภาษาเขมรว่า เปเรียม ซึ่งเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ จึงใช้เรียกแทนตัวของอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประจักษ์รัมย์ว่าเป็นพราหมณ์

วงกันตรึม หมายถึง วงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ ซึ่งประกอบไปด้วย นักร้อง ซอกันตรึม และเครื่องกำกับจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับ ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หมายถึง วงกันตรึมคณะ สุริยะชัย ส.สไบทอง ซึ่งนำโดยอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประจักษ์รัมย์

1.6 ขอบเขตการวิจัย

ดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง แบ่งการบวงสรวง ออกเป็น 2 แบบ คือ แบบพิธีไทยและพิธีเขมร โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาเรื่องดนตรีกันตรึมใน พิธีบวงสรวงแบบเขมรเท่านั้น

บทที่ 2

มูลบทของดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

การศึกษาค้นคว้า เรื่อง ดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง โดยผู้
ศึกษาได้แบ่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 ประวัติปราสาทพนมรุ้ง
- 2.2 ประวัติงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง
- 2.3 การบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง
- 2.4 ประวัติอาจารย์เกรียงศักดิ์และผลงานในด้านต่าง ๆ
- 2.5 ดนตรีกันตรึม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.1 ประวัติปราสาทพนมรุ้ง

ภาพที่ 2.1 ด้านหน้าของปราสาทพนมรุ้ง
ที่มาภาพ : วัฒนา จันทร์เจริญ บันทึกภาพปี พ.ศ. 2558

ปราสาทพนมรุ้ง เป็นปราสาทหินที่สร้างขึ้นจากหินทรายสีชมพู ตั้งอยู่ที่ตำบลตาเป็ก อำเภอลำปลายสมันต์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อใช้เป็นศาสนสถานบูชาพระศิวะ ซึ่งมีความเชื่อว่าพระศิวะเป็นเทพเจ้าสูงสุด (วิมล ขอบสุข และคณะ 2558, 45) ตามความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ลัทธิไศวนิกาย นักโบราณคดีได้ศึกษาหลักฐานต่าง ๆ รวมถึงจารึกที่พบในบริเวณปราสาท สันนิษฐานได้ว่าปราสาทหลังนี้ สร้างขึ้นในช่วงสมัยพุทธศตวรรษที่ 15-18 และมีเรื่องราวเกี่ยวกับผู้สร้างปราสาทหลังนี้ว่า

ผู้สร้างปราสาทพนมรุ้ง คือ นเรนทราทิตย์ ซึ่งเป็นโอรสของพระเจ้าธรณีนทรวรมันที่ 1 และพระนางภูปตินทรลักษมีเทวี เมื่อพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 ฆ่าธรณีนทรวรมันที่ 1 ผู้เป็นลุงของตนตายแล้วขึ้นครองราชสมบัติ ในราวพุทธศตวรรษที่ 17 ต่อมาได้สร้างปราสาทนครวัดถวายให้เป็นที่สถิตของพระนารายณ์ ตามความเชื่อของศาสนาฮินดู ไชยณพิกาย นเรนทราทิตย์ผู้มีศักดิ์เป็นญาติของสุริยวรมันที่ 2 จึงได้เดินทางออกจากเมืองพระนครหลวง ราชอาณาจักรกัมพูชา จนกระทั่งได้เลือกเอายอดเขาพนมรุ้ง หรือที่กล่าวถึงในศิลาจารึก “พนมรุ้ง” เป็นสถานที่สร้างเทวสถานปราสาทพนมรุ้งถวายแด่พระศิวะ ตามลัทธิไศวนิกาย แล้วผนวชเป็นฤาษีบำเพ็ญพรตภาวนาจนตบะแก่กล้า เป็นมหาฤาษี ณ ปราสาทพนมรุ้ง (ศากุน ศิริพานิช 2534, 23-24)

ซึ่งคล้ายคลึงกับข้อความตอนหนึ่งในหนังสือเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 9 เส้นทาง 9 ภูมิภาค จังหวัดบุรีรัมย์ว่า “ปราสาทหินพนมรุ้ง เป็นเทวสถานในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย มีการบูรณะก่อสร้างต่อเนื่องกันมาหลายสมัย ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 15-17” (สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดบุรีรัมย์ 2559, 33)

และสอดคล้องกับเอกสารออนไลน์ในฐานข้อมูลโบราณสถานสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์ศึกษาศิลปกรรมโบราณในเอเชียอาคเนย์ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กล่าวถึงเรื่องราวของการสร้างปราสาทพนมรุ้ง ว่า

จากข้อความในจารึกที่กล่าวสรรเสริญพระเกียรติของพระเจ้า-
ราเชนทรวรมันที่ 2 และรูปแบบของปราสาทอิฐ 2 องค์ ที่ตั้งอยู่ใกล้กับ
ปราสาทประธาน ทำให้ทราบได้ว่าบนยอดเขาพนมรุ้งนี้ น่าจะมีศาสนสถาน
มาแล้วอย่างน้อยตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 15 และคงใช้งานต่อเนื่องเรื่อยมา
เห็นได้จากยังคงมีการสร้างอาคารเพิ่มเติมมาเป็นระยะ จนในกระทั่งในราว
กลางพุทธศตวรรษที่ 17 จึงมีการสร้างปราสาทแห่งนี้ขึ้นใหม่ให้ขนาดใหญ่โต
ขึ้นดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

มีการสันนิษฐานถึงผู้สร้างปราสาทพนมรุ้งในช่วงกลางพุทธศตวรรษ
ที่ 17 ว่าน่าจะ ได้แก่ นเรนทราทิตย์แห่งราชวงศ์มหิธรปุระ (เป็นราชวงศ์ที่
น่าจะมีศูนย์กลางอยู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของไทย) จาก
ข้อความที่ปรากฏในจารึกพนมรุ้งหลักที่ 7 และหลักที่ 9 นเรนทราทิตย์
พระองค์นี้ทรงเป็นโอรสของพระนางกูปตินทรลักษมี คงเป็นกษัตริย์ที่
ปกครองบริเวณรอบ ๆ เขาพนมรุ้ง ในช่วงท้ายชีวิตของพระองค์ได้สละราช-
สมบัติและมาบำเพ็ญพรตอยู่บนปราสาทพนมรุ้งที่พระองค์สร้างขึ้น
(มหาวิทยาลัยศิลปากร 2558, ออนไลน์)

สาเหตุที่ไม่สามารถระบุช่วงปีที่สร้างปราสาทหลังนี้ขึ้นได้นั้น เนื่องจากรูปแบบของ
ศิลปะที่พบและตัวอาคารแต่ละหลังของปราสาท ไม่ได้มีการสร้างขึ้นในปีเดียวกัน ดังนี้เนื้อหาใน
บทความออนไลน์เพิ่มเติมของฐานข้อมูลโบราณสถานสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์ศึกษา
ศิลปกรรมโบราณในเอเชียอาคเนย์ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ว่า

อาคารสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ของปราสาทพนมรุ้ง ไม่ได้สร้างขึ้นมา
พร้อมกันหมดในคราวเดียว ได้มีการสร้างศาสนสถานเพื่อเป็นศูนย์กลางทาง
ความเชื่อการนับถือศาสนาของชุมชน ขึ้นครั้งแรกในราวพุทธศตวรรษที่ 15
ได้แก่ ปราสาทอิฐ 2 หลัง ที่ปัจจุบันอยู่ในสภาพพังทลายเหลือเพียงฐานและ
กรอบประตู หลังจากนั้นได้มีการก่อสร้างต่อเนื่องกันมาเป็นลำดับ โดย

กษัตริย์ของอาณาจักรเขมรโบราณ หรือผู้นำที่ปกครองชุมชน อันมีปราสาทพนมรุ้งเป็นศูนย์กลาง

ในราวพุทธศตวรรษที่ 17 ได้มีการก่อสร้างปราสาทประธานขึ้น จากการศึกษาศิลาจารึกพนมรุ้ง หลักที่ 7 และหลักที่ 9 กล่าวได้ว่าปราสาทประธานสร้างขึ้นในสมัยนเรนทราทิตย์ (มหาวิทยาลัยศิลปากร 2558, ออนไลน์)

สอดคล้องกับเนื้อหาตอนหนึ่งในหนังสือ บุรีรัมย์ ภูมิหลังประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งทำให้ทราบว่าอาคารแต่ละหลังในบริเวณปราสาทหลังนี้ ไม่ได้สร้างขึ้นมาพร้อมกันในคราวเดียว ว่า

ลักษณะของลวดลายและรายละเอียดอื่น ๆ ช่วยให้กำหนดได้ว่าปราสาทประธานพร้อมด้วยบันไดทางขึ้นและสะพานนาคราชสร้างขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 17 ภายในลานชั้นในด้านตะวันตกเฉียงใต้ มีปราสาทขนาดเล็ก 1 องค์ ไม่มีหลังคา จากหลักฐานทางศิลปกรรมที่ปรากฏ เช่น ภาพสลักที่หน้าบัน ทับหลัง บอกให้ทราบได้ว่าปราสาทองค์นี้สร้างขึ้นก่อนปราสาทประธาน มีอายุในราวพุทธศตวรรษที่ 16 (สรเชต วรคามวิชัย และคณะ 2555, 131)

ภาพที่ 2.2 บริเวณด้านในปราสาทพนมรุ้ง

ที่มาภาพ : วัฒนา จันทร์เจริญ บันทึกภาพปี พ.ศ. 2558

โดยภายหลังศาสนสถานแห่งนี้ ได้ถูกดัดแปลงกลายเป็นพุทธสถาน เมื่อพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ซึ่งนับถือพุทธศาสนา ลัทธิมหายาน เช่นเดียวกับข้อความในหนังสือบุรีรัมย์ ภูมิหลังประวัติศาสตร์

และวัฒนธรรม ว่า “ในพุทธศตวรรษที่ 18 พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แห่งอาณาจักรขอม ได้หันมานับถือ พุทธศาสนาเถรวาท ทิวศานแห่งนี้จึงได้รับการดัดแปลงเป็นศาสนสถานในพุทธศาสนาช่วงนั้น” (สรเชต วรคามวิชัย และคณะ 2555, 131) โดยหลักฐานที่ค้นพบว่ามี การเปลี่ยนแปลงมาเป็นพุทธสถาน มาจากการค้นพบรอยพระพุทธรูป (ไม่ทราบประวัติ) และภายหลังมีการใช้สถานที่แห่งนี้ในการปฏิบัติธรรมของพระครูโสภาธรรมญาณ วัดท่าประสิทธิ์ จังหวัดสุรินทร์

ปราสาทพนมรุ้ง ตั้งอยู่บนยอดภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว ที่บ้านตาเป็ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ สูงประมาณ 200 เมตร และห่างจากตัวเมืองบุรีรัมย์ประมาณ 77 กิโลเมตร (สรเชต วรคามวิชัย และคณะ 2555, 131) ซึ่งคำว่าพนมรุ้ง มาจากคำว่า วนรุง ในภาษาเขมร แปลว่า ภูเขาใหญ่ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ 2559, 33) ซึ่งตรงกับเอกสารออนไลน์ในฐานข้อมูลโบราณสถาน สำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์ศึกษาศิลปกรรมโบราณในเอเชียอาคเนย์ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ว่า “วนรุง แปลว่า ภูเขาอันกว้างใหญ่” (มหาวิทยาลัยศิลปากร 2558, ออนไลน์)

ลักษณะลวดลายและรูปแบบของปราสาทหลังนี้มาจากศิลปะขอมหรือเขมรโบราณ ซึ่งมีความงดงามและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้คนทั้งชาวไทยและต่างชาตินิยมเข้ามาเยี่ยมชม

ภาพที่ 2.3 อาคารซึ่งประดับด้วยหน้าบันและทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์

ที่มาภาพ : วัฒนา จันทรเจริญ บันทึกภาพปี พ.ศ. 2558

2.2 ประวัติงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

ในสมัยก่อนที่ปราสาทพนมรุ้งยังถูกปล่อยให้ทิ้งร้างอยู่นั้น ก็ได้มีผู้นำพระพุทธรูปจำลองไปประดิษฐานไว้ที่ปราสาทน้อย (ไม่ทราบประวัติ) ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 ได้มีพระอาจารย์จากวัดท่า-ประสิทธิ์ จังหวัดสุรินทร์ เดินทางเพื่อไปวิปัสสนากรรมฐานบนเขาพนมรุ้ง ซึ่งยังไม่มีถนนหนทางขึ้นสู่เขา ท่านจึงได้ชักชวนให้ญาติโยมสาธุชนทั้งหลาย รวมถึงชาวบ้านในละแวกนั้น ให้มาช่วยกันถางทางขึ้นสู่ตัวปราสาท ในหนังสือบุรุษมัย ภูมิหลังประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม กล่าวถึงเรื่องราวการพบเจอปราสาทพนมรุ้งว่า

ปราสาทหินพนมรุ้งเป็นศาสนสถานของลัทธิพราหมณ์ และมีร่องรอยว่า ถูกดัดแปลงเป็นพุทธสถานในสมัยหลัง ระหว่างที่ถูกทิ้งร้างอยู่ ได้มีผู้นำพระพุทธรูปจำลองไปประดิษฐานไว้ที่ปราสาทน้อย ต่อมาใน พ.ศ. 2481 พระครูโสภาธรรมญาณ วัดท่าประสิทธิ์ จังหวัดสุรินทร์ ได้เดินทางไปวิปัสสนากรรมฐานบนเขาพนมรุ้ง ขณะนั้นยังไม่มีทางขึ้นสู่ตัวปราสาท ท่านพระครูจึงชักชวนญาติโยม ซึ่งเป็นชาวบ้านจากบ้านบุ ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย ช่วยกันถางทางขึ้นสู่พนมรุ้ง ซึ่งใช้เวลา 3 เดือน ตัดทางขึ้นสู่ปราสาท และถากถางบริเวณหน้าปราสาทให้เป็นลานกว้าง สำหรับจัดงานเฉลิมฉลอง ซึ่งจัดขึ้นครั้งแรกในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 พ.ศ. 2481 ภายหลังกลายเป็นประเพณีของชาวบ้านแถบอำเภอนางรองและอำเภอใกล้เคียง พากันเดินขึ้นเขาพนมรุ้งเพื่อไปทำบุญปิดทองพระพุทธรูปจำลองและทำบุญตรุษสงกรานต์บนเขาพนมรุ้ง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ของทุกปี (สรเชต วรรคามวิชัยและคณะ 2552, 220)

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทุกปีช่วงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ชาวบ้านจากอำเภอใกล้เคียง จึงนิยมไปทำบุญช่วงประเพณีสงกรานต์ ณ เขาพนมรุ้งจนกลายเป็นประเพณี ในวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2534 จังหวัดบุรีรัมย์ ร่วมกับกรมศิลปากรและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งขึ้น ดังปรากฏในหนังสือบุรุษมัย 34 ว่า “29 มี.ค. 34 จังหวัดบุรีรัมย์ได้ร่วมกับกรมศิลปากรและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งขึ้น สืบทอดงานประเพณีซึ่งได้จัดติดต่อกันมาทุกปี” (ศากุน ศิริพานิช 2534, 24)

โดยภายในงานช่วงกลางวันจะมีขบวนเทพพาทนหะทั้ง 10 ที่ประดับตกแต่งอย่างสวยงาม และตามด้วยขบวนพระนางภูปตินทรลักษมีเทวี โดยยึดการจัดขบวนแห่งตามการสันนิษฐานจากหลักฐานที่ค้นพบ ในหนังสือบุรุษมัย 34 ที่กล่าวถึงการสันนิษฐานดังกล่าวว่า

โดยนำข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับกษัตริย์ผู้สร้างปราสาทพนมรุ้งมาเรียง-
ร้อยเป็นเรื่องราว จำลองภาพขบวนเสด็จของพระนางภูปตินทรลักษมีเทวี ซึ่ง
เดินทางจากเมืองพระนครหลวงมายังเทวาลัยพนมรุ้ง ซึ่งนอกจากข้าทาส
บริวารผู้ติดตามขบวนเสด็จแล้ว ยังได้จัดเตรียมเครื่องบูชาและเทพพาหนะทั้ง
10 มาร่วมในขบวนด้วย เพื่อเป็นทวยะสักการะแด่เทพเจ้าผู้พิทักษ์ทิศทั้ง 10
แห่งจักรวาล และจัดหาแพะและวัวนมอีกอย่างละ 100 ตัว เพื่อถวายแด่มหา
ฤาษีเรนทราทิตย์ (ศากุน ศิริพานิช 2534, 24)

ขบวนเทพพาหนะทั้ง 10 ได้แก่

ขบวนที่ 1	หงส์	พาหนะของพระพรหม เป็นเทพเจ้าประจำทิศเบื้องบน
ขบวนที่ 2	ช้าง	พาหนะของพระอินทร์ เป็นเทพเจ้าประจำทิศตะวันออก
ขบวนที่ 3	วัว	พาหนะของพระอิสาน เป็นเทพเจ้าประจำทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
ขบวนที่ 4	แรด	พาหนะของพระอัคนี เป็นเทพเจ้าประจำทิศตะวันออกเฉียงใต้
ขบวนที่ 5	คชสีห์	พาหนะของพระกุเวร เป็นเทพเจ้าประจำทิศเหนือ
ขบวนที่ 6	นกยูง	พาหนะของพระขันธกุมาร เป็นเทพเจ้าประจำทิศใต้
ขบวนที่ 7	นาค	พาหนะของพระวิรุณ เป็นเทพเจ้าประจำทิศตะวันตก
ขบวนที่ 8	ม้า	พาหนะของพระพาย เป็นเทพเจ้าประจำทิศตะวันตกเฉียงเหนือ
ขบวนที่ 9	ราक्षส	พาหนะของพระนिरฤติ เป็นเทพเจ้าประจำทิศตะวันตกเฉียงใต้
ขบวนที่ 10	กระบือ	พาหนะของพระยม เป็นเทพเจ้าประจำทิศเบื้องล่าง
- (ศากุน ศิริพานิช 2534, 24)

ภาพที่ 2.4 หงส์ พาหนะของพระพรหม เทพเจ้าประจำทิศเบื้องบน
ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ยอนรัมย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 2.5 ช้าง พาหนะของพระอินทร์ เทพเจ้าประจำทิศตะวันออก
ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ยอนรัมย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 2.6 วิว พาหนะของพระอิสาน เทพเจ้าประจำทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ขอนรัมย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 2.7 แรด พาหนะของพระอัคนี เทพเจ้าประจำทิศตะวันออกเฉียงใต้

ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ขอนรัมย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 2.8 คชสีห์ พาหนะของพระกุเวร เทพเจ้าประจำทิศเหนือ
ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ยอนรัมย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 2.9 นกยูง พาหนะของพระขันธกุมาร เทพเจ้าประจำทิศใต้
ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ยอนรัมย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 2.10 นาค พาหนะของพระวิรุณ เทพเจ้าประจำทิศตะวันตก
ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ยอนรัมย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 2.11 ม้า พาหนะของพระพาย เทพเจ้าประจำทิศตะวันตกเฉียงเหนือ
ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ยอนรัมย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 2.12 รากษส พาหนะของพระนรฤติ เทพเจ้าประจำทิศตะวันตกเฉียงใต้
ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ยอนรัมย์ย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 2.13 กระบือ พาหนะของพระยม เทพเจ้าประจำทิศเบื้องล่าง
ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ยอนรัมย์ย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

หลังจากขบวนพาหนะทั้ง 10 เดินผ่านไป จากนั้นขบวนพระนางกูปตินทรลักษมีเทวี ก็
ค่อย ๆ เดินตามมาเป็นขบวนสุดท้าย

ภาพที่ 2.14 ขบวนพระนางภูตินทรลักษมีเทวี

ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ยอนรัมย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ในช่วงเวลากลางคืนจะมีการแสดง แสง สี เสียง ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการก่อตั้งปราสาทพนมรุ้ง ซึ่งเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันออกไปในแต่ละปี แต่มีความคล้ายคลึงกันในด้านเนื้อหา โดยเรื่องราวที่นำมาแสดงนั้น อ้างอิงมาจากวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่อง จารึกพบที่ปราสาทพนมรุ้ง พ.ศ. 2521 จากบทสัมภาษณ์ของว่าที่ร้อยตรี น้ำเพชร คชเสนี สัตยารักษ์ ว่า “เรื่องราวที่เอามาทำเป็นบทละคร แม่เฮียเอามาจากวิทยานิพนธ์ของ สมเด็จพระเทพฯ แล้วเอามาทำเป็นบทละครสำหรับใช้แสดง ส่วนแม่เฮียก็เป็นคนแสดงเองตั้งแต่ปีแรกที่จัดประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งมาเลย เฮียเองก็ได้แสดงด้วยหลายครั้ง” (น้ำเพชร คชเสนี สัตยารักษ์, สัมภาษณ์ 25 มีนาคม 2561)

ภาพที่ 2.15 การแสดงแสง สี เสียงชุดมหาเทวาลัยพนมรุ้ง ปี 2556
ที่มาภาพ : ว่าที่ร้อยตรีน้ำเพชร คชเสนี สัตยารักษ์ บันทึกภาพปี พ.ศ. 2556

ซึ่งในสมัยก่อน การจัดการแสดง แสง สี เสียง งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งของทุกปี จะจัดการแสดงบริเวณลานด้านหน้าตัวปราสาท และมีการจัดเก็บค่าเข้าชมบัตรละ 500 บาท แต่ในปี พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมาและปีนี้ นายอนุสรณ์ แก้วกังวาล ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้จัดการแสดงขึ้นบนเวที ณ บริเวณลานวัฒนธรรมด้านล่าง โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมงาน สามารถขึ้นไปชมตัวปราสาทโดยไม่เสียเที่ยว และบริเวณลานวัฒนธรรมยังเป็นศูนย์รวมอาหาร เครื่องดื่ม การแสดง ซึ่งท่านผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ ต้องการเน้นให้นักท่องเที่ยวอยู่รวมกันเป็นจุด ไม่ต้องเร่งรีบรับประทานอาหารแล้วขึ้นไปชมการแสดง อีกทั้งยังให้นักท่องเที่ยวได้ชมการแสดงโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ อีกด้วย

ภาพที่ 2.16 การแสดงแสง สี เสียงเรื่องศรัทธาศิวะนฤมิตร เรื่องวิจิตรคุณค่าพนมรุ้ง ปี 2561
ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ยอนรัมย์ย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 2.17 การแสดงแสง สี เสียงเรื่องศรัทธาศิวะนฤมิตร เรื่องวิจิตรคุณค่าพนมรุ้ง ปี 2561
ที่มาภาพ : ฉัตรชัย ยอนรัมย์ย์บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ก่อนหน้าที่จะถึงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ก็จะมีการจัดงานฉลองข้าวขึ้นอย่างยิ่งใหญ่เป็นประจำทุกปี เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สนใจได้เตรียมวางแผนการเดินทาง

ภาพที่ 2.18 งานฉลองข้าวประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ประจำปี พ.ศ. 2560
ที่มาภาพ : วัฒนา จันทร์เจริญ บันทึกภาพวันที่ 31 มีนาคม 2560

ภาพที่ 2.19 งานฉลองข้าวประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ประจำปี พ.ศ. 2561
ที่มาภาพ : เกียรติณีย์ เวสรวงกูร์ บันทึกภาพวันที่ 9 มีนาคม 2561

บริเวณลานวัฒนธรรมด้านล่างของปราสาทพนมรุ้ง มีการจัดตลาดโบราณซึ่งรวบรวมสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่หาซื้อชมได้ยาก อาทิ ผ้าไหม อาหาร เครื่องประดับ อาวุธ นอกจากนี้ยังมีการแสดงศิลปวัฒนธรรมจากต่างท้องถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์มาร่วมแสดงสร้างสีสันให้กับผู้ชมตลอดทั้งงาน

ภาพที่ 2.20 การแสดงบนเวที ณ ลานวัฒนธรรม
ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 2.21 บริเวณลานวัฒนธรรม
ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

2.3 การบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

ตามความเชื่อของชาวไทยนั้น ก่อนที่การจัดงานใด ๆ จะมีการบวงสรวงขึ้น เพื่อบอกกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ บริเวณนั้น รวมถึงเทพดาและผีปู่ ย่า ตา ยาย บรรพบุรุษทั้งหลาย ให้มาร่วมอำนวยความสะดวกให้กิจการงานใด ๆ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ด้วยเหตุนี้ จากหนังสือบุรีรัมย์ ภูมิหลังประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม จึงได้กล่าวถึงพิธีกรรมต่าง ๆ แบบดั้งเดิม ที่จัดขึ้นเพื่อบวงสรวงก่อนการจัดงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กิจกรรม คือ

1. พิธีสักการะเจ้าที่ 4 แห่งบนเขาพนมรุ้ง

เป็นพิธีการบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 4 แห่ง ในบริเวณเขาพนมรุ้ง ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อปราสาททอง เทวรูปหน้าเทวาลัย ปราสาทประธานเขาพนมรุ้ง ภาพสลักพระเจ้าันเรนทราทิตย์ และการถวายบูชาพระพุทธรูปบนเขาพนมรุ้ง

2. พิธีบวงสรวงองค์พระศิวะ

เป็นพิธีที่ประกอบขึ้นตามศาสนาฮินดู พิธีนี้จะเชิญคุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์หรือหมยันตี มาเป็นพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีบวงสรวง โดยบูชาสุริยเทพ จันทรเทพ พระพิฆเนศ พระศิวะ พระนารายณ์ พระพรหม และพระอูมาเทวี มีพิธีอัญเชิญน้ำศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมาจากแม่น้ำคงคาในประเทศอินเดีย น้ำผุดจากแผ่นดิน ณ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และน้ำค้างจากยอดเขาต่าง ๆ ในกลุ่มเขาพนมรุ้ง ได้แก่ เขาอังคาร เขาไปรบัด เขาหลุบ เขาคอก และเขากระโดง นอกจากนี้ยังมีการบูชา ถั่ว งา เครื่องรัตนชาติ และเครื่องบูชาต่าง ๆ เพื่อถวายแด่พระศิวะ แต่ในปีนี้ได้เชิญพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีจากจังหวัดบุรีรัมย์มาแทน เนื่องจากเรื่องงบประมาณในการจัดงาน

3. พิธีสวดมนต์สยามมงคลถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

เป็นพิธีที่ประกอบไปด้วยพระสงฆ์และพระเกจิอาจารย์ที่สำคัญในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 38 รูป โยงสายสัญญาณทั่วบริเวณพิธี มีการสวดเจริญพระพุทธรูปมณฑลถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และเจริญจิตภาวนาพระพุทธรูปให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมในพิธี

4. พิธีจัดสร้างวัตถุมงคล

ตามความเชื่อของศาสนาฮินดู เรียกวันนี้ว่า วันนิตยศิวาราตรี ทางจังหวัดจึงสร้างวัตถุมงคล 2 ประการที่ผ่านพิธีสำคัญทั้งศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธขึ้นในคืน 15 ค่ำ เดือน 5 (सरเซตวรคามวิชัย และคณะ 2552, 221 - 222)

นอกจากพิธีดังกล่าวแล้ว ยังมีพิธีบวงสรวงอีกพิธีหนึ่ง ซึ่งจัดขึ้นก่อนหน้าการบวงสรวงตั้งเดิม หรืออาจจัดขึ้นภายในวันเดียวกัน แล้วแต่ฤกษ์ยามในการทำพิธี เรียกว่า พิธีบวงสรวงแบบเขมร โดยเชิญอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ มาเป็นผู้ทำพิธี

2.4 ประวัติอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ และผลงาน

ผู้วิจัยได้แบ่งประวัติอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ และผลงานออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ประวัติส่วนตัว
- การศึกษาด้านดนตรี
- ประวัติด้านการทำงาน
- ผลงาน ได้แก่ ผลงานด้านการบรรเลงดนตรี และด้านพิธีกรรม

2.4.1 ประวัติส่วนตัว

อาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ เกิดวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2505 บ้านเลขที่ 4 ตำบลเสม็ด โคกตาล อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ บิดาชื่อนายสุกรี ประทุมรัมย์ มารดาชื่อนางปิ่น ประทุมรัมย์ ทั้งสองท่านประกอบอาชีพทำนาโดยการเช่าที่นาของเพื่อนบ้านและผู้อื่นทำ อาจารย์เกรียงศักดิ์เป็นบุตรคนที่ 3 มีพี่ 2 คน

ภาพที่ 2.22 นายสุกรี ประทุมรัมย์ บิดาของอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2559

ภาพที่ 2.23 นางปิ่น ประจุนรัมย์ มารดาของอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประจุนรัมย์
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ประจุนรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2559

ชีวิตวัยเด็ก ฐานะทางบ้านของอาจารย์เกรียงศักดิ์ค่อนข้างลำบากมาก อาจารย์เกรียงศักดิ์กล่าวว่า “ตอนเด็ก ๆ ที่บ้านลำบากมาก ข้าวสารไม่มีจะกรอกหม้อ ต้องหาเข้ากินค่าเป็นประจำ บ้านที่อยู่ก็เป็นแบบเพิงหมาแหงน สร้างอยู่บนพื้นที่ของคนอื่น” (เกรียงศักดิ์ ประจุนรัมย์, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2559)

ขณะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ชีวิตลำบาก ไปโรงเรียนสัปดาห์ละ 2 - 3 วัน เนื่องจากต้องหยุดเรียนมาช่วยทำงาน เช่น ฆมหอย เก็บผักบุง หรือรับจ้างทั่วไป เพื่อนำเงินไปช่วยเหลือจุนเจือครอบครัว จนกระทั่งเมื่ออาจารย์เกรียงศักดิ์กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มารดาของอาจารย์เกรียงศักดิ์ก็ถึงแก่กรรม ฝ่ายบิดาของอาจารย์เกรียงศักดิ์เสียใจมาก ใช้ชีวิตอย่างไร้สติปล่อยให้บุตรทั้ง 3 คนต้องอยู่ตามยถากรรม อาจารย์กล่าวว่า

ตอนครูอยู่ ป.4 แม่ครูก็เสียชีวิต พ่อครูเสียใจมากจนไม่เป็นอันกินอันนอน วันทั้งวันดื่มแต่เหล้า แล้วก็ปล่อยให้ลูกอยู่ตามมีตามเกิด ครูก็เลยได้ไปพึ่งบุญของวัดบ้านเสม็ดโคกตาลกับวัดประชาสวัสดิ์วนาราม อาศัยข้าวกันบาตร เพื่อให้ได้เรียนจบป.7 แล้วทางไปกลับโรงเรียนก็เป็นสิบิโล ครูต้องเดิน

เท้าไปกลับเองทุกวัน พอจบป.7 ครูหยุดเรียนไปปีหนึ่งเพื่อไปทำงานรับจ้างทำสวน เห็นคนอื่นเขาใส่ชุดนักเรียนก็อยากเรียน ผู้ใหญ่เขาแนะนำให้ไปเรียนม.ศ.1 ที่ประโคนชัย ไปอยู่กับน้ำเป็นน้องสาวชายของแม่ แล้วก็เรียนจบม.ศ.5 รุ่นสุดท้ายที่โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม (เกรียงศักดิ์ ปะรุนรัมย์, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2559)

2.4.2 การศึกษาด้านดนตรี

ในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยม อาจารย์เกรียงศักดิ์มีความสามารถทางด้านกีฬา กรีฑา จึงทำให้ได้รับรางวัลต่าง ๆ จากการแข่งขัน ในช่วงเวลาเย็นหลังจากเลิกซ้อมกีฬาแล้ว อาจารย์เกรียงศักดิ์จะไปศึกษามโหรีที่บ้านที่บ้านครูบุญถึง ปานะโปย บ้านโคกตาด้วง อำเภอประโคนชัย จนสามารถออกงานแสดงต่าง ๆ กับครูบุญถึงได้ อาจารย์เกรียงศักดิ์ กล่าวว่า

อาจจะเป็นมาจากสายเลือด ครูชอบดนตรีกันตรึม ก็เลยไปขอเรียนกับครูบุญถึง ปานะโปย เชื้อมัยพอเล่นจนออกงานได้แล้ว งานแรกที่ครูไปเป็นนักร้องในวงจำได้ดีเลยว่าได้เงินค่าจ้าง 40 บาท แล้วก็ได้รับรางวัลจากผู้ชมด้วย ดีใจมากนะ สมัยนั้นเงิน 40 บาทไม่ได้หาง่าย ๆ เหมือนสมัยนี้หรอก ตั้งแต่นั้นมาก็เลยได้เป็นนักร้องตัวจริง พอมีงานโรงเรียนให้ไปร้องกันตรึมโชว์ในผลงานระดับประเทศ ครูเองก็ไปได้รางวัลถ้วยแจทองคำจาก ๆ ผนฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่จังหวัดสงขลาด้วย (เกรียงศักดิ์ ปะรุนรัมย์, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2559)

ภาพที่ 2.24 ขณะทีอาจารย์เกรียงศักดิ์กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษา
และได้ไปขออยู่ในวงของครูบุญถึง
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ประจวบรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2559

หลังจากจบชั้น ม.ศ. 5 อาจารย์เกรียงศักดิ์ได้มีโอกาสรู้จักกับท่าน ดร.ทองคุณ หงส์พันธุ์ อธิการบดีวิทยาลัยครูบุรีรัมย์ (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์) ท่านเห็นความสามารถของ อาจารย์เกรียงศักดิ์ในเรื่องของกีฬา จึงชักชวนให้มาเรียนในสาขาวิชาพลศึกษาโดยใช้สิทธิ์โควตา นักกีฬาในการเรียนฟรี ในระหว่างที่เรียนก็ได้ใช้ความสามารถพิเศษในเรื่องดนตรีอีสานใต้ของตนช่วย งานวิจัยเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านอีสานใต้ ของอาจารย์ภูมิจิต เรื่องเดช หลังจากนั้นก็ได้เป็นตัวแทนไป แสดงเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านโดยได้รับการสนับสนุนจากหลายแห่ง เช่น การบินไทย สำนัก- วัฒนธรรมแห่งชาติ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาจารย์เกรียงศักดิ์ กล่าวว่า

ตอนเรียนที่วิทยาลัยครู ครูเข้าด้วยโควตานักกีฬาไปอยู่สาขาพลศึกษา
อันนี้ต้องกราบขอบพระคุณอธิการทองคุณ หงส์พันธุ์ ท่านเป็นอธิการบดีตอน
ครูเรียน ท่านพาเราเข้าโควตาได้เรียนฟรี พอเรียนไปสักพักก็เหมือนกับว่าเรามี
ครูนะ เล่นพลแล้วคนกระโดดข้ามหัวไปมา ครูก็เกิดเป็นไข้ไม่สบายปวดหัว
ตัวร้อนบ่อย จนตอนหลังก็เลยไปคุยกับท่านอธิการ ก็เลยขอทำเรื่องย้ายสาขา
ที่เรียน ครูก็เลยจบออกมาที่บัณฑิตวิทยาลัย (คบ.) วิชาเอกสาขานาฏศิลป์
ช่วงที่เรียนได้ไปออกงานเยอะมาก ได้ความกรุณาจากผู้มีพระคุณอีกท่านที่
อุปการะครูตลอด ก็คือคุณแม่ผกา เบญจกาญจน์ ท่านเป็นอาจารย์สอน

สาขาวิชานาฏศิลป์ ภรรยาของท่าน ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์ แต่เรารัก
เคารพท่านเสมือนแม่ เลยเรียกท่านว่าแม่มาตลอด ได้ออกแสดงหาเงินส่ง
ตัวเองเรียนที่จากวิชานาฏศิลป์ของแม่ผกาณีแหละ ไปแสดงตามโรงแรม
ร้านอาหาร สถานที่ต่าง ๆ (เกรียงศักดิ์ ประนุรัมย์, สัมภาษณ์, 4 กันยายน
2559)

2.4.3 ประวัติด้านการทำงาน

หลังจากเรียนจบที่วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ อาจารย์เกรียงศักดิ์ก็ได้รับคัดเลือกให้เป็นหัวหน้า
ครูผู้สอนนักแสดงที่เมืองจำลองพิทยาศาสตร์ จังหวัดชลบุรี เป็นเวลา 3 ปี มีโอกาสพบปะกับนักท่องเที่ยวนัก
และคณะทัวร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะชาวจีน จึงทำให้อาจารย์เกรียงศักดิ์ใคร่รู้อยากศึกษาภาษาจีน จึงใช้
เวลาว่างอาสาติดตามมัคคุเทศก์ภาษาจีนเพื่อฝึกประสบการณ์และฝึกฝนจนชำนาญ ในที่สุดก็ไปสอบ
คัดเลือกเพื่อเรียนหลักสูตรมัคคุเทศก์ทั่วไปในคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ เป็น
เวลา 1 ปี และหลังจากนั้นก็ยึดอาชีพมัคคุเทศก์มาตลอด 11 ปี อาจารย์เกรียงศักดิ์ กล่าวว่า

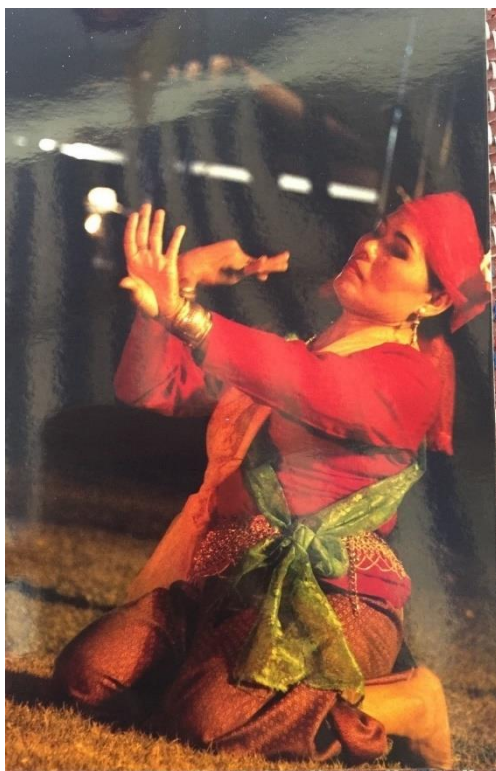
ภาพที่ 2.25 อาจารย์เกรียงศักดิ์ แสดงการโดดร่มให้นักท่องเที่ยวชม ขณะรับอาชีพมัคคุเทศก์
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ประนุรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2559

เป็นอาชีพที่เงินดีมากเลยนะ เราไม่เคยแตะเงินหลักแสนเลย นี่เป็นครั้งแรกในชีวิต เราก็ทำไปเรื่อย ๆ เก็บเงินก็ส่งกลับมาที่บ้าน ตอนนั้นก็แต่งงานแล้วนะกับแม่สไบทอง ก็ส่งเงินกลับมาให้ที่บ้าน ซื้อรถ ได้ไปหลายที่ ทั้งเงินเกาหลี เวียดนาม ส่วนใหญ่เป็นพาคคนไทยของเราที่แหล่งไปเที่ยวต่างประเทศ ขาประจำเลยก็เป็นคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จัดกันจนจำกันได้เลย ไปเวียดนามด้วยกันบ่อยมาก บางทีเราก็รับจ๊อบพิเศษ เวลาที่มีกรุ๊ปทัวร์จากจีนมา เราก็อาศัยการใช้ภาษาที่เราได้ ไปเป็นไกด์ ตรงนี้ก็ได้อะไรต่างคั้งนะ เพราะเขาจะให้ทิปพิเศษต่างหากเลย ครูว่าก็เป็นอาชีพที่สนุก ได้ใช้ชีวิตในโลกกว้าง ได้เห็นอะไรมากมาย ในขณะที่ถ้าเราอยู่เฉย ๆ ก็หาเงินไปเที่ยวยากเหมือนกันนะ

จนพอปีสุดท้าย หลัง ๆ มา การเป็นไกด์ยากขึ้น คนมาทำอาชีพนี้เยอะขึ้น ยิ่งบางคนนะแบบไม่มีบัตรไกด์ก็เยอะ ผิดกฎหมายนะ เหมือนกับแย่งลูกค้ากันทั้งที่เราทั้งสอบ ทั้งเรียน ทำทุกอย่างจนกว่าจะมาจุดนี้ อีกร้อยอย่างอาจจะเป็นเพราะเราเองที่อ่อนต่อโลกด้วย เลยถูกเขาโกง ก็เลยเริ่มรู้สึกว่ายากจะกลับมาบ้าน ก็ปรึกษากับแม่สไบทองว่ากลับดีมัย (เกรียงศักดิ์ ปะรุนรัมย์, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2559)

ภาพที่ 2.26 อาจารย์เกรียงศักดิ์ พานักท่องเที่ยวจากประเทศไทยไปเที่ยวประเทศเวียดนาม
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ปะรุนรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2559

ภาพที่ 2.27 อาจารย์สไบทอง ประจักษ์ ปรุณรัมย์ ภรรยาของอาจารย์เกรียงศักดิ์
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ปรุณรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2559

2.4.4 ผลงานด้านการบรรเลงดนตรี

หลังจากที่อาจารย์เกรียงศักดิ์กำลังคิดตัดสินใจเพื่อที่จะกลับมาทำงานที่บ้านตน ที่อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ก็ได้รับการติดต่อจากอาจารย์ผกา เบญจกาญจน์ อาจารย์ผู้สอนในขณะที่ยังเป็นอาจารย์เกรียงศักดิ์ ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อาจารย์เกรียงศักดิ์ กล่าวว่า

ตอนที่เราคิดจะกลับบ้านเพราะมองไม่เห็นหนทางไหนแล้ว ก็ประจวบเหมาะกับผู้แม่ผกาท่านติดต่อมาว่าจะให้ครูไปช่วยฝึกเด็กเข้าสู่ประกวดดนตรีพื้นบ้าน 4 ภาค ครั้งที่ 3 ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครูเลยได้ไปฝึกสอนนักเรียนที่โรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม ที่เป็นตัวแทนศิลปนิพนธ์อีสานใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์ แล้วก็ได้อำเภอลำทะเมนชัยมา หลังจากนั้นก็เลยได้บรรจุแต่งตั้งให้เป็นพนักงานราชการสายครูผู้สอนจนถึงปัจจุบัน (เกรียงศักดิ์ ปรุณรัมย์, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2559)

ภาพที่ 2.28 โสดพระราชนาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ประเภททองกั้นควีน ประจำปี 2549
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2559

ภาพที่ 2.29 ปี พ.ศ. 2546 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พระราชทานถ้วยรางวัลชนะเลิศ การประกวดดนตรีพื้นบ้าน 4 ภาค
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2559

ภาพที่ 2.30 อาจารย์เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ และนักแสดงรำบวงสรวงเขาพนมรุ้ง
งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ปี พ.ศ. 2555

ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2559

ภาพที่ 2.31 งานพิธีเปิดสนามแข่งรถ ช้าง อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต บุรีรัมย์

ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2559

ภาพที่ 2.32 อาจารย์เกรียงศักดิ์ ได้รับเชิญให้ร่วมแสดงในฉากหนึ่งของละครช่อง 3

ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2559

หลังจากที่อาจารย์เกรียงศักดิ์ได้กลับมาสอนที่โรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม จึงได้เริ่มสร้างผลงานจนได้รับรางวัลต่าง ๆ เช่น โล่พระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทกันตริ้ม ประจำปี 2549 รางวัลชนะเลิศ การประกวดดนตรีพื้นบ้าน 4 ภาค ชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปี พ.ศ. 2546 นอกจากนี้ยังช่วยเหลืองานจังหวัดบุรีรัมย์ในด้านต่าง ๆ เช่น งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง หรือเป็นตัวแทนร่วมแสดงในกิจกรรมและประเพณีต่าง ๆ รวมถึงการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอีสานให้กับผู้สนใจอีกด้วย

2.4.5 ผลงานด้านพิธีกรรม

ช่วงปี พ.ศ. 2555 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิต โดยอาจารย์เกรียงศักดิ์ได้พัฒนาชีวิตจากการเป็นครูและนักดนตรีกันตรึม มาเป็นพราหมณ์รับประกอบพิธีต่างๆ เช่น พิธีบวงสรวง พิธีบวงสรวง ไหว้ครู เป็นต้น อาจารย์เกรียงศักดิ์ กล่าวถึงเรื่องการเริ่มต้นเพื่อสืบทอดเป็นพราหมณ์ว่า

มีวันหนึ่ง ครูอยู่ในบ้านคนเดียว ครูก็มองเห็นงูเขียวตัวใหญ่ เลื้อยเข้าไปทางห้องนอน เราก็เป็นคนกลัวงูอยู่แล้วด้วย แล้วก็กลัวว่าจะเป็นอันตรายกับคนอื่นด้วย เราก็เลยวิ่งตามไป เห็นทางไว ๆ เลื้อยเข้าไปในตู้เสื้อผ้า เราก็รีบเข้าไปเปิดตู้ ทั้งรี้อ ทั้งคัน หายังไงก็ไม่เจอ ค้นหมดทั้งห้อง ทั้งตู้ ไม่เจองูตัวเมื่อกี่เลย ก็เลยไปถามหมอดูที่เขามีครู เขาก็ว่าจะมีองค์มาอยู่กับครูด้วย เป็นพญานาค ถ้าครูอยากรับเขาเข้ามาอยู่ด้วย ก็ให้ไปทำพิธีรับ แต่ถ้าไม่อยากจะรับ ก็ไม่ต้องทำพิธี ครูเองก็เชื่อแบบนั้น และเราก็อยากรับเขามาอยู่ด้วย ครูก็เลยไปครอบครูบรรจุเป็นพญานาคราช ที่พนมกุเลน ประเทศกัมพูชา จากนั้นก็เริ่มรับเป็นพราหมณ์ทำพิธีบวงสรวง แล้วก็มาครอบครูแบบครอบศิระชะเลย ก็ที่อำเภอภูเวียง ขอนแก่น (เกรียงศักดิ์ ปรุณรัมย์, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

ภาพที่ 2.33 อาจารย์เกรียงศักดิ์ครอบครู รับสืบทอดเป็นพราหมณ์ พนมกุเลน ประเทศกัมพูชา
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ปรุณรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2561

ภาพที่ 2.34 พิธีครอบครู รับสืบทอดเป็นพราหมณ์ ณ พนมกุเลน ประเทศกัมพูชา
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2561

ด้วยเหตุนี้ อาจารย์เกรียงศักดิ์ จึงได้รับสืบทอดการเป็นพราหมณ์อย่างถูกต้อง ที่พนมกุเลน ประเทศกัมพูชา และต่อมาจึงได้ไปครอบครูอีกครั้งกับพระฤาษีอำนาจ ที่อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น และประพาศปฏิบัติตนอย่างการเป็นพราหมณ์ เช่น ถือศีล 5 ไม่รับประทานเนื้อ ไปวัดสม่ำเสมอ หรือนั่งสมาธิทุกวันพระ ซึ่งเป็นความเชื่อส่วนบุคคล และรับทำพิธีบวงสรวงต่าง ๆ

ภาพที่ 2.35 พิธีบวงสรวงบูชาพญานาค จังหวัดนครสวรรค์
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2561

ภาพที่ 2.36 พิธีบวงสรวงบูชาองค์พญานาคราช พ่อปู่ศรีสุทโธ แม่ย่าศรีปทุมมานาคราช
คำชะโนด จังหวัดอุดรธานี
ที่มาภาพ : เกียรติศักดิ์ ประจักษ์รัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2561

ภาพที่ 2.37 พิธีบูชาบวงสรวงพญานาคราช ยะโฮร์บาห์รู ประเทศมาเลเซีย
ที่มาภาพ : เกียรติศักดิ์ ประจักษ์รัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2561

ในปี พ.ศ. 2532 อาจารย์เกียรติศักดิ์ ประจักษ์รัมย์ และคณะกัณฑ์กรมเกียรติศักดิ์ ส.สไบทอง ได้รับเชิญ ให้เข้าร่วมแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ บริเวณลานวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์เขาพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ จนถึงปัจจุบัน อาจารย์เกียรติศักดิ์ก็กล่าวว่า

ตั้งแต่ปี 2532 ครูก็ได้มาแสดงที่พนมรุ้ง เป็นการแสดงกันตรีมตรงลานวัฒนธรรม ตั้งแต่ปีแรกที่มีประเพณีขึ้นเขาเลย ตอนแรก ๆ ยังไม่ค่อยมีการแสดง หรือร้านอาหารที่มาร่วมเหมือนสมัยนี้ เราก็มาร้อง มารำ สร้างบรรยากาศสนุกสนานให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและต่างชาติ ครูก็ร้องเป็นภาษาไทย สลับเขมร สลับจีน แล้วก็อังกฤษบ้าง นักท่องเที่ยวที่มาเขาก็ชอบใจ เพราะเราพูดภาษาเขาได้ ตั้งแต่ปีแรกจนมาถึงปัจจุบัน ครูก็ได้มาแสดงที่พนมรุ้งตลอด 20 กว่าปีแล้ว นานมาก หลายคนก็เลยกลายเป็นแฟนเพลงครูตั้งแต่นั้นเลย เราก็เลยนำเอาเรื่องราวรอบ ๆ ตัวเรา มาร้องสด เช่น พูดถึงร้านอาหารที่เข้ามาขาย ร้านเสื้อผ้า ของเก่าแก่อโบราณ พอร้องไปก็กลายเป็นการประชาสัมพันธ์ร้านให้พวกเขาเขาก็เลยพากันเอาขนม เอาน้ำ เอาของกิน มาเลี้ยงครู เลี้ยงนักดนตรี เพราะเขาบอกว่าที่ครูร้องไปทำให้ร้านเขาขายดีขึ้นที่นี่ทุกปีก็ได้อ้อมท้องไปด้วยเลย (เกรียงศักดิ์ ประจักษ์, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

ภาพที่ 2.38 อาจารย์เกรียงศักดิ์และนักแสดงมาร่วมแสดงในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง พ.ศ. 2548
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ประจักษ์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2561

ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 การจัดงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง เป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการบวงสรวง ซึ่งจากเดิมมีการใช้พราหมณ์จากส่วนกลาง ตั้งแต่ปีแรกๆ เริ่มมีการบวงสรวงนั้น มีคุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์หรือทมยันตี มาเป็นพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีบวงสรวง จนกระทั่งในปี พ.ศ.

2555 ระหว่างการทำพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งนั้น ก็เกิดเหตุการณ์มหัศจรรย์ขึ้น อาจารย์เกรียงศักดิ์กล่าวถึงเรื่องราวในช่วงนั้นว่า

ชาวไทยไม่ว่าจะทำอะไรก็ต้องคอยบอกกล่าวบรรพบุรุษ ครูอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ พอจะทำงานทำการอะไรก็ต้องคอยบอกคอยกล่าว ก็เลยมีการทำพิธีบวงสรวงขึ้น เมื่อก่อนเขาใช้พราหมณ์ที่มาทำพิธีจากส่วนกลาง คือ ภาษาไทย ใช้ดนตรีปี่พาทย์บรรเลง ที่นี้พอเริ่มพิธีบวงสรวงไปสักพัก มีองค์ลงมาประทับ คือผีเข้านะ ก็ฟังกันไม่รู้เรื่องว่าพูดอะไรกัน ก็ต้องวิ่งลงมาถามครูด้านล่าง เพราะองค์ลงแล้วพูดภาษาเขมร เขาพูดว่ามารู้มัยว่าวันนี้คนมาทำอะไรเยอะแยะไปหมด พูดอะไรก็ไม่รู้เรื่อง ฟังไม่เข้าใจ ก็มีบรรพบุรุษ คนที่เขาเคยอยู่ที่นี้ แถบนี้ เขาก็ฟังภาษาไทยไม่รู้เรื่อง แถวนี้เป็นเขมร คนที่อยู่มาก่อนก็ฟังออกแต่เขมร หลังจากปีนั้นเขาก็เลยให้ครูมาทำพิธีบวงสรวงด้วยเลย แต่ละปี ก็เลยต้องมีการใช้พราหมณ์สองฝั่ง คือพราหมณ์ส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ถ้าไม่ตามนี้ จะต้องมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นสักอย่าง ฝนฟ้าถล่ม อะไรพวกนี้ เหมือนเป็นอาถรรพ์ (เกรียงศักดิ์ ประนุรัมย์, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

ด้วยเหตุนี้จึงมีการบวงสรวงแบบท้องถิ่น คือ ใช้ภาษาเขมรและดนตรีกันตรึม โดยอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประนุรัมย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 จนถึงปัจจุบัน บริเวณลานหน้าปราสาทพนมรุ้ง แต่ในปีนี้มีเปลี่ยนแปลงโดยนายอนุสรณ์ แก้วกังวาล ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ ให้จัดพิธีบวงสรวงแบบเขมร ขนาดกลาง และเปลี่ยนจากสถานที่ลงมาบนเวทีกันตรึม ณ ลานวัฒนธรรม พร้อมทั้งจัดขึ้น 3 วัน ก่อนการแสดง คือวันที่ 30 มีนาคม -1 เมษายน 2561 เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสได้ชมประเพณีของไทยที่มีมาตั้งแต่โบราณด้วย

ภาพที่ 2.39 พิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งแบบไทย พ.ศ. 2561

ที่มาภาพ : ภาคนิทร์ ไททองกลาง บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 2.40 พิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง แบบเขมร พ.ศ. 2558

ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2561

ภาพที่ 2.41 เครื่องเซ่นไหว้ ในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง แบบเขมร พ.ศ. 2558
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ ได้รับมอบเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2561

ภาพที่ 2.42 พิธีบวงสรวงไหว้ครูงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง แบบเขมร ปี พ.ศ. 2561
ที่มาภาพ : ภัทรพรรณ ดำเสนา บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

2.5 ดนตรีกันตรึม

ดนตรีกันตรึม เป็นการละเล่นชนิดหนึ่งที่แพร่หลายและได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งของชาวอีสานใต้ สรเชต วรคามวิชัย ได้กล่าวไว้ในหนังสือบุรีรัมย์ ภูมิหลังประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมว่า

กันตรึมหรือโละกันตรึม เป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของชาวอีสานใต้ เป็นการละเล่นที่ได้รับความนิยมจนถึงปัจจุบัน แต่เดิมใช้สำหรับชั้นประกอบพิธีกรรม เช่น บวงสรวง เวลามีการทรงเจ้าเข้าผี ปัจจุบันใช้เป็นการละเล่นเพื่อความบันเทิงโดยทั่วไป การแต่งกาย ผู้ชายนุ่งผ้าโจงกระเบน มีผ้าไหมคาดเอว อาจจะมีผ้าไหมอีกผืนหนึ่งพาดไหล่ทั้งสองข้าง โดยให้ชายผ้าห้อยอยู่ทางด้านหลัง สวมเสื้อคอกลม แขนสั้น ผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่นไหมพื้นเมือง เสื้อแขนกระบอก อาจมีผ้าห่ม มีผ้าสไบเฉียงก็ได้

เครื่องดนตรี ประกอบไปด้วยกลองกันตรึม 2 ลูก ปี่อ้อ 1 เล้า ซอ-ตรั่วเอก 1 คัน ขลุ่ย 1 เล้า ฉิ่ง 1 คู่ และเครื่องประกอบจังหวะอื่น ๆ ตามความเหมาะสม (สรเชต วรคามวิชัย และคณะ 2555: 168)

ภาพที่ 2.43 แผนผังการตั้งวงกันตรึมคณะสุริยะชัย ส.สไบทอง

ที่มา : นางสาววิรวรรณ คชรัตน์ จัดทำแผนผังวันที่ 16 กรกฎาคม 2561

ขวัญ โสประโคน กล่าวถึงเครื่องดนตรีในวงกันตรึมและความเป็นมาของการเรียกขานกันตรึมว่า

เครื่องดนตรีในวงกันตรึมก็มีซอกันตรึม 1 คัน กลองกันตรึม 2 ใบ ฉิ่ง 1 คู่ กรับ 1 คู่ บางวงก็จะมีปี่ ออกแนวโบราณ แล้วก็มีขลุ่ย มีเครื่องดนตรีให้จังหวะ พวกฉิ่ง ฉาบ กรับ อะไรพวกนี้ก็แล้วแต่เราเห็นสมควร แต่ว่าเวลาอย่างวงที่ออกไปแสดง ก็จะมีเครื่องหลักแค่ซอกับกลอง แล้วก็เครื่องกำกับ

จังหวัด ส่วนซอนี้แต่ก่อนเค้าก็เรียกกันว่าซอตรัว จริง ๆ สมัยนี้ก็ยังเรียกกันอยู่ แต่พอเราเห็นซอที่อยู่ในวงกันตรึม คนไม่รู้จักเค้าก็เรียกว่าซอกันตรึม บางคนที่เค้าไม่ใช่ภาษาเขมร ก็เรียกซอตรัวยาก เลยพากันนิยมเรียกซอกันตรึมต่อกันมา” (ขวัญ โสประโคน, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2561)

ภาพที่ 2.44 ซอกันตรึมหรือซอตรัวเอก

ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 28 มิถุนายน 2561

ภาพที่ 2.45 กลองกันตรึม

ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 28 มิถุนายน 2561

ภาพที่ 2.46 ฉิ่ง

ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 28 มิถุนายน 2561

ภาพที่ 2.47 ฉาบเล็ก

ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 28 มิถุนายน 2561

ภาพที่ 2.48 กรับ

ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 28 มิถุนายน 2561

ด้วยความไพเราะและสนุกสนานของดนตรีกันตรึม ก่อปรกักับความแพร่หลายที่พบเห็นในสังคม จึงทำให้ดนตรีกันตรึมเข้ามามีบทบาทในสังคม เช่น ดนตรีกันตรึมในพิธีกรรมต่าง ๆ อาทิ บวช แต่งงาน บายศรีสู่ขวัญ ก็ใช้ดนตรีกันตรึมในการประกอบพิธีกรรม ดนตรีกับความสนุกสนาน ใช้ดนตรีกันตรึมในขบวนแห่ ประเพณี เทศกาลต่าง ๆ และรวมถึงพิธีกรรมบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

บทที่ 3

องค์ประกอบ ขั้นตอนและพิธีกรรมบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

การศึกษาเรื่อง ดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ผู้วิจัยได้แบ่งองค์ประกอบ ขั้นตอนและพิธีการบวงสรวงออกเป็น 9 หัวข้อ ดังนี้

- 3.1 วัน เวลาและสถานที่
- 3.2 ผู้เข้าร่วมพิธี
- 3.3 เครื่องเซ่นไหว้
- 3.4 สิ่งศักดิ์สิทธิ์และชั้นของครูเทพในการบวงสรวง
- 3.5 บทสวดและความหมายของบทสวด
- 3.6 ขั้นตอนและองค์ประกอบของการบวงสรวง
- 3.7 ดนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม
- 3.8 เพลงที่ใช้ประกอบพิธีกรรม
- 3.9 ข้อห้าม ข้อบังคับและการปฏิบัติตนในการประกอบพิธีกรรม

3.1 วัน เวลาและสถานที่

การจัดพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. พิธีแบบไทย จัดขึ้นทุกวันแรกของประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 นี้ จัดขึ้นในวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2561 มีการจัดการบวงสรวงโดยให้มิ่งปีพาทย์ไม้แข็งมาบรรเลงประกอบพิธีกรรม และมีพราหมณ์จากท้องถิ่นมาเป็นผู้ประกอบพิธี

2. พิธีแบบเขมร ริเริ่มจัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2556 โดยอาจารย์เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ เป็นพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีกรรม ซึ่งจะทำพิธีคนละวันกันกับพิธีแบบไทย คือจะจัดขึ้นล่วงหน้างาน 2 - 5 วัน แล้วแต่ฤกษ์ยามยามดี

การบวงสรวงทั้งสองแบบนี้จะถูกจัดขึ้น ณ บริเวณลานหน้าปราสาทพนมรุ้ง เพื่อเป็นการบวงสรวงเช่นไหว้บอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ บริเวณสถานที่แห่งนี้ว่ากำลังจะมีการจัดงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งขึ้น

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา จนถึง ปี พ.ศ. 2560 การบวงสรวงพิธีแบบเขมรนั้น จัดขึ้น ณ บริเวณดังกล่าวแต่ในปี พ.ศ. 2561 นี้ นายอนุสรณ์ แก้วกังวาล ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ มีนโยบายให้จัดบวงสรวงพิธีแบบเขมรย่อขนาดลง แต่จัดบวงสรวงทุกวันก่อนการแสดง เวลา 9.09 น. ในช่วงเช้า เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาได้มีโอกาสสัมผัสกับพิธีโบราณซึ่งหาชมได้ยากยิ่งในปัจจุบัน

ภาพที่ 3.1 บริเวณที่จัดพิธีบวงสรวง ลานหน้าปราสาทพนมรุ้ง
ที่มาภาพ : เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

3.2 ผู้เข้าร่วมพิธี

การจัดพิธีบวงสรวงเช่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแต่ละครั้ง จะมีเข้าร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยขอแบ่งตามการจัดการบวงสรวงทั้งสองแบบ คือ

3.2.1 พิธีบวงสรวงแบบไทย

มีผู้เข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก ได้แก่ นายอนุสรณ์ แก้วกังวาล ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ คณะผู้จัดงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งและนางสาววิมล ชอบสุข ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์ พร้อมด้วยคณะปฏิบัติกรรมาณสำนักงานท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์ เจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง นางสาวเพชรรัตน์ ภูมาศ นายอำเภอเฉลิมพระเกียรติ บุรีรัมย์และเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากที่ว่าการอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ทีมผู้แสดง แสง สี เสียง รวมถึงประชาชนทั่วไป นักท้องเที่ยว พ่อค้าแม่ค้าทั้งหลาย ผู้เข้าร่วมงานเป็นประจำทุกปี รวมถึงสื่อมวลชนที่เตรียมพร้อมสำหรับการทำข่าว อาทิ ช่อง 3 5 7 และ อสมท. ฯลฯ สื่อจากหนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์

ภาพที่ 3.2 ผู้เข้าร่วมพิธีบวงสรวงแบบไทย นำทีมโดยผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ
ที่มาภาพ : ภคินทร์ ไททองกลาง บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 3.3 ผู้เข้าร่วมพิธีบวงสรวงแบบไทย หน่วยงานต่าง ๆ
 ที่มาภาพ : ทัศนทร์ ไททองกลาง บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 3.4 ผู้ประกอบพิธีบวงสรวงแบบไทย
 ที่มาภาพ : ทัศนทร์ ไททองกลาง บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

3.2.2 พิธีบวงสรวงแบบเขมร

มีผู้ให้ความสนใจเข้าร่วมงาน ได้แก่ อาจารย์เกรียงศักดิ์ ปะ-รูนรัมย์ ผู้ประกอบพิธีบวงสรวง แม่เพชรวิไล ตำแหน่งเพชรเยาวชน ปี พ.ศ. 2558 หรือชื่อจริงคือ นางปราณี สุระรัมย์ ผู้ช่วยทำพิธี และเป็นผู้ร่วมแสดงกันตริมนในงาน นักดนตรีและนักแสดงที่ร่วมบรรเลงในพิธีบวงสรวง และบรรเลงในการแสดงกันตริมน แม่คำ นักท่องเที่ยว และผู้มาร่วมพิธีบวงสรวงเป็นประจำทุกปี เนื่องจากการบวงสรวงแบบเขมรนั้น ไม่ค่อยมีผู้ใหญ่ในจังหวัดลงมาร่วมพิธี และไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้เข้าร่วมการบวงสรวงพิธีแบบเขมร จึงไม่ค่อยมีสื่อให้การสนับสนุนและให้ความสนใจมาถ่ายทำ และมีผู้ร่วมพิธีไม่มาก ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินผ่านไปมาบริเวณนั้น นิยมเดินเข้ามาร่วมทำบุญบ้าง ร่วมรำรำประกอบกันตริมนในช่วงบวงสรวงบ้าง และมีผู้ที่นิยมมาร่วมบวงสรวงเป็นประจำทุกปีนั้นจะเข้ามารำถวายมือ

ภาพที่ 3.5 ผู้ประกอบพิธีบวงสรวงแบบเขมร อาจารย์เกรียงศักดิ์ปะรูนรัมย์ และแม่เพชรวิไล
ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 3.6 นักแสดงกำลังเตรียมตัวเพื่อขึ้นแสดง
 ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 3.7 คณะนักดนตรีกันตรึม
 ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 3.8 นักท่องเที่ยวและผู้ร่วมทำบุญ
ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

ภาพที่ 3.9 ผู้เข้าร่วมรำถวายมือ
ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

งานวิจัยฉบับนี้ มีขอบเขตการวิจัยเฉพาะการบวงสรวงตามพิธีกรรมเขมร จึงจะขอกกล่าวถึงสิ่ง
ที่เกี่ยวข้องตามแบบพิธีกรรมบวงสรวงแบบเขมรในหัวข้อต่อไป

3.3 เครื่องเซ่นไหว้

เครื่องเซ่นไหว้ที่ใช้ประกอบการบวงสรวง ผู้วิจัยศึกษาเครื่องเซ่นไหว้ในพิธีแบบเขมร ได้แก่

3.3.1 ผลไม้มงคล 5 อย่าง หรือ 9 อย่าง อาทิ ส้ม กล้วย สับปะรด มะพร้าว แก้ว-
มังกร แอปเปิล ส้มจิน จำนวนผลไม้ขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ตั้งไว้สำหรับการบวงสรวง ซึ่งในปี
พ.ศ. 2561 นี้ ใช้เพียง 5 อย่าง คือ ส้ม แอปเปิล แก้วมังกร กล้วย และมะพร้าว

3.3.2 ขนมมงคล 9 อย่าง

3.3.3 ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง

3.3.4 น้ำสี เช่น น้ำอ้อดลม น้ำส้ม น้ำองุ่น ฯลฯ ปี พ.ศ. 2561 นี้ ใช้ น้ำส้มเพียงอย่าง

เดียว

3.3.5 เหล้าขาว 1 ขวด ในพิธีเพิ่มเป็น 2 ขวด

3.3.6 พานบายศรีพญานาคชุดใหญ่

3.3.7 ดอกไม้ ธูป เทียน และเงินปากพญานาค

โดยอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประจักษ์ ได้ให้ความหมายของเครื่องเซ่นต่าง ๆ ไว้ว่า
เครื่องเซ่นไหว้แต่ละอย่างก็มีความหมายที่แตกต่างกัน อย่างผลไม้ เรา
เรียกว่าผลไม้มงคล อย่างกล้วย ก็จะหมายความเหมือนสุภาสิตไทยที่ว่า ง่าย
เหมือนปอกกล้วย ก็ตามชื่อเลย เหมือนกับว่างานที่ได้ทำนั้นขอให้มันง่าย ๆ
เหมือนปอกกล้วยเข้าปาก แอปเปิ้ลหมายถึงความเจริญรุ่งเรือง อะไรวงวนนี้
โดยรวม ๆ แล้ว ผลไม้ หมายถึง ความมงคล เรียกโชคลาภ ความสุข ความเพิ่มพูน
แต่อย่างพวกเหล้า พวกเครื่องต้ม มันเป็นเหมือนกับความสำเร็จที่เราดื่มกินอย่างไร
ผีบรรพบุรุษหรือคนที่ตายไปแล้วเค้าก็อยากกินอย่างนั้น (เกรียงศักดิ์ ประจักษ์,
สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

จะเห็นได้ว่าเครื่องเซ่นไหว้สะท้อนถึงความเชื่อตามวิถีชีวิตของชาวอีสานใต้ โดยมีการเลือก
สิ่งที่มีความเป็นมงคลต่อชีวิต และความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ

ภาพที่ 3.10 เครื่องเซ่นไหว้

ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

3.4 ลिंगศักดิ์สิทธิ์และชั้นของครุเทพในการบวงสรวง

ในการบวงสรวงหรือจัดโต๊ะหมู่บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเทพเทวดาของวงกันตรึมคณะ สุริยะชัย ส.ส.ไปทอง มีการตั้งโต๊ะหมู่บูชาเป็น 4 ชั้น ดังนี้

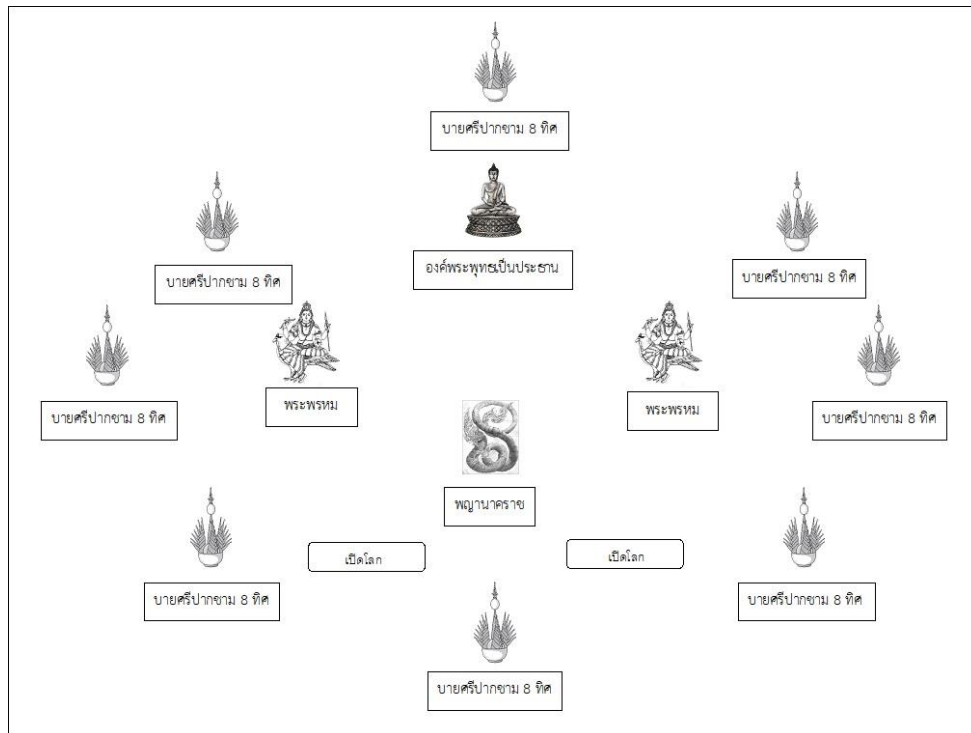
ชั้นที่ 1 พระพุทธรูป เป็นประธาน

ชั้นที่ 2 พระพรหม

ชั้นที่ 3 พญานาคราช

ชั้นที่ 4 เปิดโลก หมายถึงเทพ เทวดาทั้งหมดที่มีได้ถูกกล่าวถึง จะเป็นจุดตั้งเครื่องเคารพบูชาอื่น ๆ ในส่วนของผู้เป็นเทพนั้นจะอยู่สูงกว่าผู้ที่เป็นคน ซึ่งแสดงในรูปพระเครื่อง ภาพถ่าย เกรียง และของศักดิ์สิทธิ์สำหรับการบูชา

และบริเวณโดยรอบจะตั้งบายศรีปากชามไว้ทั้งหมด 8 ทิศ คือ ทิศตะวันออก ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ทิศใต้ ทิศเหนือ ทิศตะวันตก ทิศตะวันตกเฉียงใต้ และทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

ภาพที่ 3.11 การจัดโต๊ะหมู่สำหรับบวงสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเทพเทวดา

ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ จัดทำแผนผังวันที่ 18 เมษายน 2561

3.5 บทสวดและความหมายของบทสวด

บทสวดและความหมายของบทสวดในการบวงสรวงพิธีแบบเขมรแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ส่วนเกริ่นนำ ส่วนบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนบทสวดชุมนุมเทวดาส่วนอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ส่วนเชิญชวนให้ร่วมทำบุญ และส่วนสุดท้ายคือ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอวยพรให้ผู้ร่วมพิธีผู้วิจัยยกบทสวดในช่วง 15 นาทีแรก ซึ่งเป็นการบวงสรวงกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เท่านั้นโดยในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้ประกอบพิธีและทำการสวด คือ อาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ และนางสาวสุวดี สีน้าเงิน เป็นผู้แปลความหมายภาษาเขมรเป็นภาษาไทย

3.5.1 ส่วนร้องเกริ่นนำ

เข็บ เข็บ กันตริมโม่เฮย แม ออว บองประโอน เปราะ สเรี่ย ตา เยี้ย ลือสะเลง ก็โจลโม่เต้อ ไหว้ครู นี้คือศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน นี้คือตำนานสืบทอดกันตริม จังหวัดบุรีรัมย์ พี่ที่เดินผ่านไปมา มาฟังเสียงซอ มาฟังเสียงกลองทม มาชมศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้ วันนี้เราจะทำการแสดงข้างสระคู สลับกับพิธีกรรมประเพณีวิถีชีวิต ความเชื่อการบวงสรวง บูชาเทพเทวาฟ้าดิน เสี้ยกะเดี้ยดล เสี้ยกะเดี้ยเตี้ยล เมียนเฮยแดลสาง บอนทางแดล เม ออว บาน ทเวอดุก มาชนัม เมินมะนอง โม่เวี้ย

มาเด้อ บาท เซราะบิบ เซราะชะงาย โม่สะดับกันตรึม โม่เรือมกันตรึม เบอระนาจ้องเรือม
ถวยเทพ เทวา เตวดา กะน่องลือ ปราสาทพนมรุ้ง ลือปราสาทแจรง จุม ลือปราสาท ปรา ทุมมอ สิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ แดลสถิต นูวกะน่องนิเฮยขยมนังสม เทอพิธิ บวงสรวง ถวย เทพ เทวา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ กะน่อง
ลือปราสาทพนมรุ้ง

คำแปล

เข็บ เข็บ กันตรึมมาแล้วนะ แม่พ่อพี่น้อง ทั้งชายหญิง ตา ยาย ได้ยินเสียงแล้วก็เข้ามานะ
นี่คือศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน นี่คือตำนานสืบเพลงกันตรึม จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เดินผ่านไปผ่านมา มาชม
การแสดงสลักกับพิธีกรรมประเพณีวิถีชีวิต ความเชื่อ การบวงสรวง บูชา เทพเทวาฟ้าดิน มีสร้างไว้
แล้ว บนทางที่พ่อแม่ได้ทำไว้ หนึ่งปีมีครั้งเดียว

มานะครับ บ้านใกล้ บ้านไกล มาฟังกันตรึม มารำกันตรึม ถ้าใครอยากรำถวายเทพเทวา
เทวดา อยู่ข้างในบนปราสาทพนมรุ้ง บนปราสาทหินห้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิต อยู่ข้างในแล้วผมขอทำพิธี
บวงสรวงถวายเทพเทวา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ข้างในปราสาทพนมรุ้งนะครับ

3.5.2 คำบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เทพ นิสม สมา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ มิ่งมิตร มงคลน่องล้อมหาเทวาลัย สมาโว้ย กุน เปรอะกุด ขยม
สมสมา สมสมาคุณเปรี๊ยะธัม สมสมานอ กุณเปรี๊ยะสัม รั้มเทิดอ่อง ๆ นังโลกเวยโลกกา ขอขมาพระภูมิ
เจ้าที่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ มหาเทวาลัย นูวลือ ปราสาทพนมรุ้ง นิ เฮย เปราะ เสรี ยะ นังสม จำริงจริงสิ่ง
บือดกันตรึม ทางโบราณ แดล สถิต นูว กะน่อง สถาน ขยม ลิก มะเรียมไต ตือบ ต๊ะลือเกศา อัญขยม
กราบ บังคม องมหาเทวาลัย ว่ากราบบังคม ดวงวิญญาณ ลูกชดัย สรับ แดล บาน สาง มหา-เทวาลัย
ตุก โนย กะน่อง ลือ แผ่นเดีย เปราะ เสรี เว้ย เปราะ เสรี กาลนา แดลขยมโม่ จัมริง สิ่งศักดิ์สิทธิ์
แดลบาน จริง สมบวงสรวง องค์มหาเทวาลัย แดล นูว ลือ ปราสาท นิ เฮย เดีย เปราะ เสรี ขยม สม
สมา

เปราะ เสรี ตา เขีย แดลบาน นูว จำ สดับ ขยม จริง ร่าย รับ รับเฮย ติด ติลดา ประภูมิ
เจ้าที่ แม่ธรณี แดล สถิต โนว แดล สถิต โนว กะน่อง สถาน ปรานเวย ขยม สมกราบกราน รูป
บวงสรวง ติบ เทวดา วาย เว้ย องค์มหาเทวาลัย โนว กะน่อง ปราสาท พนมรุ้ง นิ ปราสาทแจรงจุม
ปราสาท ขยมเว้ย แดล โนว ลือ พนมปราทมอ ดวงวิญญาณเวย ลูกชดัย แดลโนวข้างขแม ชดัยนึ่งงค์
นเรนทราทิตย์ องค์สุริยะชัย องค์มหาเทวาลัย แดลบานสาง ปราสาท ตุก กะน่อง โลก แผ่นเดีย กะ
น่องโลกแผ่นเดีย นิ มะนาย นิ มะนาย บอง ประโอน ออยแม่ อ้อยตูป อ้อยตีน สระรอยตีก ปราบ เทว
ดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ แดล สถิต โนว กะน่อง สถาน

คำแปล

ผมขอขมาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มิ่งมิตรมงคลที่อยู่บนมหาเทวาลัย ขอขมาสิ่งที่มีพระคุณ ขอขมาคุณพระธรรม ขอขมาคุณพระธรรมที่มีบุญบารมีทั่วทั้งโลกาโลก ขอขมาพระภูมิเจ้าที่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ มหาเทวาลัย ที่อยู่บนปราสาทพนมรุ้งนี้แล้ว หึงชายจะขอละเล่นกันตรึมทางโบราณ ที่สถิตอยู่ข้างในสถาน ผมขอยกนิ้วมือทั้งสิบไว้เหนือหัวผม กราบบังคมองค์มหาเทวาลัย กราบบังคมดวงวิญญาณพระมหากษัตริย์ที่ได้สร้างมหาเทวาลัยเอาไว้ในบนแผ่นดิน ชายหึง สิ่งที่ผมมาร้องเล่นต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้ร้องเล่น ขอบวงสรวงองค์มหาเทวาลัยที่ได้อยู่ในปราสาทนี้แล้ว ทั้งชายหึงและผมขอขมา หึงชาย ตายาย ที่ได้อยู่ฟัง ผมร้อง ร่ายรำ อีกครั้ง

ศาลพระภูมิ ศาลเจ้าที่ แม่ธรณี ที่ได้สถิตอยู่ในปราสาทแห่งนี้ ผมขอกราบกราน รูป เทียน วันนี้มีบายศรีตายาย บวงสรวงเทพเทวดา องค์มหาเทวาลัย ที่อยู่ปราสาทพนมรุ้งนี้ ปราสาทที่อยู่บนภูเขาหินห้าลูก ดวงวิญญาณพระมหากษัตริย์ที่อยู่ทางเขมร พระมหากษัตริย์องค์นครนทราทิตย์ องค์สุริยะชัย องค์มหาเทวาลัย ที่ได้สร้างปราสาทไว้ในโลกในแผ่นดินนี้ ผมคนนี้และพี่น้อง ให้แม่จูดรูปจูดเทียน รตนน้ำบอเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ในสถาน

3.5.3 บทสวด

อิติปิโส วิเสเสอิ อิเสเสพุทธนาเมอิ อิเมนา พุทธตั้งโสอิ อิโสตั้งพุทธปิติอิ (มังกุญ พระพุทธเจ้า)

คำแปล

แม้เพราะเหตุนี้ พระพุทธเจ้าจึงวิเศษเพราะวิเศษ ควรนอบน้อมพระพุทธเจ้าเพราะนอบน้อมพระพุทธเจ้า เราจะเข้าถึงพระองค์เพราะเราเข้าถึงพระองค์ ก็จักปิติในพระพุทธเจ้า

นะชาลิตี ประสิทธิลาภา ปะสันนะจิตตา ภวันตุเมพุทธีประสิทธิเม ธัมมังประสิทธิเม สังฆังประสิทธิเม

เอ สารสุคเค กาเม จะ รูปุ คิริสิชะระตะแณ จันตะลิกเข วิมานะ ทีเปรัฎฐะ จะ คาเมตะระวะนะคะหะเน เคหะวัตถุมหิ เขตเต ภูมมา จายันตุ เทวา ชะละละละวิสะเมยักกะคันธัพพะนาคา ติฏฐันตาสันติเก ยิงฺฆุนิวะระจะนัง สาธะโว เม สุณันตุ ฯ ธัมมัสสะวะนะกาโล อะยัมภะทันตา ธัมมัสสะวะนะกะโล อะยัมภะทันตา ธัมมัสสะวะนะกะโล อะยัมภะทันตา ฯ(บทสวดชุมนุมเทวดา

คำแปล ข้าพเจ้าขออัญเชิญฝูงเทพยดา ซึ่งสถิตอยู่ในฉกามาพจรสวรรค์ อยู่ในกามภพ อยู่ในรูปภพ คือ โสฬสมหาพรหม อีกทั้งเทพยเจ้าซึ่งสถิตอยู่ในภุมหาห้วยเหว และคูหาอดคีรี อยู่ในอากาศวิมานมาศมณเฑียรทอง สถิตอยู่ในเกาะแก้วเมืองหลวง และพระนครใหญ่น้อย สถิตอยู่ใน

เคหสถานบ้านน้อยและเมืองใหญ่ทั่วทุกชนบท ซึ่งสิ่งสถิตปรากฏในโรงศาลพระภูมิเจ้าที่ ข้าพเจ้าขอ
 อัญเชิญให้เร่งรีบเข้ามาในเวลาวันนี้ ให้พร้อมกันอีกทั้งเทพยเจ้า ซึ่งสิ่งสถิตอยู่ในทวยหนองคลองบึง
 บางแม่น้ำใหญ่ ไพรพฤกษาทุกหย่อมหญ้าลดาวัลย์ ที่เสมอกันก็ดี ที่ไม่เสมอกันก็ดีไซ้แต่เท่านั้นเมื่อไร มี
 อีกทั้งยักษาคณธรรพ์ ครุฑ นาคาอีกทั้งเทพยเจ้าซึ่งสิ่งสถิตอยู่ในสถานใดๆข้าพเจ้าขออัญเชิญเข้ามายัง
 สำนักแห่งนักปราชญ์ อาจสำแดงธรรมดุก่อนสัปบุรุษพุทธบริษัททั้งหลายเอ๋ย ถึงเวลาฤกษ์งามยามดี
 ข้าพเจ้าขออัญเชิญให้เข้ามาสดับรับฟังพระธรรมพร้อมกันดุก่อนท่านผู้ประเสริฐยอดเยี่ยมกว่ามนุษย์
 และเทวดาข้าพเจ้าขออัญเชิญมา่วมประชุมให้พร้อมเพรียงกันในสถานที่นี้เกิดข้าพเจ้าขออัญเชิญให้
 เข้ามาสดับรับฟังพระธรรมพร้อมกันดุก่อนท่านผู้ประเสริฐยอดเยี่ยมกว่ามนุษย์และเทวดาข้าพเจ้าขอ
 อัญเชิญมา่วมประชุมให้พร้อมเพรียงกันในสถานที่นี้เกิดข้าพเจ้าขออัญเชิญให้เข้ามาสดับรับฟัง
 พระธรรมพร้อมกันดุก่อนท่านผู้ประเสริฐยอดเยี่ยมกว่ามนุษย์และเทวดาข้าพเจ้าขออัญเชิญมา่วม
 ประชุมให้พร้อมเพรียงกันในสถานที่นี้เกิด (วัดป่ามหาชัย 2561: ออนไลน์)

3.5.4 คำกล่าวอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์

นินทยา มุน ขยม นัง จริง ลิง สมทะวัด ทวา เปราะะ กุณ กรู กรูเวย กุณกรู เจ้าะ จุย ขยม
 พอง วิลัย เพ็จ เวย กรูแม จุย บังมุก เพ็จ วิลัยเวย กรูอวบุก บาน บัง คะนอง เจ้าะ จุย ขยม พอง
 น่อง สม จำริง จริง บ๊อด กันตรึม บวงสรวง นังสมจำริง จริง กรูเวย กรู โม่เวย กุณกรูเวย กรูเวย กรู
 กุณกรูของแม่ สไบทอง กรู ออว มินติ พอง กรูเทพ กรูพรหม กรูอักขระ ขอ กอ กา ครูที่ได้สอน
 ศิลปวัฒนธรรมกันตรึมมา ว่าครูโม่เวย โม่เจ้าะ

อาจารย์ทวยเทพ เทวา ในสิบหกชั้นฟ้า สิบห้าชั้นดินที่มีในรั้วรอบครอบจักรวาล ที่ช่วยให้
 ศิลปิน สุริยะชัย ส.สไบทอง ได้สืบสาน ศิลปะเอาไว้ในแผ่นดิน ศิลปะ บอพอทอ ตุ๊ก กะนอง ลี้อ แพน
 เตีย นิ เปราะะ เวย แดล บาน โนว จำ สดับ จำริง ราย รับ ปรับ มะจ๊ะ แพน เตีย อง มหาเทวาลัย แดล
 จุย เรียะสา ประเทศซิม ประเทศไทยให้เราร่วมเย็น วอน วอน ขอไหว้ ครูเทพ ครูพรหมครูยักษ์ ครูยม
 ครูอิน ที่มีในถิ่น จักรวาล บรมครูปู่ ฤๅษี นารอด ปู่ฤๅษีนาราย ปู่ฤๅษีตาวัว บรมครูปู่ฤๅษีปู่ฤๅษีตาควาย
 ทุก ๆ พระองค์ที่ได้เอ่ยนามก็ดี ไม่ได้เอ่ยนามก็ดี

โม่เวย ระนา แจ๊ะ ปีสาก ขแม กักัน เก้าอี้ ก็โม่ ปิด บิด แม บาท นิ สมบาระเมี้ย องพระแก้ว
 มรกต พ็อดออยบาน โม่ จุย สังวาล องพระสยามเทวาธิราช ที่คุ้มครองประเทศไทย ศาลหลักเมืองทุก
 ๆ จังหวัด นี้แล้วไซ้ไร บารมีจงแผ่มาให้ศิลปิน สุริยะชัย เพลงกันตรึม พื้นบ้านอีสานใต้ ขอไหว้ ทวยเทพ
 เทวา แม เวย ยกมือสาธุ บาท

คำแปล

ก่อนที่ผมจะร้องเล่น ขอพระคุณอาจารย์ได้ช่วยผมด้วย เวลาตกใจคุณแม่ช่วยปกป้อง ด้านหน้า เวลาเปลอครูพ่อช่วยปกป้องด้านหลัง ลงมาช่วยผม การละเล่นกันตรึม กันตรึมบวงสรวง จะขอร้องละเล่น ครูณะครู เชิญนะ อาจารย์นะ อาจารย์อาจารย์ของแม่สไบทอง ครูพ่อมินตีด้วย ครูเทพ ครูพรหม ครูอักขระ ครูที่ได้สอนศิลปวัฒนธรรมกันตรึมมา ครู เชิญนะเชิญเลย

อาจารย์ทวยเทพ เทวา ในสิบหกชั้นฟ้า สิบห้าชั้นดินที่มีในรั้วรอบครอบจักรวาล ที่ช่วยให้ ศิลปิน สุริยะชัย ส.สไบทอง ได้สืบสานศิลปะเอาไว้ในแผ่นดิน ผู้ชายที่ได้อยู่ฟังการร้องรำ การละเล่น เจ้าของแผ่นดินองค์มหาเทวาลัย ที่ได้ช่วยรักษาประเทศไทยของเราให้ร่มเย็น วอนขอไหว้ครูเทพ ครู-พรหม ครูยักษ์ ครูยม ครูอินทร์ ที่มีในถิ่น จักรวาล บรมครูปู่ฤๅษีนารอด ฤๅษีนาราย ปู่ฤๅษีตาวิ้ว บรมครู ปู่ฤๅษีตาควาย ทุก ๆ พระองค์ที่ได้เอ่ยนามก็ดี ไม่ได้เอ่ยนามก็ดี

เชิญนะ ใครที่รู้จักและฟังภาษาเขมรได้ ก็ยกแก้วอีมาใกล้ ๆ นะแม่นะ ขอพระบารมีองค์พระ แก้วมรกต ขอให้มาช่วย สักวาองค์พระสยามเทวาธิราช ที่คุ้มครองประเทศไทย ศาลหลักเมืองทุก ๆ จังหวัดนี้แล้วไซ้ร์ บารมีจงแผ่มาให้ศิลปิน สุริยะชัย เพลงกันตรึม พื้นบ้านอีสานใต้ ขอไหว้ทวยเทพเทวา แม่ยกมือสาธุนะครี

3.5.5 คำกล่าวเชิญชวนให้ร่วมทำบุญ

วันนี้ศิลปวัฒนธรรมกันตรึมโบราณอีสานใต้ ขอทำการแสดง ขอบวงสรวงไหว้ องค์มหาเทวาองค์มหาเทวาลัย ท่านใดที่จะร่วมไหว้องค์มหาเทวาลัย ขอพรเทพเทวา ก็ขอเชิญก่อนนะครี เพื่อให้ได้บารมีปกปักรักษาให้ท่านอยู่เย็นเป็นสุขร่มเย็นที่ปรารถนาสิ่งใด ได้ตั้งใจปรารถนา

ในส่วนของการกล่าวเชิญชวนให้ร่วมทำบุญ อาจารย์เกรียงศักดิ์กล่าวเป็นภาษาไทยเพียงอย่างเดียว เนื่องจากพบว่านักท่องเที่ยวและผู้เข้าร่วมงานส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร

3.5.6 บทขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอวยพรให้ผู้ร่วมพิธี

ขอบารมี บรมครู มหาภูมิบน ภูมิพล อดุลยเดช ที่ท่านสถิตอยู่ในสถาน องค์วิมาน แดนใต้ ขอบรมครู ดวงพระวิญญาน องค์พระมหากษัตริย์ไทย ทุก ๆ พระองค์ ที่สถิตในเมืองสยาม จงลงมาช่วย ให้สุริยะชัย ทำการแสดงในงานวันประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ปีนี้ ทุก ๆ ร้าน ทุก ๆ ท่าน ทุก ๆ คน ที่มา วันนี้นิ่งโชคดีมีชัย ปรารถนาสิ่งใด ด้วยบุญญาธิการ ขาดิปางก่อน ท่านได้มาสร้างปราสาทนี้ไว้ วันนี้แล้วไซ้ร์ทุก ๆ ท่านได้มาร่วม มาเข้ากับศิลปิน ขาดิปางก่อน บุญได้ทำ กรรมไม่เคยก่อ บุญบารมี นั้นให้ท่านได้มาร่วมงานบวงสรวง ขอกราบไหว้ องค์เทพ เทวาลัย โมเวย กุณกร องค์มหาเทวาลัย แดล สถิต โนว กะนอง สถาน เมียน โนว ประมาน ประมาน ขยม สม อัญเจิญ จุย โจน พอง บุญกุณ แม จุย บังมุก นิเวย กุณ ออวุก จุย บัง คะนอง เจ้า จุย โจน พอง นัง สมจำริงจริง บ็อด กันตรึม บรมครู โต

โรสะกัว บาน โม จูย ครีม เอ๊ะ กู บุญถึง สมวัต สมือง สมาสะเม๊าะ แดล โคน เส้าะ บาน โตว จำริง
ประกุกน กู เวย โมจูย โคน พอง

คำแปล

ขอबारมี บรมครุ มหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ท่านสถิตอยู่ในสถาน องค์วิมานแดนใต้ ขอบรมครุ
ดวงพระวิญญูญาณ องค์พระมหากษัตริย์ไทย ทุก ๆ พระองค์ ที่สถิตในเมืองสยาม จงลงมาช่วยให้สุริยะ
ชัยทำการแสดงในงานวันประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ปีนี้ ทุก ๆ ไร่ ทุก ๆ ท่าน ทุก ๆ คน ที่มาวันนี้ จง
โศคตีมีชัย ปราภวนาสิ่งโต ด้วยบุญญาธิการชาติปางก่อน ท่านได้มาสร้างปราสาทนี้ไว้ วันนี้แล้วไซ้ทุก
ๆ ท่านได้มาร่วม มาแก้กับศิลปิน ชาติปางก่อน บุญได้ทำ กรรมไม่เคยก่อ บุญบารมีนั้น ให้ท่านได้มา
ร่วมงานบวงสรวง ขอกราบไหว้องค์เทพเทวาลัย เชิญอาจารย์องค์มหาเทวาลัยที่สถิตอยู่ในสถาน มีอยู่
เท่าไรเท่าไร ผมขออัญเชิญช่วยลูกด้วย บุญคุณแม่ช่วยปกป้องด้านหน้า บุญคุณพ่อช่วยปกป้อง
ด้านหลัง ลงมาช่วยลูกด้วย จะขอละเล่น ร้องรำ กันตรีบรมครุ ได้มาช่วยทั้งหมด ครุบุญญาธิการ ที่
ลูกศิษย์ได้ไปละเล่น ร้องรำ พระอาจารย์ได้เชิญมาช่วยลูกด้วย

บทสวดที่กล่าวมาสะท้อนถึงความเชื่อในด้านพุทธศาสนาและสิ่งเหนือธรรมชาติ การบูชา
ครุ และบรรพบุรุษที่ล่วงลับซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนความเชื่อตามวิถีชีวิตของชาวอีสานได้

3.6 ขั้นตอนและองค์ประกอบของการบวงสรวง

ขั้นตอนและองค์ประกอบในการทำพิธีบวงสรวง แบ่งพิธีบวงสรวงออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่
ช่วงพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ และช่วงพิธีเชิญชวนให้ร่วมทำบุญบวงสรวง

3.6.1 ช่วงที่หนึ่ง ช่วงพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์

ใช้เวลาประมาณ 15 นาที แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.6.1.1 จุดธูปเทียนบูชาพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ เทพเทวา เจ้าที่ เพื่อขอขมา
บอกกล่าว

3.6.1.2 สวดอัญเชิญเทพเทวา บอกกล่าวครูบาอาจารย์ บิดา มารดา บูรพมหา-
กษัตริย์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอพรขอबारมีเพื่อให้การแสดงประสบผลสำเร็จ

3.6.1.3 การรำถวายมือ บรรเลงดนตรีสด ซึ่งในขั้นตอนนี้ครูเกรียงศักดิ์ก็จะร้องสด
ต้นกลอนสดเช่นเดียวกัน เป็นการร้องรำบูชาถวายมือ

ภาพที่ 3.12 ช่วงพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ นางรำจะนั่งลงพนมมือไหว้
ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

3.6.2 ช่วงที่สอง ช่วงพิธีเชิญชวนให้ร่วมทำบุญบวงสรวง

ใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 3.6.2.1 ร้องทักทายผู้ฟัง เชิญชวนให้มาร่วมสร้างบุญบวงสรวงเช่นไหว้บูชา
พญานาคราช
- 3.6.2.2 เล่นกลอนอุปมาอุปไมย กล่าวถึงงานพนมรุ้ง สถานที่ วัน เวลา สิ่งรอบข้าง
อาทิ ร้านค้าที่มาจัด กิจกรรมที่จะมีขึ้นในงานวันนี้ เป็นต้น
- 3.6.2.3 กล่าวอวยพรผู้ร่วมงาน

ภาพที่ 3.13 ช่วงพิธีเชิญชวนให้ร่วมทำบุญ นางรำจะลุกขึ้นรำยรำอย่างสนุกสนาน
ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

เวลาโดยรวมในการบวงสรวงทั้งหมดจะอยู่ที่ 35 - 45 นาที โดยเริ่มตั้งแต่เวลา 9.09 - 9.45 ซึ่งการบวงสรวงพิธีแบบเขมรนั้น จะขึ้นอยู่กับผู้จัดงาน ว่าต้องการให้ใช้เวลาในการบวงสรวงนานเท่าไร ในปี พ.ศ. 2561 นี้ ถูกกำหนดเวลาในช่วงแรกที่เป็นการบวงสรวงเช่นไหว้ไว้ที่ 30 - 40 นาที

3.7 คนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม

วงดนตรีกันตรึมที่นำมาใช้บรรเลงประกอบพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ประจำปี พ.ศ. 2561 คือ วงสุริยะชัย ส.สไบทอง

วงสุริยะชัย ส.สไบทอง หรือชื่อเดิมคือวงเกรียงศักดิ์ ส.สไบทอง เป็นวงดนตรีกันตรึม โดยอาจารย์เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ อาจารย์ตำแหน่งพนักงานราชการสายผู้สอน โรงเรียนพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เป็นทั้งผู้ก่อตั้งวงดนตรี ผู้สอน ผู้แสดงและเป็นผู้นำวงดนตรี ชื่อวงดนตรี “เกรียงศักดิ์ ส.สไบทอง” คำว่า “เกรียงศักดิ์” มาจากชื่อของอาจารย์เกรียงศักดิ์ และคำว่า “ส.สไบทอง” มาจากชื่อ นางสไบทอง ปะรุณรัมย์ ภรรยาของอาจารย์เกรียงศักดิ์

วงสุริยะชัย ส.สไบทอง ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2546 เมื่ออาจารย์เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ ได้รับตำแหน่งทางการศึกษา ณ โรงเรียนพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จึงได้เผยแพร่ความรู้ในด้านนาฏศิลป์ให้นักเรียนในโรงเรียน หลังจากนั้นจึงได้รวมตัวศิษย์รุ่นเก่าจนถึงรุ่นปัจจุบันเพื่อตั้งวงดนตรี และใช้ความสามารถในการขับร้องกันตรึม ซึ่งสืบทอดจากวงกันตรึมแม่พลอย และแม่คำเรียบ ราชประโคน สองครูเพลงกันตรึมที่มีชื่อเสียง ซึ่งปัจจุบันท่านถึงแก่กรรมลงแล้ว และยังได้รับความรู้ต่าง ๆ จากวงของอาจารย์บุญถึง ปานะโปย ขณะที่กำลังเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาอีกด้วย

วงสุริยะชัย ส.สไบทองได้รับรางวัลต่าง ๆ จากการประกวด เช่น ในปี พ.ศ. 2546 รางวัลชนะเลิศ การประกวดดนตรีพื้นบ้าน 4 ภาค ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในปี พ.ศ. 2549 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดวงดนตรีพื้นบ้าน ชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ซึ่งโล่พระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในปี พ.ศ. 2552 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ประเภทวงกันตรึมระดับเยาวชน ซึ่งโล่พระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฯลฯ

ภายหลัง ปี พ.ศ. 2559 อาจารย์เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ ได้เปลี่ยนชื่อวงเกรียงศักดิ์ ส.สไบทอง เนื่องจากความเชื่อส่วนบุคคลว่าชื่อเดิม เป็นชื่อที่ทำให้เกิดความวุ่นวาย โกลาหล เป็นอับมงคล จึงเปลี่ยนชื่อเป็นสุริยะชัย ส.สไบทอง นับตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

3.7.1 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงประกอบพิธีบวงสรวงแบบเขมร ได้แก่ ซอกกันตริม 1 คัน กลอง 2 ตัว กรับ 1 คู่ ฉาบ 1 คู่และฉิ่ง 1 คู่ โดยแบ่งจำนวนผู้เล่นออกเป็นดังนี้

- นายขวัญ โสประโคน เครื่องดนตรีที่บรรเลง คือ ซอกกันตริม
- นายเอกลักษณ์ จันตรง เครื่องดนตรีที่บรรเลง คือ กลอง
- นายสัจจะ แก้วพนัสเจริญ เครื่องดนตรีที่บรรเลง คือ ฉิ่ง
- นายสุทิน มะลิซ้อน เครื่องดนตรีที่บรรเลง คือ กลอง
- นายวุฒิพงษ์ เพกประโคน เครื่องดนตรีที่บรรเลง คือ กรับ
- นายวุฒิพร เพกประโคน เครื่องดนตรีที่บรรเลง คือ ฉาบ

ภาพที่ 3.11 เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงประกอบพิธีกรรม
ที่มาภาพ : วีรวรรณ คชรัตน์ บันทึกภาพวันที่ 30 มีนาคม 2561

3.8 เพลงที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม

เพลงที่ใช้ในการประกอบพิธีการบวงสรวงแบบเขมรนั้นมีอยู่หลายร้อยเพลงด้วยกัน จากการสัมภาษณ์นักดนตรีหัวหน้านาง นายขวัญ โสประโคน กล่าวว่า “เพลงที่นำมาใช้ประกอบการแสดงมีมากมายหลายร้อยเพลง แต่เพลงที่นิยมนำมาใช้ประกอบช่วงพิธีกรรมมีไม่กี่เพลง บางเพลงมีชื่อเพลง บางเพลงก็ไม่มี เรียกตามชื่อคนที่น่าเพลงมาเล่นบ้าง ขึ้นอยู่กับว่าคนร้องจะร้องอะไร ส่วนใหญ่ครูเกรียงศักดิ์แกจะร้องต้นสด” (ขวัญ โสประโคน, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561) ในปี พ.ศ. 2561

เพลงที่นำมาใช้ในการบวงสรวงพิธีแบบเขมร มีทั้งหมด 9 เพลง ได้แก่ เพลงเปิดวง เพลงที่ 1 เพลงเปิดวง เพลงที่ 2 เพลงสรรเสริญ สะตือ เพลงรำปี (รำเปย) เพลงปทุมทอง เพลงทานอ เนียงนอ

เพลงชะโอละหน่วย เพลงสาวกันตรึม เพลงอายัยเวง โดยเพลงที่ 1 และ 2 ใช้บรรเลงเปิดวงก่อนการบวงสรวง เพลงที่ 3,4 และ 5 ใช้บรรเลงประกอบในช่วงพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ และเพลงที่ 6,7,8 และ 9 ใช้บรรเลงประกอบในช่วงเชิญชวนให้คนมาร่วมทำบุญ โดยบทเพลงแต่ละบทมีการนำไปใช้ที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงจัดทำตารางแสดงบทเพลงกันตรึมและโอกาสในการนำเพลงไปใช้ในการบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ปี พ.ศ. 2561 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 บทเพลงกันตรึมและโอกาสในการนำเพลงไปใช้ในการบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ปี พ.ศ. 2561

ลำดับที่	เพลง	โอกาสในการนำไปใช้
1.	เพลงเปิดวง เพลงที่ 1	บรรเลงเปิดวง ใช้ได้ในการแสดงทั่วไป
2.	เพลงเปิดวง เพลงที่ 2	บรรเลงเปิดวง ใช้ได้ในการแสดงทั่วไป
3.	เพลงเสรี สะตือ	ใช้บรรเลงประกอบพิธีไหว้ครู
4.	เพลงรำปี (รำเปย)	ใช้บรรเลงประกอบพิธีไหว้ครู
5.	เพลงปทุมทอง	ใช้บรรเลงประกอบพิธีไหว้ครู
6.	เพลงทานอ เนียงนอ	ใช้บรรเลงประกอบการแสดงทั่วไป
7.	เพลงชะโอละหน่วย	ใช้บรรเลงประกอบการแสดงทั่วไป
8.	เพลงสาวกันตรึม	ใช้บรรเลงประกอบการแสดงทั่วไป
9.	เพลงอายัยเวง	ใช้บรรเลงประกอบการแสดงทั่วไป

การเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งนี้พบว่า เพลงที่ 1 และ 2 เป็นเพลงบรรเลง ไม่มีการร้องประกอบ ส่วนเพลงที่ 3 – 9 เป็นเพลงที่มีการร้องประกอบ จึงเห็นได้ว่าโอกาสในการนำเพลงกันตรึมไปใช้ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทเพลงนั้น ๆ แต่ขึ้นอยู่กับคำร้องของนักร้องที่ทำให้บทเพลงมีความหมายและเหมาะสมกับการนำไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ

3.9 ข้อห้าม ข้อบังคับและการปฏิบัติตนในการประกอบพิธีกรรม

อาจารย์เกรียงศักดิ์ ได้กล่าวถึงเรื่องข้อห้ามและข้อบังคับต่าง ๆ ว่า “กฎข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ หรือข้อห้ามต่าง ๆ มันขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ไม่มีตายตัว ขึ้นอยู่ที่ว่าใครนับถืออะไร นับถือการปฏิบัติอย่างไร ฉะนั้นแต่ละวงจะไม่เหมือนกัน” (เกรียงศักดิ์ ประจักษ์, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

ข้อประพจน์ปฏิบัติและข้อห้ามต่าง ๆ มีดังนี้

3.9.1 ห้ามตั้งเวที หรือตั้งวงดนตรีหันหน้าไปทางทิศตะวันตก เพราะเป็นทิศอัปมงคล

3.9.2 ห้ามลอดเชือก รวดตากผ้า เชือกต่าง ๆ ที่ถูกขึงไว้ หรือห้ามลอดบันได ห้ามสวมผ้าถุง จากบนหัว เพราะจะทำให้ของที่มีอยู่ในตัวเสื่อม เนื่องจากเรามีครู

3.9.3 ห้ามรับประทานฟักที่ผ่าแบบขวางตรงกลางลูก เพราะเชื่อว่าจะทำให้ของที่มีอยู่ในตัว เสื่อม หากผ่าตามแนวนอนสามารถรับประทานได้

3.9.4 ถือศีล 5

3.9.5 ห้ามรับประทานอาหารในงานอวมงคล อาทิ งานศพ โดยข้อนี้เป็นความเชื่อส่วนบุคคลว่า หากรับประทานเข้าไปแล้วจะรู้สึกปวดหัว เกิดอาการมึนงง

ข้อห้ามดังกล่าวเป็นความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมาซึ่งอาจมีความเชื่อในข้อห้ามที่แตกต่างกัน ไปในแต่ละบุคคลตามที่อาจารย์เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ ได้กล่าวไว้

บทที่ 4

วิเคราะห์ดนตรีกันตรึมในบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

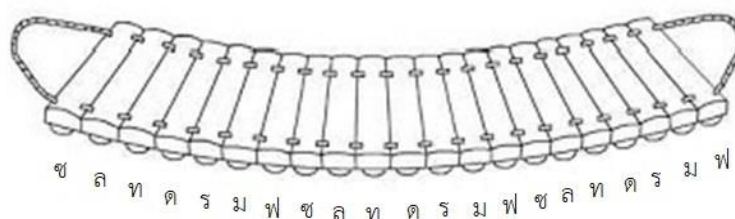
ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาดนตรีที่นำมาประกอบการบวงสรวงพิธีแบบเขมร งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง โดยมีอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ เป็นผู้ประกอบพิธี และวงกันตรึมคณะสุริยะชัย ส.สไบทอง เป็นวงดนตรีที่นำมาประกอบในพิธี ผู้วิจัยจึงแบ่งการวิเคราะห์ ออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 4.1 วิธีการบันทึกโน้ตเพลง
- 4.2 การบันทึกโน้ตเครื่องกำกับจังหวะ
- 4.3 สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต
- 4.4 การแบ่งช่วงเพลงในพิธีกรรม
- 4.5 การบรรจุเพลง คำร้องและสิ่งคิตลักษณ์ของเพลง
- 4.6 บทสรุปและวิเคราะห์ผล

4.1 วิธีการบันทึกโน้ตเพลง

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ซอกันตรึม ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีหลักในการดำเนินงานของวงกันตรึมมาวิเคราะห์ โดยมีอาจารย์จักรพงษ์ สมพร อาจารย์สาธิต สังกัดสถาบันวิจัย พัฒนาและสาธิต การศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นผู้บรรจุนี้อเพลงทางเครื่อง บันทึกโน้ตเพลง 8 ห้อง โดยเทียบกับระนาดเอกไม้แนวม ทางเพียงออล่าง แบบตัวอักษรไทย คือ ด ร ม ฟ ช ล ท

ด	ใช้แทนเสียง	โด
ร	ใช้แทนเสียง	เร
ม	ใช้แทนเสียง	มี
ฟ	ใช้แทนเสียง	ฟา
ช	ใช้แทนเสียง	ชอล
ล	ใช้แทนเสียง	ลา
ท	ใช้แทนเสียง	ที

ภาพที่ 4.1 ระนาดเอกและสัญลักษณ์เสียงที่ใช้บันทึก

เสียงของซอกันตรึม มีลักษณะคล้ายคลึงกับซอดังของไทย แต่สลับสายกัน โดยซอดังของไทยมีการเทียบสายเอก (สายนอก) เป็นเสียง ร และสายทุ้ม (สายใน) เป็นเสียง ช ส่วนซอกันตรึมจะเทียบสายเอก (สายนอก) เป็นเสียง ช และสายทุ้ม (สายใน) เป็นเสียง ร ผู้วิจัยวิเคราะห์ออกมาเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงการเทียบเสียงซอด้วงและซอกันตรึม

สายซอ ชนิดของซอ	สายเอก (สายนอก)	สายทุ้ม (สายใน)
ซอด้วง	สายเปล่า เสียง เร	สายเปล่า เสียง ซอล
	นิ้วชี้ เสียง มี	นิ้วชี้ เสียง ลา
	นิ้วกลาง เสียง ฟา	นิ้วกลาง เสียง ที
	นิ้วนาง เสียง ซอล (สูง)	นิ้วนาง เสียง โด
	นิ้วก้อย เสียง ลา (สูง)	-
ซอกันตรึม	สายเปล่า เสียง ซอล	สายเปล่า เสียง เร
	นิ้วชี้ เสียง ลา	นิ้วชี้ เสียง มี
	นิ้วกลาง เสียง ที	นิ้วกลาง เสียง ฟา
	นิ้วนาง เสียง โด	-
	นิ้วก้อย เสียง เร (สูง)	-

4.2 การบันทึกโน้ตเครื่องกำกับจังหวะ

การบันทึกโน้ตเครื่องกำกับจังหวะในงานวิจัยฉบับนี้ แบ่งเครื่องกำกับจังหวะออกเป็น 4 ประเภท คือ กลองกันตรึม ฉิ่ง ฉาบเล็กและกรับ

- กลองกันตรึม มีทั้งหมด 2 ใบ บรรเลงพร้อมกันทีละ 2 คน คนละใบ เสียงในการบรรเลง 2 เสียง คือ เสียงโจ๊ะและเสียงครึม เสียงโจ๊ะ เป็นการขยับมือตีสองบนกลอง โดยใช้ปลายนิ้วกดลงไปบนกลางหน้ากลอง ส่วนเสียงครึม เป็นการตีสองบนกลองแล้วยกมือขึ้นโดยไม่ต้องกดนิ้วลงไปบนหน้ากลอง จะเกิดเสียงกังวาน โดยการตีทั้งสองเสียง จะต้องเรียงนิ้วติดกัน

- ฉิ่ง มีเสียงในการบรรเลง 2 เสียง คือ เสียงฉิ่งและเสียงฉับ เสียงฉิ่ง เป็นการใช้ขอบฉิ่งกระทบกัน โดยฝ่าหนึ่งอยู่ด้านบนและอีกฝ่าหนึ่งอยู่ด้านล่าง เกิดเสียงกังวานเป็นเสียง “ฉิ่ง” เสียงฉับ เป็นการใช้ฉิ่งฝ่าบนประกอบลงกับฝ่าล่าง พร้อมกำมือครอบฉิ่งไว้ทั้งหมดเพื่อให้เกิดเป็นเสียง “ฉับ”

- ฉาบเล็ก มีเสียงในการบรรเลง คือ แซ่ บรรเลงโดยการจับฉาบเล็กให้ฝ่าหนึ่งอยู่ด้านบน อีกฝ่าหนึ่งอยู่ด้านล่าง แล้วใช้ฝ่าบนมากระทบฝ่าล่าง เกิดเป็นเสียง “แซ่”

- กรับหรือกรับไม้ มีเสียงในการบรรเลง คือ กรับ เกิดจากการนำกรับทั้ง 2 ด้านมาตีกระทบกัน

การบันทึกโน้ตเครื่องกำกับจังหวะในงานวิจัยฉบับนี้ เป็นการบันทึกในรูปแบบโน้ตดนตรีไทย 8 ห้อง บันทึกโดยอาจารย์จักรพงษ์ สมพร อาจารย์สาธิต สังกัดสถาบันวิจัย พัฒนาและสาธิต การศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4.3 สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต ดังนี้

- สัญลักษณ์บนโน้ต แทนโน้ตที่มีเสียงสูง
- สัญลักษณ์ใต้โน้ต แทนโน้ตที่มีเสียงต่ำ
- * สัญลักษณ์หน้าโน้ต แสดงการเริ่มต้นเนื้อเพลง
- ** สัญลักษณ์หน้าโน้ต แทนการหมายเหตุ และมีคำอธิบายด้านล่างตาราง

4.4 การแบ่งช่วงเพลงในพิธีกรรม

เพลงกันตรึมที่นำมาใช้ในการประกอบพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ในปี พ.ศ. 2561 พบว่ามีทั้งหมด 9 เพลง ซึ่งนำมาบรรเลงประกอบในเวลาที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ และแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บรรเลงก่อนพิธีบวงสรวง ได้แก่ เพลงเปิดวง เพลงที่ 1 และเพลงเปิดวง เพลงที่ 2

ส่วนที่ 2 บรรเลงประกอบในช่วงพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ เพลงสรรเสริญ สະตือ เพลงรำปี (รำ-เปย) เพลงปทุมทอง

ส่วนที่ 3 บรรเลงประกอบในช่วงเชิญชวนให้คนมาร่วมทำบุญ ได้แก่ เพลงทานอเนียงนอ เพลงชะโอละหน่วย เพลงสาวกันตรึม เพลงอายยเวง

4.5 การบรรจุเพลง คำร้องและสังคีตลักษณะของเพลง

ในการบรรจุเพลง คำร้องและสังคีตลักษณะของเพลง ผู้วิจัยได้เรียงลำดับเพลงตามการแบ่ง ช่วงเพลงในพิธีกรรม ทั้งหมด 9 เพลง โดยแบ่งเป็น

1. การบรรจุเนื้อเพลง และวิเคราะห์สังคีตลักษณะของบทเพลง
2. การบรรจุเครื่องกำกับจังหวะ และวิเคราะห์สังคีตลักษณะของเครื่องกำกับจังหวะ
3. การบรรจุคำร้อง และวิเคราะห์สังคีตลักษณะของคำร้อง

4.5.1 ส่วนที่ 1 เพลงบรรเลงก่อนพิธีบวงสรวง

เพลงที่ 1 เพลงเปิดวงเพลงที่ 1 (สองชั้น)

---รี	-ล ล ล	*ทรีรี รี ท	ลชล ชลรีท	-รี ท ท	ร ม ช ล	ชมช ช ท	ช ล ล ล
---ล	-ล ล ล	ทรีรี รี ท	ลชล ชลรีท	-รี ท ท	รี ม ช ล	ชมช ช ท	ช ล ล ล
---ร	-ม ร ร	ม ร ช ม	ช ร ม ช	---ล	-ช ช ช	ร ท รี ท	ลทลช ช ล

กลับต้น

เพลงเปิดวงเพลงที่ 1 (ไม่ทราบชื่อเพลง) เป็นเพลงท่อนเดี่ยวอัตราจังหวะ 2 ชั้น มีเนื้อเพลงทั้งหมด 3 บรรทัด หัวหน้านักดนตรีในวงสุริยะชัย ส.สไบทอง กล่าวว่า “เพลงนี้เป็นเพลงที่เล่นกันมานานแล้ว โดยไม่ทราบชื่อเพลง” (ขวัญ โสประโคน, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561) อาจารย์จักรพงษ์ กล่าวว่า “เพลงนี้ในส่วนของกันตรึม เรียกว่าเพลงกรู สองชั้น หรือทางดนตรีไทยเดิมเรียกว่าเพลงลาวครวญ สองชั้น” (จักรพงษ์ สมพร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2561) เพลงนี้อยู่ในกลุ่มเสียง ปี่ญอมูล ช ล ท x ร ม x เริ่มต้นเนื้อเพลงในท้องที่ 3 โดยสองห้องแรกเป็นลูกเท่า มีรูปแบบการเล่นแบบ A A A B คือกลับต้นปกติ มีการเล่นซ้ำทั้งหมด 4 รอบ และต่อด้วยเพลงเร็ว ชั้นเดียว (เพลงเปิด-วงเพลงที่ 2) โดยใช้วรรคเชื่อมเพลง คือ --- ล/ ช ฟ ม ร/

เครื่องกำกับจังหวะ

หน้าทับกลองกันตรึมเพลงซ้ำ 2 ชั้น

--โจ๊ะโจ๊ะ	ครีมีครีมี-ครีมี	-โจ๊ะครีมีโจ๊ะ	ครีมีครีมี-ครีมี	--ครีมีโจ๊ะ	ครีมีครีมี-ครีมี	--ครีมีโจ๊ะ	ครีมีครีมี-ครีมี
------------	------------------	----------------	------------------	-------------	------------------	-------------	------------------

เปลี่ยนหน้าทับกลองตอนจบและไปรยลงจบตอนท้าย

---โจ๊ะ	-ครีมี-โจ๊ะ	-ครีมี-ครีมี	-ครีมี-โจ๊ะ	---โจ๊ะ	-ครีมี-โจ๊ะ	-โจ๊ะ-ครีมี	-ครีมี-ครีมี
---------	-------------	--------------	-------------	---------	-------------	-------------	--------------

ฉิ่ง

---ฉิ่ง	---ฉับ	---ฉิ่ง	---ฉับ	---ฉิ่ง	---ฉับ	---ฉิ่ง	---ฉับ
---------	--------	---------	--------	---------	--------	---------	--------

ฉาบ

----	---แช่	----	---แช่	----	---แช่	----	---แช่
------	--------	------	--------	------	--------	------	--------

กรับ

----	---กรับ	----	---กรับ	----	---กรับ	----	---กรับ
------	---------	------	---------	------	---------	------	---------

เครื่องกำกับจังหวะในเพลงเปิดวงเพลงที่ 1 ใช้หน้าทับกลองกันตริมเพลงช้า 2 ชั้น บรรเลงไปเรื่อย ๆ เมื่อถึงรอบสุดท้าย มีการเปลี่ยนหน้าทับกลองตอนจบและโปรยลงจบตอนท้าย เครื่องกำกับจังหวะชั้นอื่น ได้แก่ ฉิ่งและกรับ เล่นตามปกติ อัตรา 2 ชั้น ส่วนฉาบเล่นพร้อมกับจังหวะของกรับ ดี “แช่” เพียงอย่างเดียว เครื่องกำกับจังหวะบรรเลงไปเรื่อย ๆ ไม่มีการเร่งจังหวะ แต่มีการดึงจังหวะให้ช้าเพื่อโปรยจบในช่วง 4 ห้องสุดท้าย

ลักษณะการบรรเลง

นักดนตรีนั่งบนพื้นเวทีที่ปูพรมสีแดงเรียงแถวหน้ากระดานใส่ชุดสีแดงทั้งวง จำนวน 6 คน เป็นชายล้วน มีเครื่องดนตรีไล่จากขวามือของวงไปด้านซ้าย ได้แก่ ซอกันตริม 1 คัน กลองกันตริม 1 คู่ ฉิ่ง 1 คู่ ฉาบ 1 คู่ กรับ 1 คู่ ด้านหน้าของนักดนตรีเป็นเวทีตรงกลางที่เว้นไว้สำหรับที่จะทำการแสดง หรือให้นักแสดงได้ขึ้นมาขึ้นบริเวณนั้น ด้านหน้าของเวทีมีเครื่องบายศรีสำหรับบวงสรวง นักดนตรีบรรเลงเพลงเปิดวงเพลงที่ 1 ไปจนครบ 3 รอบ เมื่อกลับต้นรอบที่ 4 อาจารย์เกรียงศักดิ์ ยืนอยู่ข้างเวที ใส่ชุดสีขาวคล้ายเสื่อราชปะแตน และใส่โจงกระเบนสีขาว มีสร้อยลูกปะคำคล้องคอ กำลังถือไมโครโฟน และกล่าวขึ้นว่า

บาท สมสวัสดิ์ จุมเรียบชัว แม่ ออว บองประโอน กรุบ กรุบ คะเนียบเนื้อ
บาท กันตริมโมดอลเฮ้ย แม่เฮ้ย โมเว้ย บาท เนี่ยละลัวะ เนี่ยโด เซราะบับ สอมรับ
ข้าง เข็บ เข็บ กันตริมโมเฮยเนื้อ แม่ ออว บองประโอน เปราะ สเรีย ตา เยีย ลือ
สะเลง ก็โจลโมเด้อ นีคือศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน นีคือตำนานสืบเพลงกันตริม
จังหวัดบุรีรัมย์ พี่น้องที่เดินผ่านไปผ่านมาครับ

พร้อม ๆ กับเพลงเปิดวงเพลงที่ 1 เล่นจบ นักดนตรีก็เปลี่ยนเพลง โดยไม่ได้มีการโปรยจบ แต่หันหน้าไปมองนักดนตรีคนอื่น ๆ ในวง แล้วออกเพลงเปิดวงเพลงที่ 2 ทันที

เครื่องกำกับจังหวะในเพลงเปิดวงเพลงที่ 2 ใช้หน้าทับกลองกันตรึมเพลงเร็ว หรือเรียกว่า หน้าทับเบริณู (อ่านว่า เบริน ออกเสียงควบกล้า บร) บรรเลงไปเรื่อย ๆ เครื่องกำกับจังหวะชิ้นอื่น ได้แก่ ฉิ่งและกรับ เล่นตามปกติ ในอัตราชั้นเดียว ส่วนฉาบเล่นพร้อมกับจังหวะของกรับ ที “แช่” เพียงอย่างเดียว เครื่องกำกับจังหวะบรรเลงไปเรื่อย ๆ ไม่มีการเร่งจังหวะ

ลักษณะการบรรเลง

เมื่อเปลี่ยนมาเป็นเพลงเปิดวงเพลงที่ 2 อาจารย์เกรียงศักดิ์ซึ่งยืนอยู่ด้านหลังลำโพงข้างเวทีการแสดง ได้กล่าวแทรกเสียงเพลงที่กำลังบรรเลงอยู่ว่า

มาฟังเสียงขอ มาฟังเสียงกลองทม มาชมศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้ วันนี้
เราจะทำการแสดงข้างสระคู ทั้งวันนะครับ สลับกับพิธีกรรมประเพณีวิถีชีวิต
ความเชื่อ การบวงสรวง บูชา เทพเทวาฟ้าดิน เสี้ยกะเตี้ยดล เสี้ยกะเตี้ยเตี้ยล
เมียนเฮยแดลสาง บอนทางแดล เม ออว บาน ทเวอดุก มาชนัม เมินมะนอง โม
เวี้ย

หลังจากที่อาจารย์เกรียงศักดิ์กล่าวจบ ดนตรีก็บรรเลงต่อไปอีก 2 รอบแล้วจึง
โปรยจบ โดยมีชอกันตรึมเร่งจังหวะและถอนซาลงใน 4 ห้องสุดท้าย

4.5.2 ส่วนที่ 2 เพลงบรรเลงประกอบในช่วงพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์

เพลงที่ 3 เพลงสรรเสริญ สະตือ

สำนวนที่ 1

---ช	-พ ร พ	---ช	--พ ล	-ล-ล	--ดํ ีล	-ช-ช	--ชพร
---ช	-พ-ร	-ช พ ร	-ร-ล	-ดํ-ล	-ช พ ร	--ดํ ีล	---ช
---ช	-พ-ร	-ดํ-ล	ช พ-ช	--ดํ ีล	-ล--	-ดํ-ล	ช พ-ช
**-พ-ร	-ช พ ร	--พ ล	--ดํ ีล	--ดํ ีล	-ล--	-ดํ-ล	ช พ-ช
-พ-ร	-ช พ ร	--พ ล	--ดํ ีล	--ดํ ีล	-ล--	-ดํ-ล	ช พ-ช
--ดํ ีล	-ล--	---ล	---ล	---ล	---ล	--ดํ ีร	-ร--
---ร	---ร	-ดํ ีร	---ร	---ดํ	---ดํ	--ร ดํ	--ร ดํ
--ดํ ีล	-ล--	-ดํ ช ล	-ดํ ล ล	---ล	---ล	--ดํ ช	-ช--
---ช	---ช	---ช	-พ-ร	กลับ ** ด้นคลอตามร้องไปจนจบ			

สำนวนที่ 2

-----	-- -ร	-พ-ร	---ร	-----	-----	-พ ช ช	-ช ดํ ีล
-----	-----	---ล	---ล	-----	-----	-ดํ--	-----
-----	-----	---ช	---ช	-----	-----	-ล ช ช	---ช
-----	-----	-----	---ช	-พ-ร	-----	-ท--	-----

วรรค 1

-----	-----	-ท ล ช	---ช	--ท ล	---ล	-----	-----
---ล	-ล-ดํ	-----	-----	-ล ช ช	---ช	---ล	---ช
-----	---ช	-----	---ช	-พ-ร	-----	-ท--	-----

กลับต้นวรรค 1

วรรค 2

-----	---ร	-พ-ร	---ร	-----	-----	-พ ช ช	-ช ดํ ีล
-----	-----	---ล	---ล	-----	-----	-ดํ--	-----
-----	-----	---ช	---ช	-----	-----	-ล ช ช	---ช
-----	-----	-----	---ช	-พ-ร	-----	-ร --	-----

กลับต้นวรรค 2

แสร้ง สะตือ (ไม่ทราบความหมายของชื่อเพลง) เป็นเพลงจังหวะลอย ไม่มีทำนองตายตัว อาจารย์จักรพงษ์ กล่าวว่า “โน้ตเพลงนี้ 10 คน ก็เล่นลิบแบบ ไม่ซ้ำกันแต่มีจุดร่วมกันในการเล่นโยนเสียงหรือจบเสียง ร หรือ ซ” (จักรพงษ์ สมพร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2561) นิยมนำมาบรรเลงคลอไปพร้อมกับผู้ร้อง โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบของนักดนตรี เพลงนี้ใช้สำหรับบรรเลงในพิธีกรรม มักใช้สำหรับการเรียกขวัญ เพลงนี้อยู่ในกลุ่มเสียงปัญญาล พ ซ ล x ด ร x แบ่งท่อนของเพลงออกเป็น 2 ส่วนวน กับอีก 2 วรรค เนื่องจากเป็นเพลงที่ไม่มีโน้ตที่แน่นอน ในการวิเคราะห์เพลงแสร้ง สะตือ ผู้วิจัยจึงยึดโน้ตเพลงแสร้ง สะตือ ตามโน้ตกันตรึมทางของอาจารย์จักรพงษ์ สมพร เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นความแตกต่างของโน้ต เครื่องกำกับจังหวะ และการบรรจุกำร้อง

สำนวนที่ 1 พบการเริ่มต้นเนื้อเพลงในท่อนที่ 1 มีการกลับต้นในท่อนที่มีเครื่องหมาย ** เมื่อจบแล้วจึงบรรเลงต่อด้วยสำนวนที่ 2 ต่อไป สำนวนที่ 2 พบการเริ่มต้นเนื้อเพลงในท่อนที่ 2 ไม่กลับต้น วรรคที่ 1 พบการเริ่มต้นเนื้อเพลงในท่อนที่ 3 มีการกลับต้นในวรรค เมื่อจบแล้วจึงบรรเลงต่อด้วยวรรคที่ 2 ต่อไป วรรคที่ 2 พบการเริ่มต้นเนื้อเพลงในท่อนที่ 2 มีการกลับต้นในวรรค โดยสามารถเล่นก็รอบก็ได้ อาจารย์จักรพงษ์ กล่าวว่า “บรรเลงวรรค 2 สามารถบรรเลงก็รอบก็ได้ขึ้นอยู่กับผู้ขับร้อง แล้วนิยมออกเพลงซ้ำ เช่น เพลงมลปโด่ง สองชั้น (เพลงร่มมะพร้าว) และเพลงอมตุ๊ก สองชั้น (เพลงพายเรือ)” (จักรพงษ์ สมพร, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) เพราะฉะนั้น เพลงนี้จึงมีรูปแบบการเล่นแบบ A/

เครื่องกำกับจังหวะ

เพลงแสร้ง สะตือ เป็นเพลงที่ไม่มีหน้าทับหรือเครื่องกำกับจังหวะที่ตายตัว จากการให้สัมภาษณ์ของนักดนตรีในวงสุริยะชัย สสไบทอง กล่าวว่า “เพลงนี้ ไม่มีทำนองตายตัว เป็นเพลงที่เล่นคลอไปตามคนร้อง คนร้องร้องไปแบบไหน ก็ติดตามไปแบบนั้น” (ขวัญ โสประโคน, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561) ซึ่งคล้ายคลึงกับอาจารย์จักรพงษ์ ได้กล่าวว่า “เพลงนี้ เป็นเพลงที่ใช้ความสามารถของนักดนตรีเป็นอย่างมาก เพราะต้องฟังคนร้องอยู่ตลอดเวลา เนื้อเพลงจะอยู่ในใจ ไม่มีโน้ต แต่ต้องฟังว่าจบบทร้องประโยคไหน จึงสามารถเปลี่ยนเพลงได้ เพลงนี้เป็นเพลงสำหรับใช้เพื่อเรียกขวัญ” (จักรพงษ์ สมพร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2561)

การบรรจุกำร้อง

เทพ นิสม สมาน้อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ มิ่งมิตรน้อย มงคลน้องล้อมหาเทวาลัย สมาชิกน้อย กุณเปรี๊ยะ
 ปืด ขยม สม สมาน้อกุณเปรี๊ยะธัม สมสมานอ กุณเปรี๊ยะสัง ริ รัมเทิดอ่องๆ กะนองโลก เว
 โลก

คำแปล เทพผมขอขมาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มิ่งมิตรมงคลที่อยู่บนมหาเทวาลัย ขอขมาคุณพระพุทธรูป ผมขอ
 ขมาคุณพระธรรม ขอขมาคุณสงฆ์ที่มีบุญบารมีทั่วทั้งโลก

----	-ช-ช	---ล	---ล	---ล	- ด-ด	- ร-ร	---ด
----	----	---ครีม	---ครีม	---ครีม	----	----	---โจ๊ะ
-เฮ-เอ	----	----	----	----	-เฮอะเฮอะ	---	----

---ท	---ล	----	---ล	ช ด ช ล	---ช	----	----
---ครีม	---ครีม	----	----	---ครีม	----	---โจ๊ะ	---ครีม
----	----	เออ-เฮอะ	-เออ-เฮ้อ	-เออเอ๋	-เฮอะเฮอะ	----	--อ้ออ้อ

-- ฟ ร	---ร	---ร	---ร	---ด	---ท	---ล	---ล
-ครีมครีม	---ครีม	----	---โจ๊ะ	----	----	----	----
----	----	-นิ-สม	-สมา น้อ	สิ่งศักดิ์สิทธิ์	----	-มิ่ง-มิตร	-น้อมนคล

---ล	---ล	-ท-ท	---ท	---ล	-- ช	---พร	---ล
---	---ครีม	---ครีม	----	----	----	----	----
-น้องลื้อ	มหาเทวาลัย	----	สมาเวณน้อ	กุนเปรี๊ยะปู้ด	----	ขยมสม สสมา	----

---ล	ช ด ช ล	---ช	---ด	---ท	ลช-ล	----	----
---ครีม	---ครีม	---ครีม	---ครีม	-ครีม-ครีม	-ครีม-ครีม	-ครีม-ครีม	-ครีมครีม
---เฮ้อ	-เออเฮอะ	---เออ	---เอ็ง	----	----	----	----

---ช	---ช	-- พร	----	----	----	----	----
---ครีม	---ครีม	---ครีม	---ครีม	-ครีม-ครีม	-ครีม-ครีม	-ครีม-ครีม	-ครีม-ครีม
---ฮ้อ	-อ้อ-อ้อ	----	----	----	----	----	----

---ช	---ช	--พร	---ฟ	----	----	----	----
-โจ๊ะครีมครีม	----	----	---ครีม	-ครีม-ครีม	-ครีม-ครีม	-ครีม-ครีม	-ครีมครีม
-สม-สมา	กุนเปรี๊ยะฮัม	สมสมา	-น้อ-กุน	-เปรี๊ยะ-สัง	-ริรัมเทิด	อ่อง อ่อง	กะหนองโลก

---ด	--ช ล
-โจ๊ะครีมครีม	----
-เวย-โล	---กา

บทสวดในเพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นบทที่อาจารย์เกรียงศักดิ์เป็นผู้ร้องต้นสด พบกลวิธีการร้องโยนเสียง และใช้กลวิธีพิเศษของการร้องกันตรึม คือ การใช้ลูกคอ เพลงนี้ เป็นเพลงที่ไม่มีจังหวะตายตัว ไม่มีทำนองที่ตายตัว ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น อาจารย์จักรพงษ์ จึงใช้วิธีการจับจังหวะกลองกันตรึม จึงสังเกตได้ว่าโน้ตจะไม่ลง 8 ห้องจบตามโน้ตปกติทั่วไป และทำนองเพลงที่ซอกันตรึมสั้น เป็นเพียงการสืบลอไปพร้อม กับนักร้อง โดยใช้ไหวพริบและความชำนาญ ซึ่งจะมีเสียงตรงกันในช่วงที่มีการโยนเสียง ร และ ซ เป็นต้น

ก่อนการร้องนักดนตรีที่ซอกันตรึมจะขึ้นเพลงสำนวนที่ 1 มาก่อน เรียกการขึ้นเพลงในสำนวนที่ 1 นี้ว่า ทำซอก การทำซอก่อนเล่นนั้น ไม่จำเป็นจะต้องนำสำนวนที่ 1 มาทั้งหมด แต่เมื่อจะส่งให้ผู้ร้องแล้วจะต้องลงเสียง ร เสมอ เพื่อให้นักร้องจับเสียงเอง

ลักษณะการบรรเลง

หลังจากที่วงกันตรึมบรรเลงเพลงเปิดวงเพลงที่ 2 ในรอบสุดท้ายและโปรยจบ อาจารย์เกรียงศักดิ์ ซึ่งยังคงยืนอยู่ข้างเวที จึงกล่าวว่า

มานื้อ บาท เซราะบิบ เซราะชะงาย โม่สะดับกันตรึม โม่เรื่อกันตรึม เบอรณาจ้องเรื่อก ถวายเทพ เทวา เทวดา กะน่องลือ ปราสาทพนมรุ้ง ลือปราสาทแจร จุม ลือปราสาท ปรา ทะมอ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ แดลสถิต นูวกะน่องนิเฮย ขยมนั่งสม เทอ พิธิ บวงสรวง ถวายเทพเทวา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ กะน่องลือปราสาทพนมรุ้งนื้อ

คำแปล

มานะครับ บ้านใกล้ บ้านไกล มาฟังกันตรึม มารำกันตรึม ถ้าใครอยากรำถวายเทพ เทวา เทวดา อยู่ข้างใน บนปราสาทพนมรุ้ง บนปราสาทแจรจุม บนปราสาทหินห้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ข้างในแล้ว ผมขอทำพิธีบวงสรวงถวายเทพเทวา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่อยู่ข้างในปราสาทพนมรุ้งนะครับ

เมื่ออาจารย์เกรียงศักดิ์กล่าวถึงประโยค “พิธีบวงสรวง” ซอกันตรึมจึงเริ่มสืบลอคำพูดไปเรื่อย ๆ จนจบประโยค “ถวายเทพเทวา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ กะน่องลือปราสาทพนมรุ้งนื้อ” ดนตรีจึงเริ่มบรรเลงขึ้น อาจารย์เกรียงศักดิ์จึงเริ่มร้องกล่าวบทสวดว่า

เทพ นิสม สมา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ มิ่งมิตร มงคลน่องล้อมหาเทวาลัย
สมาโวย กุน เปรอะกุด ขยม สม สมา สมสมาคุณเปรี๊ยะธัม สมสมานอ กุณ
เปรี๊ยะสัม ริ รัมเทิดอ่อง ๆ นังโลก เวยโลกกา ขอขมา พระภูมิ เจ้าที่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์
ณ มหาเทวาลัย นูวลือ ปราสาทพนมรุ้ง นิ เฮย เปราะ เสรี ยานั่งสม จำริง จริง
ลึง บ้อดกันตรึม ทางโบราณ แดล สถิต นูว กะน่อง สถาน ขยม ลิก มะเรียมไต่

ดื่อบ ด๊ะลือเกศา อัญขยม กราบ บังคม องมหาเทวาลัย ว่ากราบบังคม ดวง
 วิญญาณ ลูกษัตย สรับ แดล บาน สาง มหาเทวาลัย ตุก โนย กะน่อง ลือ แผ่น
 เตย เปราะ เสรัย เว้ย เปราะ เสรัย กาลนา แดลขยมโม จัมริง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ แดล
 บาน จริง สมบวงสรวง องคัมมหาเทวาลัย แดล นูว ลือ ปราสาท นิ เฮย เตย
 เปราะ เสรัย ขยม สม سما

คำแปล

ผมขอขมาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มิ่งมิตรมงคลที่อยู่บนมหาเทวาลัย ขอขมา
 สิ่งที่มีพระคุณ ขอขมาคุณพระธรรม ขอขมาคุณพระธรรมที่มีบุญบารมีทั่วทั้ง
 โลกาโลก ขอขมาพระภูมิเจ้าที่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ มหาเทวาลัย ที่อยู่บนปราสาท
 พนมรุ้งนี้แล้ว หึงชายจะขอละเล่นกันตรึมทางโบราณ ที่สถิตอยู่ข้างในสถาน
 ผมขอยกนิ้วมือทั้งสิบไว้เหนือหัวผม กราบบังคมองคัมมหาเทวาลัย กราบบังคม
 ดวงวิญญาณ พระมหากษัตริย์ที่ได้สร้างมหาเทวาลัยเอาไว้ในบนแผ่นดิน ชาย
 หึง สิ่งที่ผมมาร้องเล่นต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ได้ร้องเล่น ขอบวงสรวงองคัมมหา
 เทวาลัยที่ได้อยู่ในปราสาทนี้แล้ว ทั้งชายหึงและผมขอขมา หึงชาย
 ตายาย ที่ได้อยู่ฟัง ผมร้องรำอีกครึ่ง

เมื่อจบประโยค อาจารย์เกรียงศักดิ์จึงค่อย ๆ เดินขึ้นเวที มือถือไมโครโฟนและพนมมือ
 ไหว้ค่างไว้ที่หน้าอก ไปยืนอยู่ตรงกลางเวที ด้านหลังเครื่องเช่นไหว้ แล้วแม่เพชรวิไล จึงเดินตาม
 อาจารย์เกรียงศักดิ์ขึ้นมายืนอยู่ด้านหลังอาจารย์เกรียงศักดิ์ และพนมมือไหว้ค่างไว้ที่หน้าอก จากนั้น
 นางรำ 2 ชุด จึงค่อย ๆ เดินตามขึ้นมา เรียงแถวหน้ากระดานด้านหลังของอาจารย์เกรียงศักดิ์ และ
 แม่เพชรวิไล ทีละคน แบ่งเป็น 2 แถว แถวแรกชุดที่ 1 เดินขึ้นมาก่อน ทั้งหมด 5 คน คนแรกเป็น
 ผู้ชาย ใส่เสื้อแขนกระบอกสีขาวกับโจงกระเบนสีน้ำตาล ผู้หญิงคนที่ 2, 3 และ 4 ใส่เสื้อแขนกระบอก
 สีเขียวกับโจงกระเบนสีน้ำตาล และคนสุดท้ายเป็นผู้ชาย ใส่เสื้อแขนกระบอกสีขาวกับโจงกระเบนสี
 น้ำตาล เมื่อขึ้นมาถึงบนเวทีจึงค่อย ๆ นั่งลงในท่านั่งพับเพียบและพนมมือไหว้ค่างไว้ที่หน้าอก
 จากนั้นนางรำในแถวที่ 2 ชุดที่ 2 จึงค่อย ๆ เดินตามขึ้นมา ทั้งหมด 5 คน เป็นชาย 2 คน เป็นหญิง 3
 คน (แต่งหญิงทั้งหมด) ใส่เสื้อแขนกระบอกสีฟ้า นุ่งผ้าซิ่นตีนแดง เมื่อถึงหน้าเวทีก็ค่อย ๆ นั่งลงในท่า
 นั่งพับเพียบและพนมมือไหว้ค่างไว้ที่หน้าอกเหมือนชุดแรก โดยนั่งสับหว่างกับนางรำชุดแรก

จากนั้นอาจารย์เกรียงศักดิ์ จึงค่อย ๆ ร้องบทสวดต่อไป ว่า

เปราะาะ เสรี๊ยะ ตา เยี้ย แดลบาน นูว จำ สดับ ขยม จริง ร่าย รับ ปรับเฮย
 ติด ตีลดา ประภูมิเจ้าที่ แม่ธรณี แดล สกิต โนว แดล สกิต โนว กะน่อง สถาน
 ปราณเวย ขยม สมกราบกราน รูป บวงสรวง ตีบ เทวดา วาย เว้ย องค์มหา-
 เทวาลัย โนว กะน่อง ปราสาท พนมรุ้ง นิ ปราสาทแจรงม ปราสาท ขยมเว้ย
 แดล โนว ลือ พนมปรำทมอ ดวงวิญญานเวย ลูกชดัย แดลโนวข้างขแม ชดัยนิ
 องค์นเรนทราทิตย์ องค์สุริยะชัย องค์มหาเทวาลัย แดลบานสาง ปราสาท ตุก
 กะน่อง โลก แผนเตี้ย กะน่องโลกแผนเตี้ย นิ มะนาย นิ มะนาย บอง ประโณน
 ออยแม่ อ้อยตูป อ้อยตีน สะรอยตีก ปราบ เตวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ แดล สกิต โนว
 กะน่อง สถาน

คำแปล

ศาลพระภูมิ ศาลเจ้าที่ แม่ธรณี ที่ได้สถิตอยู่ในปราสาทแห่งนี้ ผมขอ
 กราบกราน รูป เทียน วันนี้มีบายศรีตายาย บวงสรวงเทพเทวดา องค์มหา
 เทวาลัย ที่อยู่ในปราสาทพนมรุ้งนี้ ปราสาทที่อยู่บนภูเขาหินห้าลูก ดวงวิญญาน
 พระมหากษัตริย์ที่อยู่ทางเขมร พระมหากษัตริย์องค์นเรนทราทิตย์ องค์สุริยะ
 ชัย องค์มหาเทวาลัย ที่ได้สร้างปราสาทไว้ในโลกในแผ่นดินนี้ ผมคนนี่และที่
 นื่อง ให้แม่จุดธูปจุดเทียน รดน้ำบอกเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ในสถาน

จากนั้น อาจารย์เกรียงศักดิ์จึงเริ่มสวดบทชุมนุมเทวดา ในขณะที่สวด หรือทำพิธีต่าง ๆ
 วงกันตรึมยังคงบรรเลงคลอไปเรื่อย ๆ ไม่หยุด จากนั้น อาจารย์เกรียงศักดิ์ จึงเริ่มกล่าวอัญเชิญ
 สิ่งศักดิ์สิทธิ์

นิเฮย มุน ขยม นัง จริง ลึง สมทะวัต ทวา เปราะาะ กุณ กรู กรูเวย กุณกรู
 เจ้าะ จูย ขยม พอง วิลัย เพ็จ เวย กรูแม จูย บังมุก เพ็จ วิลัยเวย กรูออวปุก
 บาน บัง คะนอง เจ้าะ จูย ขยม พอง น่อง สม จำริง จริง บ๊อด กันตรึม บวงสรวง
 นังสมจำริง จริง กรูเวย กรู โม่เวย กุณกรูเวย กรูเวย กรู กุณกรูของแม่ สไบทอง
 กรู ออว มินติ พอง กรูเทพ กรูพรม กรูอักขระ ขอ กอ กา ครูที่ได้สอน
 ศิลปวัฒนธรรมกันตรึมมา ว่าครูโม่เวย โม่เจ้าะ

อาจารย์ทวยเทพ เทวา ในสิบหกชั้นฟ้า สิบห้าชั้นดินที่มีในรัวรก
 ครอบจักรวาล ที่ช่วยให้ศิลปิน สุริยะชัย ส.สไบทอง ได้สืบสาน ศิลปะเอาไว้ใน
 แผ่นดิน ศิลปะ บอปอทอ ตุก กะน่อง ลือ แผน เตี้ย นิ เปราะาะ เวย แดล บาน
 โนว จำ สดับ จำริง ร่าย รับ ปรับ มะจ๊ะ แผน เตี้ย อง มหาเทวาลัย แดลจูย
 เรียะสา ประเทศซิม ประเทศไทยให้เราร่วมเย็น วอน วอน ขอให้ ครูเทพ ครู

พรหมครูยักษ์ ครูยม ครูอิน ที่มีในถิ่น จักรวาล บรมครูปู่ ฤๅษี นารอด ปู่ฤๅษีนา
ราย ปู่ฤๅษีตาวัว บรมครูปู่ ฤๅษีตาควาย ทุก ๆ พระองค์ที่ได้เอ่ยนามก็ดี
ไม่ได้เอ่ยนามก็ดี

โมเวย ระนา แจ๊ะ ปีส่า ขแม กักัน เกาอี้ ก็โม บิด บิด แม บาท นิ สมบา
ระเมี้ย องพระแก้ว มรกต พืดออยบาน โม จุย ส้วงล องพระสยามเทวาธิราช
ที่คุ้มครองประเทศไทย ศาลหลักเมืองทุก ๆ จังหวัด นี้แล้วไซ้ บารมีจงแผ่มาให้
ศิลปิน สุริยะชัย เพลงกันตรึม พื้นบ้านอีสานใต้ ขอไหว้ ทวยเทพ เทวา แม เวย
ยกมือสาธุ บาท

คำแปล

ก่อนที่ผมจะร้องเล่น ขอพระคุณอาจารย์ได้ช่วยผมด้วย เวลาตกใจครูแม่
ช่วยปกป้องด้านหน้า เวลาเพลอครูพ่อช่วยปกป้องด้านหลัง ลงมาช่วยผม
การละเล่นกันตรึม กันตรึมบวงสรวง จะขอร้องละเล่น ครูนะครู เชิญนะ
อาจารย์นะ อาจารย์ อาจารย์ของแม่สไบทอง ครูพอมินดีด้วย ครูเทพ ครูพรหม
ครูอักขระ ครูที่ได้สอนศิลปวัฒนธรรมกันตรึมมา ครู เชิญนะเชิญเลย

อาจารย์ทวยเทพ เทวา ในสิบหกชั้นฟ้า สิบห้าชั้นดินที่มีในรั้วรอบ
ครอบจักรวาล ที่ช่วยให้ศิลปิน สุริยะชัย ส.สไบทอง ได้สืบสานศิลปะเอาไว้ใน
แผ่นดิน ผู้ชายที่ได้อยู่ฟังการร้องรำ การละเล่น เจ้าของแผ่นดินองค์มหาเทวาลัย
ที่ได้ช่วยรักษาประเทศไทยของเราให้ร่มเย็น วอนขอไหว้ครูเทพ ครูพรหมครู
ยักษ์ครูยม ครูอินทร์ ที่มีในถิ่น จักรวาล บรมครูปู่ ฤๅษีนา รอด ฤๅษีนา
ราย ปู่ ฤๅษีตาวัว บรมครูปู่ ฤๅษีตาควาย ทุก ๆ พระองค์ที่ได้เอ่ยนามก็ดี ไม่ได้เอ่ย
นามก็ดี

เชิญนะ ใครที่รู้จักและฟังภาษาเขมรได้ ก็ยกเก้าขึ้นมาใกล้ ๆ นะแม่เนะ ขอ
พระบารมีองค์พระแก้วมรกต ขอให้มาช่วย ส้วงลองค์พระสยามเทวาธิราช ที่
คุ้มครองประเทศไทย ศาลหลักเมืองทุก ๆ จังหวัดนี้แล้วไซ้ บารมีจงแผ่มาให้
ศิลปิน สุริยะชัย เพลงกันตรึม พื้นบ้านอีสานใต้ ขอไหว้ทวยเทพเทวา แมยกมือ
สาธุนะครับ

เมื่อจบบทสวดนี้ ทุกคนทั้งนักดนตรี นางรำ สาธุพร้อมกัน อาจารย์เกรียงศักดิ์ เชิญชวน
ให้ทุกคนสาธุพร้อมกัน แล้วร้องต่อ

นี่ศิลปินมรดกเพชรอีสาน ศิลปินแห่งชาติ ภาคประชาชน รางวัล
พระราชทาน ได้รับเชิญมาในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งคุณเวยคุณ กุณเนียง
เมียน ปริงปรีมระโยงระยิม โนว กะน่อง ปรี ปรีก สา กุณ เวย กุณ กุณ เนียง

เมียน ปรีง ปรีม ระโยง ระยิม โนว กะน่อง ปรี ปริก सा แดล ประอ่อง เมียน
 ฤทธิ สถิตสถาน โนว แอนา โนว กะน่องปราสาท เวียด ปรางกุน เวียด สะเต็อด
 เวย ประกัต พนม ปนนม ตู แลน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ศาลหลักเมือง องค์เจก องค์จอม
 แดล โนว ขแม กรอม กุณฑวด เทพ ทิต พร แดล เมียน บารมัยลูก ษัตย น้อ
 แดล โนว มิ่ง ขะแม เวย เวย เวย เวย

โม เวย โมเวย มานะ พงกรูบา อาจารย์ โนว กี กอง สะ เฮย เอ้าะ โม
 เจ้าะ แดล สถิต โนว กะน่อง ปราสาท พันห้าร้อยสิวลึงค์ณ พนม กุเลน ที่ได้
 ประสิทธิ์ประสาท องค์ศิลปิน สุริยะชัย ส. สไบทอง หลวงพ่อใหญ่ บนพนมกุเลน
 สม มะม้วน ออย โม จุย โคน พอง โม เวย โมเวย กรู เวย โนว ปิด ตรา ก็ โม จุย
 โคน จุย เจา พอง จุย แมคา พอง

คำแปล

นี่ศิลปินมรดกเพชรอีสาน ศิลปินแห่งชาติ ภาคประชาชน รางวัล
 พระราชทาน ได้รับเชิญมาในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง บุญมีแต่ไปอยู่ที่ไหน
 แห่งไหน อยู่ในป่าเขา ที่มีอิทธิฤทธิ์สถิตอยู่ในสถานแห่งใด อยู่ในปราสาทวัด
 ปราสาทโบสถ์ ไปอยู่ที่ภูเขาป่าไพร สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สร้างหลักเมือง องค์เจก องค์-
 จอม ที่อยู่เขมรใต้ คุณทวด เทพ ทิต พร ที่มีบารมี พระมหากษัตริย์ที่อยู่เมือง
 เขมร เชิญนะ เชิญนะ มานะ ทั้งครูบาอาจารย์ที่อยู่แห่งไหนใดให้รับมา ที่สถิตอยู่
 ในปราสาท พันห้าร้อยสิวลึงค์ ณ พนม กุเลน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาท องค์ศิลปิน
 สุริยะชัย ส.สไบทอง หลวงพ่อใหญ่ บนพนมกุเลน ขออัญเชิญให้มาช่วยลูกด้วย
 เชิญนะ เชิญครู อยู่ใกล้ อยู่ใกล้ก็มาช่วยลูกด้วย

จากนั้นอาจารย์เกรียงศักดิ์จึงเริ่มกล่าวต่อด้วยบทสวดสลักับบทพุทธธรรมคา และแม่
 เพชรวิไลช่วยเป็นลูกคู่ร้องรับ พุดรับ

แมคา กรูบๆ เรียน น้อ แดลบาน เวื่อนๆ กันตริมนิ เป๊าะ สะรีย เวย
 สม ออย ลีวะ เจีย น้อ ออว น้อ ขอให้ขายดี ทุก ๆ ร้าน นะครับ น้อทุก ๆ ร้าน
 ที่ได้รางวัลศิลปินมา ด้วยศรัทธา ในมิ่งมิตรมงคล ท่านมาร่วมงาน พนมรุ้ง
 อย่าได้ยาก ได้จน ทุกร้าน ที่มาสืบสาน (โมเวย โม เจ้าะมา ตาเจียะ ละอกน้อ)
 น้อตำนาน อีสานใต้ ในวันนี้ โม เวย สร้อย เฮย น้อ ประยัย ปรับตา บาน โฮบ
 บานประสา นิ บอกเจก บอกนม ปรับพอง บานโฮบ ปานประสา

เอหิสังคัง ปิโยนาคะ สุปันนัง มะยังกา ยะ วะ จะ ณะ สะ มะ อุณาราย
 บรรทมสิน อนันตาสายิน สินรุ อาเศียรวาท พยาปั๊วะ แดล โนว กะน่องโลก
 บาดาลด้วย อักขระขอม สองพันปีได้ฐานพนมรุ้งวันนี้ ขอบารมีองค์นาศี องค์

นาคา ปุศรีสุทโธ แม่ปทุมมา ณ เมือง คำชะโนด ที่ศิลปินได้ทำการบวงสรวง ขอ
 เชิญปู่มา สมจุมเรียบซัว น้อ บาท น้อ ขอเชิญแม่ย่า ลงมาช่วย ศิลปินด้วย ใน
 วันนี้ ขอให้เสียงไพเราะ จับใจ ทุกท่าน ที่ได้ฟัง กันตรึม โม่เวย

คำแปล

แม่ค้าทุก ๆ ท่าน ที่ได้ยินเสียงกันตรึมนี้แล้ว ทั้งชายและหญิงขอให้ชายดี
 ณะพ่อนะขอให้ชายดี ทุก ๆ ร้าน ที่ผมได้รางวัลศิลปินมาด้วยศรัทธาในมิ่งมิตรมงคล
 ท่านมาร่วมงานพนมรุ้ง อย่าได้ยากได้จนทุกร้านที่ได้สืบสาน (เชิญมาลงให้เย็นขึ้น
 ออกชื่นใจ) น้อ ตำนานอีสานได้ในวันนี้ เชิญนะ รดน้ำบอกตายายได้มากิน ปอกกล้วย
 ปอกขนมแล้วบอกท่านด้วย นารายบรรทมสิน อนันตาสายิน สินธุ อาเศียรวาท
 พยางู ที่อยู่ในโลกบาหาล ด้วยอักขระขอมสองพันปี ที่อยู่ใต้ฐานพนมรุ้งวันนี้ ขอ
 บารมีองค์นาคี องค์นาคา ปุศรีสุทโธ แม่ปทุมมา ณ เมืองคำชะโนด ที่ศิลปินได้ทำ
 การบวงสรวง ขอเชิญปู่มา ขอสวัสดีนะครับ ขอเชิญแม่ย่าลงมาช่วยศิลปินด้วยใน
 วันนี้ ขอให้เสียงไพเราะจับใจทุกท่านที่ได้ฟังกันตรึมเชิญนะ
 จากนั้น แม่เพชรวิไลจึงเริ่มกล่าวอัญเชิญ

สาธุ สาธุ สาธุ น้อ ใจแน๊ะ เพชรวิไล ลี๊ก ไต สาธุ ไตว ขาง มุก ดอล กรู
 บา อาจารย์แม่ โม เจ้าะ ไถล แดล รีน โม ประมาน ประมาน ออย โม จุย ปราบ
 ปราณ โจน เสือะ พอง อัญเชิญ แม่ กองฮึง ปรี ธรนัย กุก พุม ตีก เตีย เมียน บอ
 ระเบี้ย โนว ลือ พะนุ้ม รุง ทะมอ ทม พรอ จำ จ่อง กรุง เนี้ยะ เมียน บอระเบี้ย โนว
 พะนุ้ม รุง โม ออย เนียง เสรี๊ย เมียน ฤทธิ์ พอง น้อ ใจ แน๊ะ ใจ เจีย วะเลียบาน ใจ
 เจีย วะเลีย ละออ เพชรวิไล เนียง มัน กี้ย กิด ยาก กรอ ใจแน๊ะ ใจ ลออ บาน โม
 เทอ พิธิ ลึง พะนม รุง ใจ ทะ เมย บอง ประโอน เตียง เปรี๊าะ บอง ประโอน เตียง
 เสรี๊ย ใจ แน๊ะ เพชรวิไล สม ออย บอง ประโอน เมียน บอระเมย กะมัย ยาก กะมัย
 กรอ ออย เมียน แต่ เจ็ด ลออ ๆ เกิด มหา กเศษชัย ไม่ ระนา ตาม เตือน บองประ
 โอนของ เญิง น้อ ทา บอง ประโอน แดล ลัวะ แดล โต มัน ทา แม่ ทา ออว คา
 แดล เนือม ระเบ้าะโม ปีนา ปลนา ออย ลัวะ มัวด แดล เจ็ด ประรณนา กะมัย เดง
 ยาก เดง กรอ เฮยรา ออย โฮ ระโบ เตีย ตีก ตะเจี้ยะ ตะจุม โดย โนว พะนุ้ม พนม
 รุง ทะมอ ทม จัง กรุง พะนุ้ม ตะเจี้ยะ ตะจุม โนว มือ พะนุ้ม ขอน เญิง บุรีรัมย์

คำแปล

สาธุ สาธุ สาธุ น้อ วันนี้เพชรวิไลขอยกมือสาธุไปข้างหน้าถึงครูบา
 อาจารย์แม่มาลงเถิด ที่ได้เรียนมาเท่าไร เท่าไร ให้มาช่วยบอกช่วยสอนลูกศิษย์
 ด้วย อัญเชิญ แม่ธรณี บนพื้นดิน น้ำ ดิน มี อยู่ในพนมรุ้ง หินก้อนใหญ่ ๆ ประจำ

บ้านเมืองอยู่พนมรุ้งมาให้ดิฉันมีฤทธิ์ด้วยนะ วันนี้เป็นวันดีและเวลาดี เพชรวิไลคนนี้ไม่เคยคิดยาก วันนี้วันดีจึงได้มาทำพิธีขึ้นเขาพนมรุ้ง พี่น้องทั้งชายและหญิง วันนี้เพชรวิไลขอให้พี่น้องมีบารมี ไม่ยาก ไม่จน ให้มีแต่จิตใจที่ดีงาม เป็นมหาเศรษฐีไม่มีใครเทียมเท่าพี่น้องของดิฉันนะ ถ้าพี่น้องที่ทำมาค้าขาย ไม่ว่าจะป็นพ่อค้า แม่ค้าที่นำของมาขายจากไหน นำมาเท่าไร ขอให้ขายหมด ดั่งที่ใจปรารถนา ขอให้ไม่เจ็บ ไม่ป่วย ไม่จน ขอให้ขายดีแบบเทน้ำ เทท่า และขอให้สดใส เย็นสดชื่นที่ได้อยู่พนมรุ้งแห่งนี้ หินก้อนใหญ่ประจำพนมรุ้ง มีความร่มรื่น รอดูพนมรุ้งของดิฉันที่บุรีรัมย์ จากนั้น แม่เพชรวิไล กล่าวว่า

แขกท่านที่มา ไม่ว่าจะบ้านไกล บ้านใกล้ มาเหนื่อยยากอย่างไร พักกาย พักใจ ขอให้รำให้รวยด้วยเงินด้วยทอง อย่าเจ็บ อย่าจน เจ็บอย่าใคร ไข้อย่ามี ท่านที่ขึ้นมาบนเขาพนมรุ้งวันนี้ ขอให้ท่านเป็นเศรษฐี เนื่อตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

โมเวย เมียน บ็อน ออย บ็อน เมียนเตียน รักษาออย บาน แดล เจ็ดปรารถนา กิตมณา ออยบาน เตีย เจ็ด กิด เจ้าะ เขิญนะ มีบุญมีทาน ให้บุญรักษา ให้ได้ตั้งจิตปรารถนา คิดสิ่งใดขอให้ได้สิ่งนั้น) ออย เมียน ปรีะ ปันปะเตียะ ออย เมียน เมียะ ปันพะนม ออย แม ออว บองประโอน ชรุล ตะปี ใจแนะ โทว ขอให้มิเงินเท่าบ้าน ให้มีทองเท่าภูเขา ขอให้พ่อแม่พี่น้องมีความสุข ความเจริญตั้งแต่นี้ไป โมเวยโม เจ้าะ โม รักษา บองประโอน ขยม พอง ออย ลออ กรุบๆ คคะเนีย เขิญนะ เขิญมา เขิญมารักษาพี่น้องของดิฉันให้โชคดีทุก ๆ คน มาเด้อ มาด้อ บอนตรา เมียน อิทธิฤธีนา ก็ออยมา รัก

คำแปล

เขิญนะ มีบุญมีทาน ให้บุญรักษา ให้ได้ตั้งจิตปรารถนา คิดสิ่งใดขอให้ได้สิ่งนั้น ขอให้มิเงินเท่าบ้าน ให้มีทองเท่าภูเขา ขอให้พ่อแม่พี่น้องมีความสุข ความเจริญตั้งแต่นี้ไป เขิญนะ เขิญมา เขิญมารักษาพี่น้องของดิฉันให้โชคดีทุก ๆ คน เขิญนะเขิญ ที่ตรงไหนมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็ให้มารักษา

อาจารย์เกรียงศักดิ์กล่าวว่า

นี่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตในสถาน ขอบพระคุณทุกท่านที่มา ต่อทรัพย์ ต่อสมบัติ ให้แก่องค์พญานาคราช ในสถานมหาเทวาลัย ทรัพย์สมบัติที่ปิดนั้นไซ้ไร ขอให้ไหลมาเทมา ตั้งจิตอธิฐาน ขององค์พญานาค น้อให้ทรัพย์ สมบัติที่ลงมาให้ในวันนี้ ขอจักรวาล ณ บันไดนาคทั้งแปดทิศ มิ่งมิตรให้เป็นมงคล ท่านอย่าได้ยาก ได้จน ปรารถนาสิ่งใดได้ตั้งใจปรารถนา ทวยเทพเทวาจงปกปักรักษา คุ้มครอง คุ่มกรอง คุ่มภัย ทุกท่านที่ได้นำเงินมาให้ พ่อปู่ไน้ไซ้ไร จงลงมาช่วย ให้ท่านสุข มีชัย ว่าใคร

ขอพรเทพเทวาสั่งศักดิ์สิทธิ์ องค์มหาเทวาลัย ที่ไหว้บรมครูในวันนี้ คิดปรารถนา
สิ่งใด ได้ตั้งใจปรารถนา เนื้อดินบุญ เนื้อดินทาน มีอยู่แล้ว สิ่งที่ได้สร้าง ทางที่ได้
ทำเอาไว้ และถ้าชาติหน้ามีจริง ขอให้มีความสุข ขอให้มีความสุข จิตน้อย
ให้ได้มาก ได้เงินหมื่น เงินแสนสาธุ

เมื่อกกล่าวจบ ดนตรีก็ยังคงบรรเลงไปเรื่อย ๆ อาจารย์เกรียงศักดิ์หันหน้าออกจากไมโครโฟน
ที่ถืออยู่ และหันไปบอกนักดนตรีให้เปลี่ยนเพลง นักดนตรีจึงเปลี่ยนเพลงทันที ไม่มีการหยุด ไม่มี
โปรยจบ ข้อสังเกต ขณะที่ขับร้องและกล่าวบทสวด ทุกคนจะพนมมือไหว้ตลอดเวลา ไม่วางมือลง
และไม่มีการรำ

เพลงที่ 4 เพลงรำเปย (รำปี) สองชั้น

ขั้นต้นเพลง

---*ริ	-ดี-ท	-ล ช ล	-ดี-ริ	----	ช ล ดี ริ	ช ริ ดี ท	ล ท ริ ล
--------	-------	--------	--------	------	-----------	-----------	----------

**---ดี	ช ล ช ช	ดี ดี ช ล	ช ล ดี ริ	----	ช ล ดี ริ	ม ริ ดี ท	ริทลช ทริล
---ริ	ล ล ล ล	ดี ดี ช ล	ช ล ดี ริ	----	ช ล ดี ริ	ช ริ ช ริ ดี ท	ลชท ริ ล
---ริ	ล ล ล ล	ช ท ล ช	ช ล ริ ท	----	ล ริ ล ร	-ร ฟ ช	ฟ ล ดี ช
---ล	ช ช ช ช	ท ท ล ช	ช ล ทลริท	----	ลริลช ฟร	-ร ฟ ช	ฟรล ดี ช

กลับต้น **

เพลงรำเปย หรือเพลงรำปี หรือเรียกว่าเพลงมลุบโดง หรือเพลงร่มมะพร้าว คำว่ารำเปย
(รำปี) หมายความว่า รำพึงรำพัน เป็นเพลงท่อนเดียว อันตราสองชั้น มีเนื้อเพลงทั้งหมด 4 บรรทัด
และมีวรรคขึ้นต้นเพลง 1 บรรทัด มีการเริ่มต้นเพลงในห้องที่ 1 บรรทัดที่ 1 อยู่ในกลุ่มเสียงปัญญามูล
ฟ ช ล x ด ร x มีรูปแบบการเล่นแบบ A A B B คือไม่กลับต้นในวรรคขึ้นต้นเพลง จะกลับต้นในวรรค
ที่มีเครื่องหมาย ** มีการเล่นซ้ำทั้งหมด 4 รอบ จะกลับต้นเฉพาะในวรรคที่ 2 มีการเล่นซ้ำวรรคที่ 2
ทั้งหมด 12 รอบ

เครื่องกำกับจังหวะ

หน้าทับกลองกันตริมเพลงช้า 2 ชั้น

--คริม โຈ๊ะ	คริมคริม-คริม	-โຈ๊ะคริมโຈ๊ะ	คริมคริม-คริม	--คริมโຈ๊ะ	คริมคริม-คริม	--คริมโຈ๊ะ	คริมคริม-คริม
-------------	---------------	---------------	---------------	------------	---------------	------------	---------------

ฉิ่ง

---ฉิ่ง	---ฉับ	---ฉิ่ง	---ฉับ	---ฉิ่ง	---ฉับ	---ฉิ่ง	---ฉับ
---------	--------	---------	--------	---------	--------	---------	--------

ฉาบ

----	---แช่	----	---แช่	----	---แช่	----	---แช่
------	--------	------	--------	------	--------	------	--------

กรับ

----	---กรับ	----	---กรับ	----	---กรับ	----	---กรับ
------	---------	------	---------	------	---------	------	---------

เครื่องกำกับจังหวะในเพลงรำเปย (รำปี) ใช้หน้าทับกลองกันตริมเพลงช้า 2 ชั้น บรรเลงไปเรื่อย ๆ ไม่มีการเร่งจังหวะหรือลดจังหวะ หน้าทับจะตีไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเปลี่ยนเป็นเพลงชั้นเดียว เครื่องกำกับจังหวะชั้นอื่น ในเพลงนี้สังเกตได้ว่าเป็นเพลงสองชั้น แต่ฉิ่งกลับตีอัตราจังหวะชั้นเดียว ส่วนกรับเล่นปกติตามอัตรา 2 ชั้น ฉาบเล่นพร้อมกับจังหวะของกรับ ดี “แช่” เพียงอย่างเดียว เครื่องกำกับจังหวะบรรเลงไปเรื่อย ๆ ไม่มีการเร่งจังหวะ

การบรรจุงคำร้อง

ยกตัวอย่างคำร้อง 2 บท

บทที่ 1

สม มะเรียม ไตต๊อบ	แมเวย เคารพ เยี้ย ตา
ขอมะเรียม น้อ ไตต๊อบ	โมเวย เคารพ เยี้ยตา เอย
แดล เดอ โม มะนอง มะนอง	เออ แม เวย เพชรวิไล ชม จุมเรียบ เอย
ก้าว โม มะนอง มะนอง เอย	แม เวย เพชรวิไล ชม จุมเรียบ เอย

คำแปล ขอนิ้วมือทั้งสอง นำมาเคารพยายตา ท่านที่เดินมาแต่ละครั้ง เพชรวิไลขอสวัสดิ์

---ดี	ชลชชช	ดี ดี ช ล	ช ล ดี ู๋	----	ช ล ดี รี่	ม รี่ ดี ท	รัทลช ทรี่ล
----	----	-สมมะเรียม	-ไต่-ต๊อบ	-เฮ้อเออเอ้อ	-แม-เวย	-เคา-รพ	-เยี้ย-ตา

---รี่	ลลลลล	ดี ดี ช ล	ช ล ดี ู๋	----	ช ล ดี รี่	ชวี่ ชวี่ ดี ท	ลชท รี่ ล
----	----	-ขอมมะเรียม	น้อไต่-ต๊อบ	-เฮ้อเออเอ้อ	-โม-เวย	-เคา-รพ	เยี้ยตา-เอย

---รี่	ลลลลล	ช ท ล ช	ช ล รี่ ท	----	ล รี่ ล ร	-ร พ ช	ฟ ล ดี ช
----	----	-แดล-เคอโม	มะนองมะนอง	เออ---	-แม-เวย	เพชรวิไลชม	จุมเรียบเอย

---ล	ชชชชช	ท ท ล ช	ช ล ทลรี่ท	----	ล รี่ ล ช ฟร	-ร พ ช	ฟรล ดี ช
----	----	-ก้าว-โม	มะนองมะนอง	เออ---	-แม-เวย	เพชรวิไลชม	จุมเรียบเอย

บทที่ 2

ไหว้ทวยเทพทเวา
 บรมครูในมหาทเวาลัย (ซ้ำ)
 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย
 ขอจง ให้พร ให้ชัย (ซ้ำ)

---ดี	ช ล ช ช	ดี ดี ช ล	ช ล ดี ู๋	----	ช ล ดี รี่	ม รี่ ดี ท	รัทลช ทรี่ล
----	----	-ไหว้ทวยเทพ	-เท-วา	----	-บรม-ครู	ในมหาเท	-วา-ลัย

---รี่	ล ล ล ล	ดี ดี ช ล	ช ล ดี รี่	----	ช ล ดี รี่	ชวี่ ชวี่ ดี ท	ลชท รี่ ล
----	----	-ไหว้ทวยเทพ	-เท-วา	----	-บรม-ครู	ในมหาเท	-วา-ลัย

---รี่	ล ล ล ล	ช ท ล ช	ช ล รี่ ท	----	ล รี่ ล ร	-ร พ ช	ฟ ล ดี ช
----	----	สิ่งศักดิ์สิทธิ์	--ทั้งหลาย	---ฮี่	--ขอจง	--ให้พร	--ให้ชัย

---ล	ช ช ช ช	ท ท ล ช	ช ล ทลรี่ท	----	ล รี่ ล ช ฟร	-ร พ ช	ฟรล ดี ช
----	----	สิ่งศักดิ์สิทธิ์	--ทั้งหลาย	---ฮี่	--ขอจง	--ให้พร	--ให้ชัย

เนื้อเพลงบทที่ 1 นี้ เป็นเพลงที่แม่เพชรวิไลเป็นผู้ขับร้องโดยการต้นสด บทที่ 2 เป็นเพลงที่อาจารย์เกรียงศักดิ์เป็นผู้ขับร้องโดยการต้นสด พบกลวิธีการร้อง ได้แก่ การเอื้อนคำว่า เฮ้อ เออ เอ้อ เออ ฮือ อือ ฮี่ และพบการร้อง เอย มากที่สุดในเพลง มีการร้องครั้นเสียงเล็กน้อย และใช้กลวิธีพิเศษ คือ การร้องย้อยจังหวะ

ลักษณะการบรรเลง

หลังจากเพลงแสร้อยสะดือ นักดนตรีขึ้นเพลงรำเปย (รำปี) นางรำทุกคนค่อย ๆ ลุกขึ้นยืนและเริ่มรำรำตามจังหวะ อาจารย์เกรียงศักดิ์และแม่เพชรวิไลก็เริ่มรำรำพร้อมกับขับร้อง เป็นบทกลอนที่กล่าวแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ช้อสังเกต ขณะที่ขับร้อง อาจารย์เกรียงศักดิ์และแม่เพชรวิไลจะพูดสลับกับร้อง เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวและผู้ฟังมาร่วมทำบุญระหว่างที่ร้องก็จะมีคนเดินเข้ามาทำบุญ นำธนบัตรใบละ 20 50 100 ไปใส่ไว้ในปากของบายศรีรูปพญานาค อาจารย์เกรียงศักดิ์และแม่เพชรวิไลก็จะกล่าวคำว่า “สาธุ” ดัง ๆ และกล่าวทักทายไถ่ถามผู้คนที่มาทำบุญว่า “มาจากไหน” “ปีนี้ก็มาอีกแล้ว” หรือ “เพิ่งมาครั้งแรกหรือครับ” กระทั่งจบเพลง 12 รอบ เมื่อถึงประโยคที่อาจารย์เกรียงศักดิ์กล่าวว่า “สาธุ ตั้งจิตอธิฐานขอพร ทวยเทพเทวา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ มหาเทวาลัย พญานาคราช อักขระขอม เอหิสังคัง ปิโยนาคะ สุป็นน่านัง มะยังกา ยะ วะ จะ ะ สะ มะ อุ นารายบรรทมสิน สาธุ อนันตาสายิน สินธุ อาเศียรวาท พญางู ราชานแห่งเจ้าบาดาล ขอจงเปิดทรัพย์ เปิดสมบัติ เปิดโชค เปิดลาภ โชคดี มีชัย ทุกท่านที่ได้ช่วย กราบไหว้ สาธุ” ดนตรีจึงเปลี่ยนเป็นเพลงปทุมทอง หลังจบประโยค ยะ วะ จะ ะ สะ มะ อุ

เพลงที่ 5 เพลงปทุมทอง (สองชั้น)

---ล	-ท ล ล	*-ท รี้ รี้	-ล ช ม	----	-ช ท ล	ช ท รี้ รี้	ช ล ช ม
-ช ม ช	ร ท ล ช	ม ช รี้ ท	ล ชมช-ล				

กลับต้น

เพลงปทุมทอง เป็นเพลงที่ไม่ทราบชื่อเพลง หัวหน้านักดนตรีในวงกันตรึมสุริยะชัย ส.สไบทอง กล่าวว่า “เพลงนี้ไม่มีชื่อเพลง เล่าต่อกันมาว่าผู้แต่งเพลงนี้คือ ครูปทุมทอง (ไม่ทราบนามสกุล) ใช้เพลงนี้เป็นเพลงไหว้ครูเปิดวงของวงครูปทุมทอง จึงเรียกเพลงนี้ว่าเพลงปทุมทอง” (ขวัญโสประโคน, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561) เพลงปทุมทอง เป็นเพลงท่อนเดียว อัตราสองชั้น มีเนื้อเพลงทั้งหมด 1 บรรทัด กับอีก 4 ท้อง มีการเริ่มต้นเนื้อเพลงในท้องที่ 3 โดยมีลูกเท่าในสองท้องแรก อยู่ในกลุ่มเสียงปัญญามูล ช ล ท x ร ม x มีรูปแบบการเล่นแบบ AV คือ กลับต้นในวรรคเรื่อย ๆ จนกว่าจะออกเพลงใหม่ มีการเล่นซ้ำทั้งหมด 9 รอบ

การบรรจุคำร้อง

ยกตัวอย่างคำร้อง 1 บท

เอ... เสรีสาว เนียงเอย

ที่ได้สามี แก้วตามะยาง

คำแปล หญิงสาวนางเอย ที่ได้สามี แก้วตาหนึ่ง

บทที่ 1

---ล	----	-ท ล ล	-ท ล ล	-ท ล ล	-ท ล ช	ล ช ท ล	ท ล ช ม
---เอ	----	----	----	----	----	----	----

----	-ช-ล	----	-ท ล ล	ท ล ช ม	-ช-ล	-ร-ท	ล ช-ล
----	-เสรี-สาว	----	-เนียง-เอย	--ที่ได้	-สา-มี	-แก้ว-ตา	--มะยาง

เนื้อเพลงของเพลงปทุมทอง มีการร้องเพียงบทเดียว อาจารย์เกรียงศักดิ์เป็นผู้ขับร้องโดยการ
ต้นสด พบกลวิธีการร้อง คือ การเอื้อนโยนเสียงยาวในคำว่า “เอ”

หน้าทับกลองกันตรีมเพลงช้า 2 ชั้น

--คริมโจ๊ะ	คริมคริม-คริม	-โจ๊ะคริมโจ๊ะ	คริมคริม-คริม	--คริมโจ๊ะ	คริมคริม-คริม	--คริมโจ๊ะ	คริมคริม-คริม
------------	---------------	---------------	---------------	------------	---------------	------------	---------------

เปลี่ยนหน้าทับกลองตอนจบและไปรยลงจบตอนท้าย

---โจ๊ะ	-คริม-โจ๊ะ	-คริม-คริม	-คริม-โจ๊ะ	---โจ๊ะ	-คริม-โจ๊ะ	-โจ๊ะ-คริม	-คริม-คริม
---------	------------	------------	------------	---------	------------	------------	------------

ฉิ่ง

---ฉิ่ง	---ฉับ	---ฉิ่ง	---ฉับ	---ฉิ่ง	---ฉับ	---ฉิ่ง	---ฉับ
---------	--------	---------	--------	---------	--------	---------	--------

ฉาบ

----	---แซ่	----	---แซ่	----	---แซ่	----	---แซ่
------	--------	------	--------	------	--------	------	--------

กรับ

----	---กรับ	----	---กรับ	----	---กรับ	----	---กรับ
------	---------	------	---------	------	---------	------	---------

เครื่องกำกับจังหวะในเพลงปทุมทอง ใช้หน้าทับกลองกันตรึมเพลงช้า 2 ชั้น บรรเลงไปเรื่อย ๆ เมื่อถึงรอบสุดท้าย ซอกันตรึมจะมีการสีกะซางเสียงและเปลี่ยนโน้ตเพื่อตั้งจังหวะเพลงให้ช้าลง หน้าทับกลองจึงลดจังหวะไปจรจบใน 2 ห้องสุดท้าย เครื่องกำกับจังหวะชั้นอื่น ได้แก่ ฉิ่งและกรับ เล่นตามปกติ อัตรา 2 ชั้น ส่วนฉาบเล่นพร้อมกับจังหวะของกรับ ดี “แซ่” เพียงอย่างเดียว เครื่องกำกับจังหวะบรรเลงไปเรื่อย ๆ ไม่มีการเร่งจังหวะ แต่มีการลดจังหวะตามกลองกันตรึมและซอกันตรึมให้ช้าเพื่อไปจรจบในช่วง 2 ห้องสุดท้าย

ลักษณะการบรรเลง

เพลงนี้เป็นเพลงสั้น ๆ มีการร้องเพียงบทเดียว นอกจากนั้นเป็นการพูดคุยกับผู้ฟังและนักท่องเที่ยวอื่น ๆ ข้อสังเกต พบว่าในเพลงนี้เริ่มมีบทร้องโต้ตอบและมีเนื้อหาที่สนุกสนานกล่าวถึงชายหญิงสอดแทรกและเพิ่มเติมเข้ามา จะไม่พบบทร้องที่เกี่ยวกับการไหว้ครู แต่จะเป็นการกล่าวเชิญชวนให้ทำบุญและรำถวายมือ

โมเวย ท่านไหนที่จะขอพรเทพเทวานะ ไหว้บูชาองค์พญานาคราช
อธิฐานจิตและก็รำไหว้สักนิต เพื่อขอให้อายุยืนยาวนะครับ ครับ คนบุรีรัมย์
มาจากกรุงเทพ ขอพรเทพเทวาสักดิ์สิทธิ์ ออย เมียนแต่ สัยกะดัยดล สัย
กะดัยเสาะ สัยกะดัย จำเริญ จูมเรีย เมียนชัยเน้อ กิดปรารธนา ออย รัว ซี เมียน
กิด กะเนตเมียน กิดเตย ออย บาน เจริญ บาน ปรีะเมิน บาน ปรีะแสน เรือม
ถวายเรือมเทวลัยโมเวย ท่านใดที่รำจะโชคดีมีชัยนะครับ องค์มหาเทวลัยจะให้
พร ให้ท่านคิดปรารธนาสิ่งใด ได้ตั้งใจปรารธนา สาธุแม่ เวย เนือมเนย เรือม
ถวาย พองเน้อ โมเฮย โมตีด โมเวย

คำแปล

เชิญครับ ท่านไหนที่จะขอพรเทพเทวานะครับ ไหว้บูชาองค์พญานาคราช
อธิฐานจิตและก็รำไหว้สักนิต เพื่อขอให้อายุยืนยาวนะครับ ครับ คนบุรีรัมย์ มา
จากกรุงเทพ ขอพรเทพเทวาสักดิ์สิทธิ์ ขอให้ม่เริญ โชคดีมีชัย คิดปรารธนา
สิ่งใดขอให้ได้สิ่งนั้น ทำมาค้าขายดี คัดน้อยให้ได้เยอะ ได้เงินหมื่นได้เงินแสน รำ
ถวายเทวลัยเชิญมา ท่านใดที่รำจะโชคดีมีชัยนะครับ องค์มหาเทวลัยจะให้พร
ให้ท่านคิดปรารธนาสิ่งใด ได้ตั้งใจปรารธนา สาธุแม่มารำถวายด้วยกัน เชิญมา
มาอีก เชิญมา

มีผู้เข้าร่วมงานมารำถวายมือหน้าเวทีทั้งหมด 3 คน เป็นผู้หญิงทั้ง 3 คน ใส่เสื้อสีขาวนุ่งผ้าซิ่นตีนแดง 1 คน ใส่เสื้อสีขาว นุ่งผ้าซิ่น 2 คน คนที่ใส่เสื้อสีชมพูรำจนจบเพลง แต่อีก 2 คน ยืนรำสักครู่ ถ่ายรูปเสร็จ ยกมือไหว้แล้วเดินออกไป เมื่ออาจารย์เกรียงศักดิ์เริ่มร้อง แต่ร้องไปคนละทำนองกับเพลงปทุมทอง นักดนตรีที่เล่นซอกันตรึมไม่คงโน้ตเพลงปทุมทองไว้ แต่ฟังเสียงอาจารย์เกรียงศักดิ์และเล่นคลอไปตามคำร้อง ดังนี้

---ล	----	-ท ล ล	-ท ล ล	-ท ล ล	-ท ล ช	ล ช ท ล	ท ล ช ม
---เอ	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

----	-ช-ล	----	-ท ล ล	ท ล ช ม	-ช-ล	-ร-ท	ล ช-ล
----	-เสรีย-สาว	----	-เนียง-เอย	--ที่ได้	-สา-มี	-แก้ว-ตา	--มะยาง

สันนิษฐานว่าพยายามคลำเสียงเพื่อหาทางกลับเข้าเพลงปทุมทอง เมื่อจบจึงตัดเข้าทำเพลงปทุมทอง /-ช ม ช/ร ท ล ช/ม ช ร ท/ล ชมช-ล/ แล้วเล่นเพลงปทุมทองต่อไปอีก 4 รอบดนตรีโปรยจบโดยซอกันตรึมสีกระซางเสียงและเปลี่ยนโน้ต 2 ห้องสุดท้ายเป็น /ร ท ร ท/ ล ชมช ล/ เพื่อตั้งจังหวะเพลงให้ช้าลง และตัดจบโดยไม่บรรเลงดนตรีอื่นต่อ นางรำในชุดสีฟ้าแถวที่ 2 ทั้งหมด 5 คน ค่อย ๆ รำถอยออกไปทางด้านซ้ายมือของเวที และค่อย ๆ เดินลง เหลือนางรำในชุดสีขาวแถวแรก ทั้งหมด 5 คน รำต่อ อาจารย์เกรียงศักดิ์กล่าวทักทายพูดคุยกับนักท่องเที่ยวต่อ และกล่าวขอบคุณร้านผัดไทย “ขอบคุณนะครับ ผัดหมี่บ้านโนนสุวรรณครับ ขอให้ขายดี วันนี้เอาผัดหมี่เลี้ยงทั้งวัน ปีที่แล้วก็เลี้ยงทั้งวัน” เมื่อกล่าวจบ ซอกันตรึมจึงเริ่มบรรเลงเพลงต่อไป

4.5.3 ส่วนที่ 3 เพลงบรรเลงประกอบในช่วงเชิญชวนให้คนมาร่วมทำบุญ

เพลงที่ 6 เพลงทานอเนิงนอชั้นเดียว

----	-ซ- ล	--ซ ล	--ซ ล	--ซ ดี	--ซ ล	-ซ ม ซ	ดี ล ซ ม
-ซ ม ร	ม ซ ม ล	--ซ ล	--ซ ล	--ซ ดี	--ซ ล	-ซ ม ซ	ดี ล ซ ม
-ซ ม ร	ม ซ ม ร	ม ซ ม ร	ม ซ ม ม	-ซ ม ซ	-ล-ท	-รี-ดี	-ท-ล

กลับต้น

เพลงทานอเนิงนอ ทานองเนิงนอ แปลว่า น้องจำ น้องเอ๊ย เป็นเพลงอัตราขั้นเดียว มีเนื้อเพลงทั้งหมด 3 บรรทัด มีการเริ่มต้นเนื้อเพลงในท่อนที่ 2 อยู่ในกลุ่มเสียงปัญญาจุมล ต ร ม x ซ ล x มีรูปแบบการเล่นแบบ A A B/ คือ กลับต้นในวรรคในเรื่อง ๆ จนกว่าจะออกเพลงใหม่ มีการเล่นซ้ำทั้งหมด 10 รอบ

การบรรจุคำร้อง

ยกตัวอย่างคำร้อง 2 บท

บทที่ 1

บอง ๆ เอย บอง เทอ อย ลออ กอมเปล่ง
 บอง ๆ เอย บอง เทอ อย ลออ กอมเปล่ง
 ผลีย มะงัย สม ตะเน่ง บอง เอย เมียน ประเป็อน เฮย รือ โนว

คำแปล พี่ๆ เอย พี่ทำอะไรมาทำไมดูหล่อเหลา ขอถามพี่น้อง พี่มีภรรยาหรือยัง

----	-ซ- ล	--ซ ล	--ซ ล	--ซ ดี	--ซ ล	-ซ ม ซ	ดี ล ซ ม
----	-บอง-บอง	-เอย--	-บอง--	--เทอ อย	---ลออ	---กอม	-เปล่ง--

-ซ ม ร	ม ซ ม ล	--ซ ล	--ซ ล	--ซ ดี	--ซ ล	-ซ ม ซ	ดี ล ซ ม
----	-บอง-บอง	-เอย--	-บอง--	--เทอ อย	---ลออ	---กอม	-เปล่ง--

-ซ ม ร	ม ซ ม ร	ม ซ ม ร	ม ซ ม ม	-ซ ม ซ	-ล-ท	-รี-ดี	-ท-ล
---ผลีย	--มะงัย	---สม	--ตะเน่ง	-บอง-เอย	เมียนประเป็อน	-เฮย-รือ	---โนว

เครื่องกำกับจังหวะในเพลงทานอเนียงนอ ใช้หน้าทับกลองกันตรึมเพลงเร็ว หรือเรียกว่า หน้าทับเพลงทานอเนียงนอ อาจารย์จักรพงษ์ กล่าวว่า “ส่วนใหญ่เพลงกันตรึมเค้าไม่มีชื่อเรียก หน้าทับที่แน่นอน เค้าจะเรียกหน้าทับตามชื่อเพลง แต่ส่วนใหญ่ก็จะเรียกว่าหน้าทับเพลงเร็ว” (จักรพงษ์ สมพร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2561) เนื่องจากเพลงก่อนหน้านั้นไปรยจบ เพลงนี้จึงมีการ เริ่มบรรเลงหน้าทับกลองกันตรึมในห้องที่ 6 บรรเลงไปเรื่อย ๆ เครื่องกำกับจังหวะขึ้นอื่น ได้แก่ ฉิ่ง และกรับ เล่นตามปกติ ในอัตราชั้นเดียว ส่วนฉาบเล่นพร้อมกับจังหวะของกรับ ดี “แซ่” เพียงอย่างเดียว เครื่องกำกับจังหวะบรรเลงไปเรื่อย ๆ ไม่มีการเร่งจังหวะแม้จะเปลี่ยนไปเพลงต่อไปก็ตาม เนื่องจากใช้หน้าทับเดียวกันและมีเครื่องดนตรีดำเนินทำนองเพียงเครื่องเดียว เครื่องกำกับจังหวะ ทั้งหมดจึงไม่มีการเร่งหรือลดจังหวะเพื่อเปลี่ยนเพลง

ลักษณะการบรรเลง

เพลงนี้เป็นเพลงที่มีทำนองสนุกสนาน มีการร้องหลายบท เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการร้องโต้ตอบ ชาย-หญิง โดยมีการด้นสด ยังมีพบการร้องสลับกับพูดและเชิญชวนให้ผู้ร่วมงานมาทำบุญและรำถวายมือ มีผู้หญิงใส่เสื้อสีชมพูนุ่งผ้าซิ่นคนเดิมมายืนรำ และมีคุณยายสวมเสื้อคอกระเช้าลายดอกสีม่วง ใส่เสื้อคลุมแขนสั้นสีส้มอ่อนทับและนุ่งผ้าซิ่นตีนแดง นักท่องเที่ยวผู้หญิงสวมหมวกปีก สีเหลืองอ่อน ใส่เสื้อสีเลือดหมู นุ่งกางเกงขาวยาวสีแดง และนักท่องเที่ยวผู้หญิงผมยาวสวมหมวกแก๊ป สีแดง สวมเสื้อเชิ้ตสีแดง นุ่งกางเกงยีน เดินเข้ามารำเพิ่มอีก 3 คน นางรำยังเป็นชุดเดิม 5 คน ผู้ชายสวมเสื้อสีขาวและผู้หญิงสวมชุดสีเขียว

ข้อสังเกต อาจารย์เกรียงศักดิ์พูดสลับขับร้อง และกล่าวถึงบรรดาร้านอาหารที่มาเปิดร้านอยู่ ณ บริเวณลานวัฒนธรรมว่ามีร้านอะไรมาเปิดบ้าง เพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้เข้าร่วมงานได้รู้และไปอุดหนุน จึงทำให้หลาย ๆ ร้าน ทอยย่นำอาหารและเครื่องดื่มมาเลี้ยงนักดนตรี สันนิษฐานว่าเป็น การให้ช่วยเหลือมาพูดถึงร้านของตนเพื่อเพิ่มยอดขาย

สาธุ พี่น้องจากทั่วประเทศเลยครับ วันนี้มาจากจังหวัดพิจิตรนะ ครับ ก็มาไหว้เทพเทวา วันนี้แม่ละมุนพอนแล้วจ้า ทอดมันสมุนไพร เกี๊ยวหิมะ จากประโคนชัยนะครับ วันนี้ขนมมากมี ของดีมากมาย โมเวยครับ ท่านมาไหว้ก็ ต้องมาพอนด้วยนะครับ เพื่อให้โชคดีมีชัย วันนี้จากจังหวัดพิจิตร รำสวยงาม มากครับ โมเวย อธิฐานจิตขอพรเทพเทวา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่สถิต ณ สถานที่ ท่านคิด ปรารถนาสิ่งใด ได้ตั้งใจปรารถนา โมเวย ไหว้ทวยเทพเทวามหาเทวาลัยในวันนี้ ขอให้ประสบโชคดีนะครับ

ในบทร้องบทสุดท้ายที่แม่เพชรวิไลร้องว่า

ติน บองบอง โคนติน นมะเหงง ๆ ติน บองบอง โคนติน นมะเหงง ๆ
 จับ ดัย รุย เลง บอง แบ โดว เมียน ทะเมี้ย โดว ยัว มีนา ยัว ระ เบี้ย มั่น ปรับ
 มี เนียง เสรีย โดว ยัว มีนา ระ เบี้ย มั่น ปรับ มี เนียง เสรีย บอง เบอ เมียน
 ทะเมี้ย โม ออย เพชรเวียไล กำเปรียะ เอย

เมื่อร้องจบคำว่า “เอย” ซอกันตรึมจึงเปลี่ยนเพลงโดยไม่มีการโปรย สีกระซาง
 หรือให้จังหวะใด ๆ เพื่อจบเพลง แต่มีการเพิ่มลูกเท่าเสียง ล หนึ่งห้อง -ล- ล/ เพื่อเชื่อม
 เพลง

เพลงที่ 7 เพลงชะโอะละหนาย (ชั้นเดียว)

สร้อย

----	----	-รื-ท	-ล-ช	---ล	ท ล ช ม	---ช	ม ช-ล
------	------	-------	------	------	---------	------	-------

เนื้อเพลง

----	----	-ท-ร	-ท-ท	--ช ล	--รื ท	ล ช ม ช	-ล-ช
-ช ม ร	ม ช ม ช	-ท-ร	-ท-ท	--ช ล	--รื ท	ล ช ม ช	-ล-ช
----	-ช-ล	--ช ล	ท รื-ท	ล ช ม ม	-ช-ล	--ช ล	ท รื-ท

กลับต้น

เพลงชะโอะละหนาย หรือเพลงโอะละหนาย เป็นเพลงอัตราชั้นเดียว ทำนองสนุกสนาน มีเนื้อ-
 เพลงแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ สร้อยเพลงและเนื้อเพลง เมื่อรวมกันจึงมีเนื้อเพลงทั้งหมด 4 บรรทัด มี
 การเริ่มต้นเนื้อเพลงในห้องที่ 3 โดยขึ้นในส่วนของสร้อยเพลง ต่อด้วยเนื้อเพลง เพลงนี้อยู่ในกลุ่มเสียง
 ปัญจมูล ช ล ท x ร ม x มีรูปแบบการเล่นแบบ A A B/ คือจะบรรเลงกลับไปจบที่สร้อยเสมอ มีการ
 เล่นซ้ำทั้งหมด 14 รอบ

การบรรจุกำร้อง

ยกตัวอย่างคำร้อง 2 บท

บทที่ 1

(สร้อย) ชะ โอะละนาย โอะละนาย นอยเอย

ทวยเทพเทวอาจค์มหาเทวาลัย ทวยเทพเทวอาจค์มหาเทวาลัย สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจงคุ้มครองดูแล
คำแปล เทพเทวอาจค์มหาเทวาลัย สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจงคุ้มครองดูแล

สร้อย

-----	-----	-รื-ท	-ล-ช	---ล	ท ล ช ม	---ช	ม ช-ล
		-ชะ-โอ	-ละ-หน่าย	---โอ	--ละหน่าย	---นอย	---เอย

เนื้อเพลง

-----	-----	-ท-ร	-ท-ท	--ช ล	--รื ท	ล ช ม ช	-ล-ช
-----	-----	-ทวย-เทพ	-เท-วา	---องค์	-มะ-หา	---เท	-วา-ลัย

-ช ม ร	ม ช ม ช	-ท-ร	-ท-ท	--ช ล	--รื ท	ล ช ม ช	-ล-ช
-----	-----	-ทวย-เทพ	-เท-วา	---องค์	-มะ-หา	---เท	-วา-ลัย

-----	-ช-ล	--ช ล	ท รื-ท	ล ช ม ม	-ช-ล	--ช ล	ท รื-ท
-สิ่ง--	-ศักดิ์-สิทธิ์	-ทั้ง--	-หลาย--	-จง--	-คุ้ม-ครอง	-ดู--	-แล--

บทที่ 2

(สร้อย) ชะ โอละนาย โอละนาย นอยเอย

สะเนาะ อย บอง เนียง สะเนาะ ผกา รันดูล

สะเนาะ อย บอง เนียง สะเนาะ ผกา รันดูล

กำปุ่นะ แะะ สรุล ระดูล ระนูลแบก นา

คำแปล สงสารนะพื น้องสงสารดอกลำดวน กำลังจะเก็บอย่างสนุก ดอกลำดวนล้มหักหมด

สร้อย

-----	-----	-รื-ท	-ล-ช	---ล	ท ล ช ม	---ช	ม ช-ล
		-ชะ-โอ	-ละ-หน่าย	---โอ	--ละหน่าย	---นอย	---เอย

เนื้อเพลง

-----	-----	-ท-ร	-ท-ท	--ช ล	--จื ท	ล ช ม ช	-ล-ช
-----	-----	-สะ-เน้าะ	-อย-บอง	-----	เนียง สะเน้าะ	---ผกา	-รัน-ตุล

-ช ม ร	ม ช ม ช	-ท-ร	-ท-ท	--ช ล	--จื ท	ล ช ม ช	-ล-ช
-----	-----	-สะ-เน้าะ	-อย-บอง	-----	เนียง สะเน้าะ	---ผกา	-รัน-ตุล

-----	-ช-ล	--ช ล	ท รื-ท	ล ช ม ม	-ช-ล	--ช ล	ท รื-ท
-----	-กำ-ปุง	นะเป้าะสรูล	--ระตุล	--ระนูล	---แบก	---นา	-เอย--

เนื้อเพลงบทที่ 1 นี้ อาจารย์เกรียงศักดิ์เป็นผู้ขับร้องโดยการด้นสด พบการร้องด้นสดแบบเนื้อเต็ม ไม่พบการเอื้อน แต่จะมีการร้องล็กจังหวะ เนื้อเพลงบทที่ 2 เป็นเพลงที่แม่เพชรวิไลเป็นผู้ขับร้องโดยการด้นสด พบการร้องด้นสดแบบเนื้อเต็ม มีการเพิ่มเอื้อน คำว่า “เอย” ในห้องสุดท้ายเพื่อเต็มเนื้อเพลงให้จบ

เครื่องกำกับจังหวะ

หน้าทับกลองกันตรึมเพลงเร็ว

---โจ๊ะ	-โจ๊ะ-ครึม
---------	------------

ฉิ่ง

-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

ฉาบ

---แซ่	---แซ่	---แซ่	---แซ่	---แซ่	---แซ่	---แซ่	---แซ่
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

กรับ

---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

เครื่องกำกับจังหวะในเพลงชะโอละหน่าย ใช้หน้าทับกลองกันตรึมเพลงเร็ว หรือเรียกว่าหน้าทับ เพลงชะโอละหน่าย บรรเลงไปเรื่อย ๆ เนื่องจากบรรเลงต่อเนื่องจากเพลงก่อนหน้า (เพลง-ทานอเนียงนอ) ซึ่งเป็นเพลงอัตราชั้นเดียว และใช้หน้าทับกลองกันตรึมเหมือนกัน จึงไม่มีการเร่งหรือ

ลดจังหวะ เครื่องกำกับจังหวะขึ้นอื่น ได้แก่ ฉิ่ง และกรับ เล่นตามปกติ ในอัตราชั้นเดียว ส่วนฉาบเล่นพร้อมกับจังหวะของกรับ ดี “แซ่” เพียงอย่างเดียว เครื่องกำกับจังหวะบรรเลงไปเรื่อย ๆ ไม่มีการเร่งจังหวะ

ลักษณะการบรรเลง

ในเพลงชะโละหน่วยนี้เป็นเพลงจังหวะสนุกสนาน จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวที่มาถ่ายรูป แม่ค้าที่นำอาหารและเครื่องดื่มมาให้ ต่างพากันออกมาถ่ายรูปเพิ่มขึ้น แต่ผู้หญิงที่สวมเสื้อสีชมพูผ้าซิ่นยังคงร้องอย่างต่อเนื่องทุกเพลง สังเกตว่าอาจารย์เกรียงศักดิ์กล่าวว่า “วันนี้แม่ละมุนบอกว่าผู้ตายทั้งวันเลย โม่เวย” สันนิษฐานว่าผู้หญิงเสื้อสีชมพูท่านนี้ชื่อว่าแม่ละมุน

ในเพลงนี้พบว่า อาจารย์เกรียงศักดิ์ขับร้องต้นกลอนสดออกมาเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับอวยพรให้คนที่มาเที่ยว คนที่มาทำบุญ มีความสุข โชคดี ฯลฯ ส่วนแม่เพชรวิไลจะร้องกลอนสดเกี่ยวกับเรื่องหนุ่มสาว แต่ไม่ได้ร้องโต้ตอบกัน เป็นการร้องคนละวรรคสลับกัน โดยที่ทั้งสองท่านจะคอยสังเกตกัน และกันว่าอีกคนจะร้องหรือไม่ เพื่อไม่ให้ร้องซ้อนกัน บางครั้งอาจารย์เกรียงศักดิ์ก็จะผายมือส่งต่อให้แม่เพชรวิไล สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นการส่งสัญญาณบอกให้แม่เพชรวิไลร้องต่อ นอกจากนี้ ในขณะที่ท่านใดท่านหนึ่งร้องสด อีกคนจะคอยส่งเสียงเป็นลูกคู่ เช่นคำว่า “เข็บ เข็บ” “ซัดซ่า” “เฮอะเฮอะ” “กรู่ว” เป็นคำที่ไม่มี ความหมายแต่เพิ่มความสนุกสนานให้กับบทเพลงมากขึ้น

ข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่งที่พบคือว่าอาจารย์เกรียงศักดิ์มักจะร้องลักจังหวะในขณะที่แม่เพชรวิไลจะร้องเพลงลงจังหวะอยู่เสมอ สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นความสามารถพิเศษและความถนัดของอาจารย์เกรียงศักดิ์หรือความชอบส่วนตัวในการใช้กลวิธีนี้ เมื่อนักดนตรีบรรเลงเพลงนี้ถึงรอบที่ 13 อาจารย์เกรียงศักดิ์เดินไปถอดสร้อยลูกปะคำฝากให้คนด้านข้างเวทินำไปเก็บ

เพลงที่ 8 เพลงสาวกันตรึม ชั้นเดียว

----	--ร ช	-ช ล ช	ฟ ช-ล	--ร ฟ	ร ฟ ช ล	ช ล ดี่ ช	ฟ ร ฟ ร
----	--ร ช	-ช ล ช	ฟ ช-ล	--ร ฟ	ร ฟ ช ล	ช ล ดี่ ช	ล ช ฟ ร
-ท ช ท	--ช ท	--ช ดี่	ช รี่ ดี่ ท	--ช ฟ	ร ฟ ช ท	ช ท ดี่ รี่	ดี่ ร ดี่ ท
-ล-ท	ดี่ ล ช ฟ	ร ล ช ฟ	ร ฟ ช ล	-ล ช ฟ	ร ฟ ช ล	-ดี่-ท	-ล-ช
-ล ช ฟ	-ช-ล	-ดี่-รี่	ดี่ ท ล ช	กลับต้น			

เพลงสาวกันตรึม หรือเพลงกันตรึม เป็นเพลงอัตราชั้นเดียว ทำนองสนุกสนาน นิยมนำมาเป็นทำนองเพลงสองชั้นอื่น ๆ และนิยมนำมาเป็นเพลงประกอบการแสดงของจังหวัดบุรีรัมย์ เพลงนี้มีเนื้อเพลงทั้งหมด 5 บรรทัด มีการเริ่มต้นเนื้อเพลงในท้องที่ 2 อยู่ในกลุ่มเสียงปัญญามูล ฟ ช ล x ด ร x และ ท ด ร x ฟ ช x มีรูปแบบการเล่นแบบ A A B C C/ คือเล่นกลับต้นไปเรื่อย ๆ มีการเล่นซ้ำทั้งหมด 4 รอบ

การบรรจุคำร้อง

ยกตัวอย่างคำร้อง 2 บท

บทที่ 1

กันตรึมกันตรึมมาแล้ว เสียงเจ็ยแจ้วดังไกล กันตรึมมาแล้ว เสียงเจ็ยแจ้วดังไกล

เชิญเถิดหญิงชาย เชิญเร่เข้ามา

เชิญเถิดหญิงชาย เชิญเร่เข้ามา

คำแปลกันตรึมมาแล้ว เสียงไพเราะดังไปไกล เชิญหญิงชายเข้ามา (ฟัง)

----	--ร ช	-ช ล ช	ฟ ช-ล	--ร ฟ	ร ฟ ช ล	ช ล ดี่ ช	ฟ ร ฟ ร
----	-กัน-ตรึม	-มา--	-แล้ว--	-เสียง--	-เจ็ย-แจ้ว	-ดัง--	-ไกล--

----	--ร ช	-ช ล ช	ฟ ช-ล	--ร ฟ	ร ฟ ช ล	ช ล ดี่ ช	ล ช ฟ ร
----	-กัน-ตรึม	-มา--	-แล้ว--	-เสียง--	-เจ็ย-แจ้ว	-ดัง--	-ไกล--

-ท ช ท	--ช ท	--ช ดี่	ช รี่ ดี่ ท	--ช ฟ	ร ฟ ช ท	ช ท ดี่ รี่	ดี่ ร ดี่ ท
----	-เชิญ-เถิด	-หญิง--	-ชาย--	---เชิญ	---เร่	---เข้า	-มา--

-ล-ท	ดํ ล ซ ฟ	ร ล ซ ฟ	ร ฟ ซ ล	-ล ซ ฟ	ร ฟ ซ ล	-ดํ-ท	-ล-ซ
----	-เชิญ-เถิด	-หญิง--	-ชาย--	---เชิญ	---เร้	---เข้า	-มา--

-ล ซ ฟ	-ซ-ล	-ดํ-รํ	ดํ ท ล ซ
----	----	----	----

บทที่ 2

ได้ยินเสียงขอ เสียงกลอง ฟ้อน้องเชิญร่วมเฮฮา ได้ยินเสียงขอ เสียงกลอง ฟ้อน้องเชิญร่วมเฮฮา
เชิญทุกท่านมา ร่ายรำกันตรึม เชิญๆ ทุกท่านมา ร้องรำกันตรึม

คำแปล ได้ยินเสียงขอ เสียงกลอง เชิญฟ้อน้องมาร่วมเฮฮา เชิญทุกท่านมาร่ายรำกันตรึม

----	--ร ซ	-ซ ล ซ	ฟ ซ-ล	--ร ฟ	ร ฟ ซ ล	ซ ล ดํ ซ	ฟ ร ฟ ร
----	--ได้ยิน	-เสียง-ขอ	-เสียง-กลอง	--ฟ้อน้อง	-เชิญ-ร่วม	-เฮ--	-ฮา--

----	--ร ซ	-ซ ล ซ	ฟ ซ-ล	--ร ฟ	ร ฟ ซ ล	ซ ล ดํ ซ	ล ซ ฟ ร
----	--ได้ยิน	-เสียง-ขอ	-เสียง-กลอง	--ฟ้อน้อง	-เชิญ-ร่วม	-เฮ--	-ฮา--

-ท ซ ท	--ซ ท	--ซ ดํ	ซ รํ ดํ ท	--ซ ฟ	ร ฟ ซ ท	ซ ท ดํ รํ	ดํ ร ดํ ท
-เชิญ--	-ทุก--	-ท่าน--	-มา--	-ร่าย--	-รำ--	-กัน--	-ตรึม--

-ล-ท	ดํ ล ซ ฟ	ร ล ซ ฟ	ร ฟ ซ ล	-ล ซ ฟ	ร ฟ ซ ล	-ดํ-ท	-ล-ซ
-เออ-เออ	-เชิญ-เชิญ	-ทุก--	-ท่าน-มา	-ร้อง--	-รำ--	-กัน--	-ตรึม--

-ล ซ ฟ	-ซ-ล	-ดํ-รํ	ดํ ท ล ซ
----	----	----	----

เนื้อเพลงทั้งสองบทนี้ อาจารย์เกรียงศักดิ์เป็นผู้ขับร้องโดยการด้นสด พบการเอื้อ เออ เออ เอย เล็กน้อยเพื่อร้องเชื่อมแต่ละประโยค นอกนั้นเป็นการร้องล็กจังหวะเป็นส่วนใหญ่สังเกตเห็นว่า กลอนบทที่ 1 มีเนื้อร้องเดียวกันกับเพลงที่ 6 ทานอ เนียงนอ สันนิษฐานว่าเป็นคำกลอนที่อาจารย์เกรียงศักดิ์มักใช้ร้องในเพลงทั่วไป เนื่องจากเป็นการร้องด้นสดจึงทำให้ร้องกลอนเดิมแต่เปลี่ยนทำนองใหม่ได้

เครื่องกำกับจังหวะ

หน้าทับกลองกันตรึมเพลงเร็ว

---โจ๊ะ	-ครึม-ครึม	-โจ๊ะ--	-ครึมครึม
---------	------------	---------	-----------

ฉิ่ง

-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

ฉาบ

---แช่	---แช่	---แช่	---แช่	---แช่	---แช่	---แช่	---แช่
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

กรับ

---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

เครื่องกำกับจังหวะในเพลงสาวกันตรึม ใช้หน้าทับกลองกันตรึมเพลงเร็ว หรือเรียกว่า หน้าทับ เพลงสาวกันตรึม บรรเลงไปเรื่อย ๆ เนื่องจากบรรเลงต่อเนื่องจากเพลงก่อนหน้านี้ (ชะโกละ-หน้าย) ซึ่งเป็นเพลงอัตราชั้นเดียว และใช้หน้าทับกลองกันตรึมเหมือนกัน จึงไม่มีการเร่งหรือลดจังหวะ เครื่องกำกับจังหวะชิ้นอื่น ได้แก่ ฉิ่ง และกรับ เล่นตามปกติ ในอัตราชั้นเดียว ส่วนฉาบเล่นพร้อมกับ จังหวะของกรับ ดี “แช่” เพียงอย่างเดียว เครื่องกำกับจังหวะบรรเลงไปเรื่อย ๆ ไม่มีการเร่งจังหวะ

ลักษณะการบรรเลง

เพลงนี้เป็นเพลงที่มีการบรรเลงสั้นเพียง 4 รอบเท่านั้น พบว่าอาจารย์เกรียงศักดิ์ร้องต้นสดเพียง 2 บท แล้วเปลี่ยนออกไปเพลงอื่น ในเพลงนี้แม่ละมุน หรือผู้หญิงสวมเสื้อสีชมพูนุ่งผ้าซิ่นยังคง ยืนรำรำหน้าเวที มีนักท่องเที่ยวและผู้ชมเข้ามาร่วมรำเพิ่มขึ้น นางรำชุดที่ 1 จำนวน 5 คน ในชุดผู้ชายสีขาว ผู้หญิงสีเขียว ยังคงรำต่อเนื่องมาตั้งแต่เพลงแรกโดยไม่ได้หยุดพัก จึงเริ่มมีอาการเหนื่อย และล่า บางคนขยับตัวและขาไปตามจังหวะเพลง แต่วางมือลงแนบข้างลำตัว โดยไม่ให้เสียจังหวะและไม่ผิดท่ารำจากคนอื่น ๆ

ข้อสังเกต เมื่อนักดนตรีบรรเลงเพลงสาวกันตรึมครบ 4 รอบ แล้วจะออกเพลงอาลัย มีการเชื่อมต่อเพลงโดยการนำบรรทัดแรกของเพลงสาวกันตรึมมาเล่นแล้วจึงออกเพลงต่อไป ยกตัวอย่างวรรคแรกของเพลงสาวกันตรึม

----	--ร ช	-ช ล ช	ฟ ช-ล	--ร ฟ	ร ฟ ช ล	ช ล ดี ช	ฟ ร ฟ ร
------	-------	--------	-------	-------	---------	----------	---------

ผู้วิจัยสังเกตเห็นในช่วงหนึ่งของการเปลี่ยนเพลง จากเพลงสาวกัณฐมอกเพลงอาลัย นักดนตรีผู้สืบทอดกัณฐมอก คอยฟังบทร้องของอาจารย์เกรียงศักดิ์ เมื่อจบเพลงจึงค่อยเปลี่ยน แต่หาจังหวะเปลี่ยนค่อนข้างยาก เนื่องจากไม่มีการโปรยจบ หรือดึงจังหวะให้ช้าลง แต่เพื่อไม่ให้เป็นการเสียจังหวะ จึงหาโอกาสเปลี่ยนเพลงจึงกลับต้นเพลงสาวกัณฐมอกไปก่อน แล้วดูท่าทีว่าอาจารย์เกรียงศักดิ์หรือแม่เพชรวิไลจะร้องต่อหรือไม่ เมื่อเห็นว่าไม่ร้องต่อแล้วจึงออกเพลงอาลัยทันทีโดยไม่รอให้เพลงสาวกัณฐมอกจบก่อน จากการสัมภาษณ์ก็ได้ทราบข้อมูลจากขวัญ โสประโคนว่า

ไม่ได้เล่นผิดนะครับ แล้วก็ไม่ได้เป็นวรรคเชื่อมด้วย อย่างที่บอก เวลาที่เราออกงาน เมื่อมีคนร้อง ยิ่งอย่างอาจารย์เกรียงศักดิ์แกร่งสุด เราเลยต้องฟังคนร้องเสมอว่าเค้าร้องถึงไหน ประโยคไหนแล้ว ถ้าเค้าจะกลับต้นมาร้องต่อเราก็จะเล่นต่อ เราเลยตั้งใจจะเล่นกลับต้นเพื่อให้แกร่งต่อ แต่พอเราเล่นจบไปบรรทัดนึงแล้วก็ยังไม่ร้อง เราก็ต้องรู้ได้ด้วยตัวเองว่าจบแล้ว แค่นี้เราก็เลยออกเพลงใหม่เลย ถ้าคนอื่นฟังผิด ๆ คนไม่เป็นดนตรีก็ไม่เท่าไรนะ แต่พอคนที่ฟังดนตรีออกมันก็เลยเหมือนว่านักดนตรีเล่นผิดจริง (ขวัญ โสประโคน, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2561)

ขณะที่เปลี่ยนเพลง แม่เพชรวิไลก็กล่าวว่า “แม่ ออว แคล เดือ ผาน โตว ผาน โม ก็ ออย เวะ สรุล นัง ตา ลิ่ง พะนม รุง เนือ แม่ เนือ” แปลว่า แม่ พ่อ ที่เดินผ่านไปผ่านมา ก็ขอให้วะ สนุกสนาน กับตาขึ้นพนมรุ้งก่อนนะแม่นะ

เครื่องกำกับจังหวะ

หน้าทับกลองกันตรึมเพลงเร็ว

---โจ๊ะ	-ครึม-ครึม	-โจ๊ะ--	-ครึมครึม
---------	------------	---------	-----------

ฉิ่ง

-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง-ฉับ
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

ฉาบ

---แช่	---แช่	---แช่	---แช่	---แช่	---แช่	---แช่	---แช่
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

กรับ

---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ	---กรับ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

เครื่องกำกับจังหวะในเพลงสาวกันตรึม ใช้หน้าทับกลองกันตรึมเพลงเร็ว หรือเรียกว่า หน้าทับเพลงอ้ายย บรรเลงไปเรื่อย ๆ เนื่องจากบรรเลงต่อเนื่องจากเพลงก่อนหน้า (สาวกันตรึม) ซึ่งเป็นเพลงอัตราชั้นเดียว และใช้หน้าทับกลองกันตรึมเหมือนกัน จึงไม่มีการเร่งหรือลดจังหวะ เครื่องกำกับจังหวะชั้นอื่น ได้แก่ ฉิ่งและกรับ เล่นตามปกติ ในอัตราชั้นเดียว ส่วนฉาบเล่นพร้อมกับจังหวะของกรับ ดี “แช่” เพียงอย่างเดียว เครื่องกำกับจังหวะบรรเลงไปเรื่อย ๆ ไม่มีการเร่งจังหวะ

ลักษณะการบรรเลง

เพลงนี้เป็นเพลงที่ 9 ในการบรรเลงประกอบพิธีกรรม นางรำชุดแรกเริ่มเหนื่อยจึงค่อย ๆ ส่งสัญญาณกับนางรำชุดที่ 2 ที่อยู่บริเวณข้างเวที เมื่ออาจารย์เกรียงศักดิ์ร้องกลอนสดถึงประโยค “พ่อครับ แม่จ๋า มาฟัง วาจาผมบ้าง ท่านครับนายจามาฟังวาจาผมบ้าง จะเปิดตำนานอีสาน ร้องดัง ๆ ให้ท่านฟัง” นางรำชุดแรกค่อย ๆ รำถอยหลังลงฝั่งซ้ายมือของเวที ในขณะเดียวกัน นางรำชุดที่ 2 ที่ใส่ชุดแต่งกายสีฟ้าทั้งหมด 5 คน ก็ค่อย ๆ รำขึ้นมาแทนที่ และรำจนจบเพลงที่ 9 สันนิษฐานว่านางรำคงไม่ทราบมาก่อนว่าจะมีการเล่นดนตรีทั้งหมดก็เพลง จึงไม่ได้เปลี่ยนชุดนางรำในเพลงที่ 4 หรือ 5 แต่มาเปลี่ยนในเพลงที่ 9 ซึ่งเป็นเพลงสุดท้าย จึงทำให้นางรำชุดที่สองได้ขึ้นมารำใช้เวลาอยู่บนเวทีไม่ถึง 5 นาที ก็จบการแสดงช่วงแรกที่เป็นพิธีกรรม

ข้อสังเกตของเพลงนี้มี 2 ข้อ ข้อแรกคือ นักดนตรีเล่นเพลงอ้ายยที่ตามโน้ตเพลงได้เพียงรอบเดียวเท่านั้น หลังจากนั้นนักดนตรีสีเพลงอ้ายยแบบให้ท้ายห้องเพลงตรงกับเสียงของนักร้อง สันนิษฐานได้ว่าเนื่องจากการแสดงสดและดันร้องสด นักดนตรีอาจเปลี่ยนทำนองเพื่อออกเพลง

ใหม่ แต่นักร้องยังคงร้องเพลงเดิม นักดนตรีจึงพยายามคลำหาเสียงตกและดึงกลับไปหาเพลงเดิมได้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่ามีช่วงหนึ่งที่นักดนตรีสีโน้ต - ท - ร/ - ท - ท/ - - ซ ล/ - - ร ท/ล ซ ม ซ/ - ล - ซ/ วนกลับไปกลับมาเพื่อให้นักร้องร้องได้ง่ายขึ้น แล้วสักพักจึงกลับไปพยายามหาทางให้สีโน้ตลงลูกตก ลงในห้องที่ 8 ของเพลงอาลัย เป็นเช่นนี้ไปจนจบเพลง

ข้อสังเกตของทั้งสอง อาจารย์เกรียงศักดิ์เป็นผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านภาษา คือใช้ภาษาได้หลากหลาย ทั้งภาษาไทย ภาษาลาว ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ (ได้นิดหน่อย) และ ภาษาฝรั่งเศส (ได้นิดหน่อย) ขณะที่ทำการแสดง อาจารย์เกรียงศักดิ์จะคอยสอดส่องมองที่ นักท่องเที่ยวอยู่ตลอดเวลา เพื่อใช้ไหวพริบในการแต่งเพลงสดเพื่อเรียกนักท่องเที่ยว หรือใช้ภาษา ต่างชาติ เพื่อให้เจ้าของภาษาต่าง ๆ นั้น เข้าใจ ดังเช่นในการแสดงครั้งนี้ อาจารย์เกรียงศักดิ์สนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติคนหนึ่งที่ว่า “*Hello, Where are you come from? Germany? Oh, Welcome to Thailand. I do hope you enjoy today. Thank you very much.*”

และก่อนที่การแสดงในช่วงพิธีแรก อาจารย์เกรียงศักดิ์ได้กล่าวทิ้งท้ายว่า “*โมเวมมา บุรีรัมย์ท่านต้องรำกันตรึม มาบุรีรัมย์แล้วแม่ต้องรำกันตรึม แม่จะไม่เคร้าซิมแล้วจะอายุยืนยาว รำ ถวายองค์มหาเทวาลัย รำถวายองค์มหาเทวาลัย ทุกท่านจำไว้ ท่านจะได้โชคดี ขอขอบคุณครับ*” จากนั้น นักดนตรีที่เล่นซอกันตรึมจึงค่อย ๆ ดึงจังหวะให้ช้าลง เครื่องกำกับค่อย ๆ ดีช้าลง จนจบเพลง

4.6 บทสรุปและวิเคราะห์ผล

ผู้วิจัยได้สรุปและวิเคราะห์ผลเรื่องดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งออกเป็นด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ดังนี้

4.6.1 ภาษากับการนำภาษามาใช้ในพิธีกรรม

ชาวบ้านในชุมชนแถบอำเภอเฉลิมพระเกียรติและอำเภอประโคนชัย เป็นชุมชนที่มีชาวไทยเชื้อสายเขมรตั้งรกรากอยู่อาศัยตั้งแต่อดีตมาจนถึงรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน ดังนั้น ภาษาที่ผู้คนสืบทอดต่อกันมาและนิยมใช้มากที่สุดคือภาษาเขมร เห็นได้ชัดว่าเมื่อมีการจัดงานประเพณีหรือกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ผู้ที่เป็นพิธีกรในงานนั้น ๆ จะสามารถพูดได้สองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาเขมร เห็นได้ชัดในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง บนเวทีวัฒนธรรมที่มีการนำเอาการแสดงของโรงเรียนหรือวงดนตรีต่าง ๆ ที่สนใจเข้าร่วมการแสดงบนเวทีแห่งนี้ มีพิธีที่ใช้ภาษาเขมรสำหรับพูดทักทายชาวท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ภาษาเขมรยังถูกนำมาบรรจุเป็นบทสวดในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งพิธีเขมร โดยมีอาจารย์เกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์เป็นผู้ประกอบพิธี เริ่มต้นด้วยการกล่าวทักทายนักท่องเที่ยวเป็นภาษาเขมรแล้วแปลเป็นภาษาไทย ในช่วงพิธีกรรมก็ใช้ภาษาเขมรเรียก

ทวยเทพเทวา ภูตผี ปูย่าตายายให้มาร่วมงานเป็นภาษาเขมร อาจารย์เกรียงศักดิ์ อธิบายถึงเหตุผลที่ต้องใช้ภาษาเขมรว่า

สมัยก่อนคนแถวนี้ก็คือคนที่หนีตายมาจากฝั่งเขมร ข้ามมาตั้งรกราก อยู่ฝั่งไทยสร้างครอบครัวรุ่นต่าง ๆ พอตายลงก็เป็นผีบรรพบุรุษ ตอนมีชีวิตใช้ ภาษาเขมร ตอนตายเค้าก็เข้าใจแต่ภาษาเขมร เวลาเรียกเค้ามารับรู้ พูดถึงอ้างถึง ดวงวิญญาณจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาเขมร เพราะเรียกภาษาอื่นเค้าก็ฟังไม่ออกจริง มัย (เกรียงศักดิ์ ประจักษ์, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

สุวดี สีน้าเงิน นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กล่าวถึงความรู้สึกในช่วงที่อาจารย์เกรียงศักดิ์ทำพิธีว่า “ปกติหนุ่มงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งบ่อยนะคะ ก็เห็นอาจารย์เกรียงศักดิ์มาแสดงกันตรึมอยู่บนเวทีนี้ตลอด ก็จะมานั่งฟัง ซื่อ ข้าวซื่อขนมมานั่งดู ฟังแล้วอินเพราะหนูเองฟังภาษาเขมรออก เวลาที่อาจารย์เค้าเล่นตลกหรือพูดถึงอะไร เราก็จะรู้ทันที แต่เพื่อนที่มาไม่เข้าใจ” (สุวดี สีน้าเงิน, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

ภาคิโนย ปริรัมย์ ช่างภาพอิสระ กล่าวถึงภาษาเขมรกับพิธีกรรมว่า “ผมว่าเป็นอะไรที่เป็นวัฒนธรรมนะครับ นักท่องเที่ยวเค้ามาเที่ยวบุรีรัมย์ก็หวังว่าจะได้เห็นอะไรที่แปลกใหม่ พอได้มาฟัง เออ... นี่มันภาษาอะไรเนี่ย ยิ่งในปีนี้มีการทำพิธีบวงสรวงก่อนที่จะมีการแสดง ยิ่งสร้างบรรยากาศให้ดูดีขึ้นครับ” (ภาคิโนย ปริรัมย์, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

จากการศึกษาดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง สามารถอธิบายได้ว่าวัฒนธรรมไทย-เขมรนั้น มีความเข้มแข็งในภาพรวมของวัฒนธรรมว่าด้วยการบวงสรวง เนื่องจากภูมิภาคนี้เป็นแหล่งที่ตั้งของชาวไทยเชื้อสายเขมร ดังนั้นภาพปรากฏทางวัฒนธรรมในพิธีนี้จึงสะท้อนการแสดงออกของเผ่าพันธุ์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ภาษากับการนำภาษามาใช้ในพิธีกรรมโครงสร้างและความสัมพันธ์ของพิธีกรรม

4.6.2 โครงสร้างและความสัมพันธ์ของพิธีกรรม

ในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง สังเกตได้ว่ามีโครงสร้างที่สัมพันธ์กันอย่างเห็นได้ชัดทั้งหมด 6 อย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบพิธีกรรม นักดนตรี เครื่องดนตรี นักแสดง เครื่องเซ่นไหว้และ ผู้เข้าร่วมงาน ต่างฝ่ายต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน คือ ผู้ประกอบพิธีกรรมจะประกอบพิธีอย่างถูกต้องเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ ก็ต้องอาศัยดนตรีจากนักดนตรีที่เก่ง มีไหวพริบ เข้าใจในพิธีกรรมดังกล่าว เข้าร่วมประกอบในพิธี ส่วนนักดนตรีที่เข้าร่วมนั้นก็ต้องอาศัยเครื่องดนตรีที่ดี เสียงไพเราะ ไม่เสียหายหรือแตกหัก จะทำให้การแสดงลื่นไหลและยังส่งผลต่อนักแสดงที่ขึ้นมารำบนเวทีด้วยความอ่อนช้อยงดงาม สร้างบรรยากาศและเพิ่มพิธีกรรมให้เกิดความขลัง ซึ่งความขลังนั้นมิได้เกิดขึ้นเฉพาะเจาะจง

เพียงผู้ประกอบพิธีหรือนักดนตรีเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เลื่อมใสศรัทธา ให้ความเคารพบูชา เข้ามาร่วมพิธี จะทำให้พิธีนั้น ๆ มีบรรยากาศแห่งความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น

ภคินทร์ ไททองกลาง นักพัฒนาชุมชน กล่าวถึงความสัมพันธ์ของดนตรีกันตรึมกับชุมชนชาวไทยเชื้อสายเขมรว่า

คือเวลาที่พี่ออกพื้นที่ อย่างบ้านสนวนนอกนั้นก็เขมรเหมือนกัน เชื่อกันว่าเวลาที่เค้าออกมาต้อนรับเรา เค้าไม่ได้ทำเหมือนปกตินะ ไม่ได้มา อ้าว สวัสดิ์ค่ะ สวัสดิ์ครับ เชิญดื่มน้ำ ไม่เลย แต่เค้าใช้การแสดงร่วมกับดนตรีกันตรึม เรียกว่า เรือมตรัด เป็นการแสดงของชาวเขมร ร้องเป็นภาษาเขมร มีเครื่องดนตรีของเขมรพวกกันตรึม แต่พี่ก็ฟังไม่ออก เคยถามพี่ที่ไปด้วยที่แก่ง ภาษาเขมรได้ แก่แล้วเค้าอวยพรให้เราอยู่เย็นเป็นสุข ประมาณนี้ เค้าก็จะรำรอบ ๆ เดินเป็นวงกลม มันเป็นศิลปวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น เหมือนกับการบวงสรวงวันนี้ พี่ไม่เคยเห็น เพราะปกติทุกปีพี่จะมาช่วยงาน บวงสรวงตอนเช้า ก็ไม่เคยเห็นพิธีเขมร เพราะเค้าบอกว่าอาจารย์เกรียงศักดิ์ แก่จะทำก่อนวันงาน แต่ปีนี้พี่ว่าอยากให้เปลี่ยนพี่ว่าดีนะ เพราะทำให้นักท่องเที่ยวได้เห็นวิถีชีวิตจริง ๆ เป็นความสวยงามของดนตรีกับวิถีชีวิตของคน (ภคินทร์ ไททองกลาง, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

วีรณัฐ คชรัตน์ กล่าวถึงความสัมพันธ์และโครงสร้างของการจัดงาน ว่า

พี่รับงานอีเว้นต์บ่อยมาก อย่างล่าสุดทำงานขึ้นเขากระโดงครั้งที่ 1 ที่เขากระโดง สิ่งที่ทำเป็นมากกว่าแสง สี เสียงก็คือการแสดงและดนตรี ตอนนั้นไม่ได้เป็นดนตรีกันตรึม แค่อยากเล่าประสบการณ์ให้ฟังว่าค่อนข้างสัมพันธ์กันทั้งหมด ทั้งนักแสดง ทั้งดนตรี ทั้งเครื่องเสียง สถานที่ วันเวลา ฯลฯ มันเยอะมาก ซึ่งทุกส่วนมีความสัมพันธ์กันทั้งหมด ถ้าอะไรสักอย่างเกิดขัดข้องหรือผิดไป งานทุกอย่างก็จะออกมาแตกต่างจากที่เราคาดเอาไว้ ทำได้แต่ยังไม่ดีแบบที่เราต้องการ อีกอย่างพี่ว่าสำคัญที่สุดคือ ผู้เข้าร่วม นี่แหละ เพราะถ้าเราทำงานทุกอย่างออกมาแล้วไม่มีคนดู ก็ไม่รู้ว่าจะทำเพื่ออะไรเหมือนกัน (วีรณัฐ คชรัตน์, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

วิมล ชอบสุข กล่าวเสริมเกี่ยวกับความสัมพันธ์และโครงสร้างของการจัดงานว่า

พี่เห็นด้วยนะ น้องลองดูอย่างวันนี้ที่อาจารย์เกรียงศักดิ์ยกเวทีการบวงสรวงมาให้ผู้ชมได้มีโอกาสชมกันแบบสด ๆ และผู้ชมยังมีส่วนร่วมในการทำพิธี คือ เดินเข้าไปทำบุญ เอาเงินไว้ที่ปากของพญานาค อะไรพวกนี้ สัมพันธ์กันนะ ไม่มีดนตรี นักแสดงก็รำถวายมือไม่ได้ ไม่มีอาจารย์เกรียงศักดิ์ ก็

ประกอบพิธีไม่ได้ ไม่มีเวที ไม่มีประเพณีให้จัดก็ไม่สามารถนำมาแสดงแบบนี้ได้ ไม่มีผู้เข้าร่วมพิธี ไม่มีคนดูก็ไม่รู้จะทำทำไม ไม่มีเครื่องเสียง ไม่มีคนคุมเครื่องเสียง คนฟังก็ไม่ได้ยินอีก เห็นมัย พี่คิดว่าขาดอะไรไปสักอย่างงานก็ไม่สมบูรณ์

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของดนตรีกันตรึมมีความสัมพันธ์กัน ไม่ว่าจะเป็น นักร้อง นักแสดง นักดนตรี รวมถึงปัจจัยด้านที่มีผลเกี่ยวเนื่องกัน เช่น เครื่องเสียง การจัดงาน พิธีกรรม มีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงต่อกัน และเป็นองค์ประกอบโดยรวมที่ทำให้เกิดความสมบูรณ์ในการบรรเลง

4.6.3 บทบาทของดนตรีกันตรึมที่นำมาใช้ในพิธีกรรม

จะเห็นได้ว่าในพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวไทยนั้น มักจะนิยมนำดนตรีเข้ามาบรรเลงประกอบร่วมในพิธีด้วย ไม่ว่าจะใช้ดนตรีสดหรือดนตรีบรรเลงจากแผ่นเสียง เนื่องจากชาวไทยมีความเชื่อว่าดนตรีนั้นเป็นสิ่งกลางในการใช้ติดต่อ บอกกล่าว อัญเชิญเทพเทวดาทั้งหลาย แสดงออกถึงความขลังและความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมที่กำลังกระทำอยู่ อาจารย์เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์ กล่าวถึงความสำคัญของดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งว่า

ตั้งแต่โบราณมา เค้าเชื่อกันว่าดนตรีนั้นสามารถสื่อสารกับเทพได้ เป็นสื่ออัญเชิญให้เทพท่านรับรู้ในกิจที่เราจะกระทำ แต่ถ้าเป็นเรา ๆ คนธรรมดาทั่วไป เมื่อมีการนำดนตรีมาบรรเลงในพิธี ก็ารู้สึกว่าขลัง น่าขนลุก เป็นความศักดิ์สิทธิ์ที่ดนตรีนั้นส่งให้เรา รู้สึกแบบนั้น (เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมพิธี รัตนาพร งามยิ่ง นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เอกดนตรีศึกษา (ปัจจุบันทำงานในบริษัทเอกชน) รัตนาพร ได้กล่าวถึงความรู้สึกเมื่อเข้าร่วมพิธีและได้ฟังดนตรีกันตรึมว่า

ตอนสมัยเรียนหนูเคยเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวไทย-เขมร พวกเล่นแม่มดอะไรพวกนี้เข้าไปศึกษาเรื่องดนตรีก็เห็นเค้าใช้ดนตรีในการประกอบพิธีกรรม ทำให้เรารู้สึกเชื่อใจมันตื่นเต็นไปหมด ยิ่งพอร่วมงานนี้ได้ ฟังกันตรึมขึ้นตอนที่อาจารย์เกรียงศักดิ์เฝ้าร้องขึ้นมาขนลุกไปหมดเลยคะ (รัตนาพร งามยิ่ง, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

นอกจากนี้ ในการบวงสรวงจะใช้ภาษาเขมรซึ่งเป็นภาษาถิ่นของชาวไทยเชื้อสายเขมรในการประกอบพิธี จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมพิธี ภัทรพรรณ ดำเสนา อาจารย์โรงเรียนวัดแจ้ง อำเภอประโคนชัย ได้กล่าวถึงความรู้สึกในช่วงพิธีกรรมที่มีการบรรเลงดนตรีว่า “เราเป็นคนนางรอง ก็ฟัง

ภาษาเขมรไม่ค่อยออก ตอนที่ทสวดภาษาเขมร ก็ไม่รู้ว่าจะแปลว่าอะไร แต่ให้ความรู้สึกว้ากั๊กดีลึทึทึ
ชวนให้ยกมือขึ้นไหว้ อยากร่วมการทำบุญ” (ภัทรพรรณ คำเสนา, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

เพชรรัตน์ ภูมาศ ได้กล่าวถึงดนตรีมีบทบาทต่อพิธีกรรม ว่า

ตัวพี่เองก็เพิ่งย้ายมาเป็นนายอำเภอที่เฉลิมพระเกียรติได้ไม่นาน แต่
ก่อนเราไม่เคยรู้เลยว่ามิพิธีบวงสรวงแบบเขมรอยู่ด้วย เพราะปกติจะไป
ร่วมงานพิธีพราหมณ์ตอนเช้าทุกปีนะ ตรงพิธีเช้าตอนนั้น เคื่ก็จะมีการเอววง
ปี่พาทย์มาบรรเลง มีพราหมณ์มาทำพิธี มีคนมาร่วมพิธีเยอะแยะมากมาย แต่
ชุดชวากัน พี่ว่าก็ดูมีวัฒนธรรมร่วมกันนะ ทำให้ดูขลัง ยิ่งบรรยากาศตอนเช้า
หกโมงที่แต่ละคนต่างต้องมาเตรียมงานเนี่ยเวลาเช้าทำให้บรรยากาศมันได้ ยิ่ง
มีดนตรีบรรเลงรับไปกับบทธสวด ยิ่งพาให้เราารู้สึกว่าพิธีนี้สุดยอดจริง ๆ

แล้วปีนี้ก็เป็นปีแรกที่พี่ได้มีโอกาสมาเห็นพิธีแบบเขมร จริง ๆ ไม่เคยรู้
เลยว่าเค้ามีพิธีแบบเขมร เคยรู้จักอาจารย์เกรียงศักดิ์มานานแล้ว แต่ก็เพิ่งเคย
ได้ดูการแสดงของแกแบบสด ๆ พอได้เห็นดนตรีกันตรึม เสียงซอ พี่ไม่รู้ว่าจะ
เรียกชออะไร แต่พอเราได้ฟังแล้วมันแบบบาดเข้าไปในหัวใจ ฟังแล้วขนลุกไป
หมด ดูขลังเหมือนกันนะ แต่ว่าแตกต่างกันกับพิธีพราหมณ์ (เพชรรัตน์ ภูมาศ,
สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

จะเห็นได้ว่าบทบาทของดนตรีกันตรึมนั้นเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งของพิธีกรรมที่
สามารถทำให้ผู้ฟังนั้นรู้สึกถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมดังกล่าว

4.6.4 ดนตรีกันตรึมและดนตรีไทยในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง

แม้ว่าพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งแต่เดิมนั้น มีการนำวงปี่พาทย์ไม้แข็งมา
บรรเลงประกอบพิธีกรรม แต่เห็นได้ชัดเจนว่าในปัจจุบันได้มีการนำดนตรีกันตรึมเข้ามาประกอบพิธี
บวงสรวงและก่อให้เกิดเป็นพิธีกรรมในแบบเขมรอีกหนึ่งพิธีกรรม ซึ่งนอกจากเป็นความเชื่อของชาวไทย
เชื้อสายเขมรแล้ว ยังเป็นจุดขายในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกด้วย นอกจากนี้ ในกิจกรรมอื่น ๆ
อาทิ การแสดงบนลานวัฒนธรรม และเวทีการแสดงวัฒนธรรม สังเกตได้ว่าวงดนตรีกันตรึมได้ถูกเลือก
เพื่อมาทำการแสดงเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานใต้ แต่วงปี่พาทย์ไม้แข็ง หรือวงดนตรีไทยวงอื่น ๆ
ไม่ได้รับความนิยมนำมาแสดงในกิจกรรมอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าดนตรีกันตรึมมีอิทธิพลต่อชุมชนชาว
อำเภอเฉลิมพระเกียรติมากกว่าดนตรีไทย

ขวัญ โสประโคน อธิบายถึงการนำดนตรีไทยและดนตรีกันตรึมมาใช้ในการประกอบ
พิธีกรรมว่า

พี่คิดว่าดนตรีไทยพวกปี่พาทย์ที่เค้าเอามาทำพิธีตอนเช้า ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน และดนตรีกันตรึมในแบบที่พวกพี่เล่นมันไม่ได้มีค่าน้อยไปกว่ากันเลย แต่พี่คิดว่าขึ้นอยู่กับกาลเทศะ เช่น คนฟัง กิจกรรมที่ทำ อย่างคนบุรีรัมย์ ถ้าถามความเห็นส่วนตัวพี่ พี่ว่าเค้ารู้จักกันตรึมมากกว่าดนตรีไทยนะ เพราะบ้านเราเขมรเยอะ เค้าก็เล่นกันเป็นกิจกรรมบ้านใครบ้านมัน เด็กบางคนเกิดมา คลุกคลีอยู่กับวงกันตรึม เห็นพ่อ แม่ พี่ น้องเล่น มันก็เล่นด้วย ดนตรีไทยอยู่ในโรงเรียน บางคนโรงเรียนไม่มีครูดนตรีไทย ก็เอาครูดนตรีเขมรนั่นแหละไปสอน ที่นี้สอนไปสอนมา ขอไทยกลายเป็นลำเนียงเขมรไปหมด แต่โรงเรียนในเมืองก็มีเด็กเล่นดนตรีไทยนะ เพราะมีครูสอน แต่ถ้าถามว่าดนตรีอะไรประจำจังหวัดบุรีรัมย์ พี่ว่าคงไม่มีใครบอกวาดนตรีไทยแน่นอน

แต่ลองคิดเล่น ๆ ดู ถ้าเอาดนตรีไทย มาเล่นกับบทธสวดเขมร พี่ก็ว่าไม่ค่อยเข้ากันนะ เวลาเห่ เวลาเอ ซอกันตรึมมันทำได้ดีกว่าเสียงระนาด เสียงเสียนคนร้องได้ดีกว่าแน่นอน แล้วจะให้เอาดนตรีเขมรไปเข้ากับพิธีพราหมณ์ก็คงจะแปลก ๆ อยู่ สำหรับพี่ พี่ก็คิดว่าทั้งสองอย่างสำคัญไม่แพ้กัน แค่มั่นอยู่คนละที่คนละเวลา (ขวัญ โสประโคน, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

อาจารย์เกรียงศักดิ์ กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของดนตรีกันตรึมตั้งแต่เริ่มมีประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งจนถึงปัจจุบันว่า

แต่ก่อนครูมาเล่นมาร้องกันตรึมที่นี้ตั้งแต่แรกแล้ว ตั้งแต่ปีแรก ๆ ที่เค้าเริ่มจัดงานเลย ตอนนั้นเค้ามีบวงสรวงแล้วแหละ แต่ไม่มีพิธีเขมรแบบครูครูก็ยังไม่ได้ไปรับวิชาเป็นพราหมณ์ทำพิธี ตอนนั้นครูมาแสดงอย่างเดียวที่ลานวัฒนธรรมที่แหละ ทุกปี ๆ ดนตรีไทยมีมาก่อนนานแล้ว เค้ามาเล่นรับบทธสวดของพราหมณ์ประกอบพิธีตอนเช้า แต่กันตรึมที่แสดงนี้มีมานานพอ ๆ กับดนตรีไทย แต่พอพิธีช่วงเช้าที่เค้าบวงสรวงกันเสร็จ ก็ไม่มีดนตรีไทยไปเล่นที่ไหนอีกนะ เหลือแต่กันตรึมที่เค้าเอาไว้ทุกวันที่มีการจัดงาน ดนตรีไทยก็จะมีแค่วันแรกวันเดียว (เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

น้ำเพชร สัตยารักษ์ คชเสนี กล่าวถึงดนตรีในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งว่า

เฮียเคยมาแสดงงานแสงสีเสียงช่วงกลางคืนนะ แต่ช่วงกลางวันตอนเช้านี้ เราต้องไปร่วมพิธีบวงสรวงเสมอ เป็นลิริริมคลของนักแสดง ของทีมงานของผู้จัดงาน พอตอนบ่ายก่อนที่จะไปแต่งตัว เฮียก็จะไปเดินหาอะไรกินก่อนตรงลานข้างล่างที่เค้าขายของกิน เฮียก็ได้ยินแต่กันตรึมนี้แหละ แต่ตอนนั้นก็ไม่ว่างใครเล่น มีหลายวง เค้าแสดงรวมกันบนเวที เหมือนมาจากแต่ละ

โรงเรียน แต่ละชมรม มีรำ มีร้อง อะไรพวกนี้ แต่ที่ได้ยินชัด ๆ เลยก็คือกัณฑ์ตรี
นี่แหละ แต่ดนตรีก็เห็นมีแค่บวงสรวงวันแรกของการจัดงานแค่นั้น แต่ก็สังเกต
ว่าเป็นแบบนี้ทุก ๆ ปีนะ เพราะแม่เฮียแกเป็นคนจัดหลายปีเหมือนกัน ตอน
หลังมาเปลี่ยนทีมคนจัดเฮียก็เลยไม่ได้ไปแสดงด้วยอีก (น้ำเพชร สัตยารักษ์
คชเสนี, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม, 2561)

จากการเข้าร่วมสังเกตในหลายครั้ง (ผู้วิจัยเคยเข้าร่วมงานตั้งแต่สมัยเรียนชั้นมัธยม) และ
สอบถามผู้ที่เคยเข้าร่วมงานหลาย ๆ ปี พบว่า ดนตรีกัณฑ์ตรีมีมาตั้งแต่เริ่มแรก โดยเข้ามาทำการแสดง
ให้ผู้ชมดู และในปี พ.ศ. 2561 นี้ เป็นปีแรกที่เห็นว่ามีจัดการบวงสรวงทำพิธีให้ชม ส่วนดนตรีไทย
มีมาทุกปี เป็นวงปี่พาทย์ไม้แข็ง บรรเลงในช่วงพิธีกรรมบวงสรวงงานในช่วงเช้าของวันงานวันแรก
เพียงวันเดียวเท่านั้น ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ดนตรีไทย และดนตรีกัณฑ์ตรี มีความสำคัญไม่แพ้กัน
ต่างกันเพียงบทบาทหน้าที่ในการนำเสนอและเผยแพร่เท่านั้น แต่หากกล่าวถึงความเข้มแข็งทางด้าน
วัฒนธรรมดนตรีต่อสังคมแล้ว พบว่า ดนตรีกัณฑ์ตรีได้รับความนิยมจากชุมชนมากกว่าดนตรีไทย
เพราะสามารถดำรงอยู่อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างกลมกลืนด้วยภูมิหลังวัฒนธรรม
ของคนท้องถิ่นนี้ เป็นวัฒนธรรมของผู้ที่มีเชื้อสายเขมรซึ่งมีความคุ้นเคยกับวงกัณฑ์ตรีมาแต่กำเนิด
นั่นเอง

4.6.5 ศูนย์รวมของคนในท้องถิ่น

สังเกตได้ว่าในขณะที่อาจารย์เกรียงศักดิ์ประกอบพิธีบวงสรวงอยู่นั้น ผู้เข้าร่วมงาน
มาร่วมฟังอย่างตั้งใจ มีบางส่วนลุกขึ้นไปรำรำตามคำเชิญชวนให้มารำถวายมือของอาจารย์เกรียง-
ศักดิ์ บางส่วนก็นั่งถ่ายวิดีโอ แม้คำบางส่วนก็พากันนำสินค้า ผลิตภัณฑ์ อาหาร เครื่องดื่ม มาให้
อาจารย์เกรียงศักดิ์ นักดนตรีและนักแสดง เพื่อเป็นการโฆษณาร้านของตนไปในตัว เมื่ออาจารย์
เกรียงศักดิ์รับของเหล่านั้นก็จะร้องเพลงกล่าวถึงร้านต่าง ๆ ที่มาร่วมในงานวันนี้

ก่อนเริ่มการแสดงเป็นเวทีเปล่า มีเพียงของเช่นไหว้ที่วางไว้หน้าเวที ก็ไม่มีผู้ให้ความ
สนใจมากนัก แต่เมื่อเริ่มมีเสียงดนตรี และคำร้องเชิญชวนให้มาฟังกัณฑ์ตรีของอาจารย์เกรียงศักดิ์
ทำให้หลาย ๆ คนค่อย ๆ ชยับกระชับพื้นที่เข้ามานั่งล้อมอ้อมหน้าเวที ถือโทรศัพท์ถ่ายวิดีโอ ถือกล้อง
ถ่ายรูปเป็นจำนวนมาก แสดงความสนใจ และนั่งอยู่ตลอดจนการแสดงจบ

ผู้วิจัยสังเกตว่า ผู้ที่เข้ามาร่วมในพิธีส่วนใหญ่ใช้ภาษาเขมร ขณะที่อาจารย์เกรียงศักดิ์ยิ้ม
ทักทายเป็นภาษาเขมรนั้น จะมีผู้คนบางส่วนที่ตอบกลับเป็นภาษาเขมร และพูดกันไปมาในกลุ่มเพื่อน
เป็นภาษาเขมร อาจเป็นเพราะเรื่องของภาษา ที่ทำให้คนพื้นเพเดียวกันเข้ามาอยู่ร่วมกัน สร้างสีสัน
และความสนุกสนานร่วมกัน

เอมอร อุดมสุข ผู้เข้าร่วมงาน กล่าวถึงความรู้สึกในช่วงพิธีกรรมว่า

หนูว่ามันดูเป็นกิจกรรมร่วมกันนะคะ หนูเองก็พูดภาษาเขมรเป็น พอฟังเวลาอาจารย์เกรียงศักดิ์ร้องเพลง ยิ่งช่วงที่เป็นภาษาเขมร ก็จะมีรู้สึกเหมือนกับว่า เออ คนบ้านเดียวกัน มีอารมณ์ร่วมกันเมื่อใช้สำเนียงเขมร ก็เลยทำให้คนอยากมาทำบุญด้วยกัน เพราะนอกจากความศักดิ์สิทธิ์แล้วเหมือนเค้าให้ใจกัน คนที่เค้าฟังภาษาเขมรไม่ออกเค้าก็ยังมานั่งฟังนะ เมื่อก็มีคนมาถามหนูด้วยว่าแปลว่าอะไร หนูก็อธิบายให้เค้าฟัง นักท่องเที่ยวต่างชาติก็ลุกขึ้นรำกันหมด เดินผ่านก็พอรำกันสนุกสนาน (เอมอร อุดมสุข, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ในช่วงที่อาจารย์เกรียงศักดิ์ให้ผู้เข้าร่วมงานออกมารำถวายมือ ได้มีการกล่าวถึงผู้หญิงที่ชื่อว่า “แม่ละมุน” ในประโยค “แม่ละมุนจำ ปีนี้แม่ละมุนก็มา” แสดงให้เห็นว่าแม่ละมุนก็ได้กลับมาร่วมงานในปีนี้อีกครั้งหนึ่ง เป็นบุคคลที่มีมาร่วมงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง อยู่เสมอ จนทำให้อาจารย์เกรียงศักดิ์จำได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแสดงให้เห็นว่าดนตรีกันตรึมและพิธีบวงสรวงนี้เป็นศูนย์รวมของคนในท้องถิ่น เป็นโอกาสที่ผู้คนได้มาสังสรรค์กัน นอกจากนั้นยังเป็นโอกาสในเชิงพาณิชย์แก่ผู้ที่มีกิจการร้านค้าต่าง ๆ อีกด้วย

4.6.6 เป็นแหล่งเรียนรู้และภาพสะท้อนวิถีชีวิต

นอกจากพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งจะมีประโยชน์ในทางการเป็นศูนย์รวมของคนในท้องถิ่นแล้ว พิธีกรรมนี้ยังเป็นประโยชน์ในด้านการเรียนรู้ เช่น การศึกษาด้านภาษาเขมร การศึกษาด้านดนตรีกันตรึม

สุวดี สีนำเงิน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษาภาษาในพิธีกรรมว่า

หนูเรียนวิชาเอกภาษาไทยค่ะ แต่เลือกเรียนวิชาโทภาษาเขมร เค้าเพิ่งเริ่มมีการเปิดสอนเพราะมันจะเข้าสู่อาเซียน ที่มหาวิทยาลัยก็มีการเปิดหลักสูตร หนูว่าภาษาเขมรไม่ยากเท่าภาษาอังกฤษ เหมือนกับคำศัพท์ 1 คำ ต่อความหมาย 1 อย่าง เช่น โม แปลว่า มา ซี แปลว่า กิน บาย แปลว่า ข้าว รวมกันก็แปลตรงตัวเป็นคำว่า มากินข้าวกัน อะไรแบบนี้ บ้านหนูอยู่แถวพระครูใหญ่ แถบนั่นเป็นลาวกันหมด พอเราเรียนภาษาเขมร ก็ไม่รู้จักไปฟังที่ไหน จะไปเรียน ไปหัดพูดกับใคร พอเวลาเค้ามีกันตรึมที่ถนนคนเดินในเมือง หนูก็จะไปฟัง จริง ๆ ก็ไม่ใช่เด็กเรียนค่ะ แต่หนูว่ามันสนุกดี แล้วทำให้เราได้

เรียนรู้อะไรอีกมากมาย เช่น วัฒนธรรม การแต่งกาย อะไรพวกนี้(สูวดี สีน้า
เงิน, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

เพชรรัตน์ ภูมาศ ได้กล่าวถึงดนตรีกันตรึมกับวัฒนธรรม ว่า

พี่ว่าดนตรีเป็นวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ สำหรับการแต่งกาย
ไม่ได้บ่งบอกเท่าไร เพราะมันเป็นการแต่งกายแบบชาตินิยมไปแล้ว เค้า
ไม่ได้แต่งตัวแบบเวลาที่เค้าเล่นกันอยู่บ้าน เป็นการแต่งกายสวยงามสำหรับ
การแสดงโชว์ แต่พี่ว่าพี่มองลึกไปกว่านั้น พี่ฟังภาษาเขมรพอได้ แต่พูดไม่ได้
เลย แต่ได้ยินประโยคที่เค้าร้องโต้ตอบกันไปมา ก็พอจะจับใจความได้ ร้อง
กลอนสดเรื่องความรัก ชายหญิง ตัดพ้อกัน อะไรประมาณนี้ แสดงออกถึงวิถี
ชีวิตของชุมชน ความเชื่อ คนที่เค้าฟังออกเค้าก็จะอิน ฟังแล้วสนุก แล้วเค้าก็
จะได้อ่านเรื่องราวของประวัติศาสตร์ สังคม ค่านิยมของสังคม ประมาณนี้ (เพชร
รัตน์ ภูมาศ, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2561)

ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกันกับคุณเพชรรัตน์ ภูมาศ นายอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ว่า ดนตรี
แสดงออกถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ยกตัวอย่างคำร้องภาษาเขมรว่า

สะเนาะ อย ออย บอง เนียง สะเนาะ คลุน ทม

มันบาน กรือ มม แต่ ถา แม บังคิ้วบ ออย ยัว ประเดี่ยชะโอะละนาย โอะละนาย นอย

สะตาย เปรง กัน จ้อก สะตายศก กัด ทะเม็ย

แม ออย ยัว ประเดี่ย บอง เสริย สะตาย แบก วะเลีย ชะโอะละนาย โอะละ นาย นอย

แปลว่า ไม่สงสารอะไรหรอก สงสารแต่ตัวน้องที่ใหญ่ ยังไม่เป็นสาวแต่แม่บังคับให้เอา
สามี เสียตายผมจุกที่เพิ่งตัดใหม่ เพราะแม่ให้เอาสามีนะพี่ เสียตายเวลา

ความหมายของกลอนร้องของฝ่ายหญิงแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ความเชื่อของชาวบ้าน
ทั้งเรื่องของการไว้จุก โกงจุก ตามความเชื่อของเด็กที่เลี้ยงยาก ผู้ปกครองจะให้ไว้ผมจุก สามารถโกง
จุกได้เมื่ออายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ ซึ่งตรงกับคำให้สัมภาษณ์ของนฤมล นิยม พนักงานราชการสาย
ครูผู้สอน โรงเรียนคูเมืองวิทยาคม กล่าวไว้เกี่ยวกับการไว้ผมจุกว่า

เค้าเชื่อกันว่าเด็กคนไหนที่ตอนเด็ก ๆ เลี้ยงยาก ร้องไห้เก่ง ดื้อ ไม่
ยอมเชื่อฟัง เด็กพวกนี้เลี้ยงยาก ก็จะทำให้ไว้ผมจุก เหมือนเค้าเชื่อว่าผมจุกจะ
ทำให้เด็กพวกนั้นกลายเป็นเด็กเลี้ยงยาก โรงเรียนเราก็มีนะ เด็กดนตรีไทย ไว้
ผมจุก มันลาออกไปตั้งแต่มัธยมไม่ทันได้โกงจุกเลย ดื้อมาก ดิถยาด้วย ทีนี้เด็กที่
ไว้ผมจุกก็จะทำพิธีโกงจุกได้ตอนอายุ 15 ปีเท่านั้น ก่อนไม่ได้ (นฤมล นิยม,
สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2561)

นอกจากเรื่องการไฉ่ผมจุกแล้ว ในกลอนสดนั้นยังกล่าวถึงการบังคับให้แต่งงานตั้งแต่อายุน้อย ๆ อาจเนื่องมาจากสาเหตุของการมีความรักในวัยเด็ก ฯลฯ วิจิตรา เจริญชัย เล่าถึงปัญหาสังคมกับการแต่งงานก่อนวัยอันควรว่า “เพื่อนน้องแต่งงานเร็วมาก หลายคนแล้ว มันมีปัญหาจากเรื่องท้องแล้วพ่อแม่ก็บังคับให้แต่งงาน เพื่อนน้องบางคนพ่อแม่อยู่บ้านนอกก็จับคู่ให้คนรวยที่อายุมากกว่าหวังสบายก็มีมันไม่ใช่แค่ตัวเราที่เลือกได้ไง” (วิจิตรา เจริญชัย, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2561) ซึ่งคล้ายคลึงกับเรื่องปัญหาการแต่งงานในวัยเรียนของสุวดี สีน้าเงิน ที่กล่าวว่า

แถวบ้านหนูเยอะมาก แต่เจออยู่สองอย่าง ที่หนัก ๆ คือ พ่อแม่บังคับให้แต่งงานกับคนที่หามาให้เพื่อให้ชีวิตตัวเองยกฐานะทางบ้านขึ้น ที่ท้องมาแล้วจับให้แต่งงานกันก็มี แก้ปัญหาความอายของพ่อแม่ แต่สร้างปัญหาเพิ่มให้กับเด็กที่จะเกิดมา และครอบครัวที่จะสร้างโดยที่ยังไม่พร้อม (สุวดี สีน้าเงิน, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2561)

สรุปได้ว่าพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง เป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านภาษา ด้านสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อและยังทำให้ได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอีกด้วย

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาดนตรีกันตรึมในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ณ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยวิธีการสัมภาษณ์และเข้าร่วมสังเกตการณ์ สรุปได้ว่าการจัดพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง แบ่งเป็น 2 แบบ คือ พิธีแบบไทยและพิธีแบบเขมร การบวงสรวงทั้งสองแบบนี้จะถูกจัดขึ้น ณ บริเวณลานหน้าปราสาทพนมรุ้ง เพื่อเป็นการบวงสรวงเช่นไหว้บอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ บริเวณสถานที่แห่งนี้กำลังจะมีการจัดงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งขึ้น ซึ่งตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา จนถึงปี พ.ศ. 2560 แต่ในปี พ.ศ. 2561 นี้ นายอนุสรณ์ แก้วกังวาล ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ มีนโยบายให้จัดบวงสรวงพิธีแบบเขมรย่อขนาดลง โดยจัดบวงสรวงทุกวันก่อนการแสดง เวลา 9.09 น. ในช่วงเช้า เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาได้มีโอกาสสัมผัสกับพิธีโบราณซึ่งหาชมได้ยากยิ่งในปัจจุบัน

เครื่องเช่นไหว้ที่ใช้ประกอบการบวงสรวง ได้แก่ ผลไม้มังคละ 5 หรือ 9 อย่าง ขนมมงคล 9 อย่าง ขนมต้มขาว-ต้มแดง น้ำสี อาทิจ น้ำส้ม น้ำอุ่น เป็นต้น เหล้าขาว 1 ขวด พานบายศรีพญานาค ชุดใหญ่ ดอกไม้รูปเทียนและเงินปากพญานาค

ขั้นตอนของการบวงสรวง แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ และช่วงพิธีเชิญชวนให้ร่วมทำบุญบวงสรวง ซึ่งใช้เวลาทั้งหมดประมาณ 45 นาที

ในด้านดนตรีกันตรึมที่ใช้ในพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งพบการใช้วงดนตรีกันตรึมประกอบพิธีบวงสรวงงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง คือ วงสุริยะชัย ส.สไบทองหรือชื่อเดิมคือวงเกรียงศักดิ์ ส.สไบทอง เป็นวงดนตรีกันตรึม นำโดยอาจารย์เกรียงศักดิ์ ปะรุนรัมย์ อาจารย์ตำแหน่งพนักงานราชการสายผู้สอน โรงเรียนพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เป็นทั้งผู้ก่อตั้งวงดนตรี ผู้สอน ผู้แสดง และเป็นผู้นำวงดนตรีเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงประกอบพิธีบวงสรวงแบบเขมร ได้แก่ ซอ กันตรึม 1 คัน กลอง 2 ตัว กรับ 1 คู่ ฉาบ 1 คู่ และฉิ่ง 1 คู่ รวมเป็นนักดนตรีทั้งหมด 6 คน เพลงที่นำมาใช้ในการบวงสรวงพิธีแบบเขมร มีทั้งหมด 9 เพลง แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่หนึ่ง บรรเลงเปิดวง จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงเปิดวงเพลงที่ 1 และ 2 ช่วงที่สอง บรรเลงประกอบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงสรรเสริญสวดเพลงรำปี (รำเปย) และเพลงปทุมทอง ช่วงที่สาม บรรเลงประกอบเชิญชวนให้คนมาร่วมทำบุญ จำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงทานอเนียงนอเพลงชะโกละ หน่วยเพลงสาวกันตรึม และเพลงอายยเวง เพลงที่ 1 และ 2 เป็นเพลงบรรเลง ไม่มีการร้องประกอบ ส่วนเพลงที่ 3 - 9 เป็นเพลงที่มีการร้องประกอบ จึงเห็นได้ว่าโอกาสในการนำเพลงกันตรึมไปใช้ไม่ได้

ขึ้นอยู่กับบทเพลงนั้น ๆ แต่ขึ้นอยู่กับคำร้องของนักร้องที่ทำให้บทเพลงมีความหมายและเหมาะสมกับการนำไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องดนตรีกันตรึมในประเพณีงานขึ้นเขาพนมรุ้ง อันเป็นพิธีที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 จนถึงปัจจุบัน เนื่องด้วยระยะเวลาในการศึกษาคั้งนี้มีจำกัด ผู้วิจัยจึงศึกษาพิธีกรรมแบบเขมรเท่านั้น ซึ่งน่าจะได้มีการศึกษาพิธีการบวงสรวงแบบไทยและศึกษาการบรรเลงของวงดนตรีไทยประกอบพิธีนี้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างพิธีบวงสรวงทั้งสองรูปแบบต่อไป

รายการอ้างอิง

กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์. *คู่มือท่องเที่ยววนครชัยบุรีรินทร์*. หน้า 114-115. (ม.ป.ท., ม.ป.พ).
กวิฏ ตั้งจรัสวงศ์. 2555. “ปราสาทพนมรุ้ง.” *คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร*. สืบค้น

25 มีนาคม 2561. http://www.archae.su.ac.th/art_in_thailand/?q=node/102.

เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์. พนักงานราชการสายผู้สอน. สัมภาษณ์. 10 มิถุนายน 2561.

เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์. พนักงานราชการสายผู้สอน. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

เกรียงศักดิ์ ปะรุณรัมย์. พนักงานราชการสายผู้สอน. สัมภาษณ์. 4 กันยายน 2559.

เกียรติยศ เวสรวงกูร. ช่างภาพสังกัดบริษัทเอกชน. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

ขวัญ ไสประโคน. นักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์. 15 กรกฎาคม 2561.

ขวัญ ไสประโคน. นักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์. 21 มิถุนายน 2561.

ขวัญ ไสประโคน. นักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

“ชุมชนมเหวตา.” 2561. *วัดป่ามหาชัย*. สืบค้น 9 กรกฎาคม 2561.

http://www.watpamahachai.net/watpamahachai-68_1.htm.

เทพรัตน์ราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. 2521. *จารึกพบที่ปราสาทพนมรุ้ง*. วิทยานิพนธ์

ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาคตะวันออกเฉียง. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นฤมล นิยม. พนักงานราชการสายผู้สอน. สัมภาษณ์. 6 มิถุนายน 2561.

น้ำเพชร คชเสนี สัตยารักษ์. ผู้ร่วมแสดงในงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ปี พ.ศ. 2542-2558.

สัมภาษณ์. 25 มีนาคม 2561.

นัยพรรณ วรรณศิริ. 2550. *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

ปราณี สุระรัมย์. แม่เพลงกันตรึม. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

เพชรรัตน์ ภูมาศ. นายอำเภอเฉลิมพระเกียรติบุรีรัมย์. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

ภคินทร์ ไททองกลาง. เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

ภัทรนิต เขียมรัมย์. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์. สัมภาษณ์. 2561.

ภัทรพรรณ คำเสนา. ครูผู้ช่วย. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

ภาคิไนย ปรีรัมย์. ช่างภาพอิสระ. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

ภูมิจิต เรืองเดช และคณะ. 2550. การละเล่นกันตรึม เพลงพื้นบ้านชาวไทยเขมร. รายงานวิจัย.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

รัตนพร งามยิ่ง. เลขานุการบริษัทเอกชน. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

สินวัตร วาสิประโคน. เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก. สัมภาษณ์.

19 พฤษภาคม 2560.

วิจิตรา เจริญชัย. นักศึกษาวิชาเทคนิคบุรีรัมย์. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

วิมล ชอบสุข และคณะ. *ที่นี่... บุรีรัมย์*, เล่มที่ 1. 2558.

วิมล ชอบสุข. ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

วีรนุช คชรัตน์. ผู้จัดการงานแถลงข่าวงานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ประจำปี พ.ศ. 2561. สัมภาษณ์.

30 มีนาคม 2561.

วุฒิพงษ์ เพกประโคน. นักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

วุฒิพร เพกประโคน. นักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

ศากุน ศิริพานิช. *บุรีรัมย์ 34*, เล่มที่ 1. 2534.

สรเชต วรรณวิชัย และคณะ. 2555. *บุรีรัมย์ภูมิหลังประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม*.

บุรีรัมย์: สภาวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ กระทรวงวัฒนธรรม,

สัจจะ แก้วพนัสเจริญ. นักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

สุทิน มะลิซ้อน. นักดนตรีกันตรึม. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

สุวดี สีน้าเงิน. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

สุวิชาดา ฉิมจารย์. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

อารดา นรินทร์พานิชย์. ผู้จัดการบริษัทเอกชน. สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2561.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้บันทึกโน้ตเพลงกันตรึม

ชื่อ-สกุล	นายจักรพงษ์ สมพร
ตำแหน่ง	อาจารย์สาธิต
สังกัด	สถาบันวิจัย พัฒนา และ สาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ภูมิลำเนา	604/4 หมู่ 18 ตำบลอีสาณ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
วุฒิการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปัจจุบัน	กำลังศึกษาระดับมหาบัณฑิต แขนงดนตรีศึกษา สาขาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลงานการเผยแพร่วิชาการ

ครูวิทยากรพิเศษด้านดนตรีไทย โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ (ปี 2552-2558) วิทยากรอบรมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ด้านดนตรี) โรงเรียนบ้านดงหนองเกี้ยว จังหวัดขอนแก่น (ปี พ.ศ. 2553) ประธานโครงการบริการวิชาการ โครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบเพื่อการพัฒนา ศักยภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนครนายก : กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาทักษะ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ-ดนตรีไทยโรงเรียนในเขตจังหวัดนครนายก (ปี 2560)

ผลงานเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรี

กรุงโคลัมเบีย สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา (ปี 2554) วัดพุทธานุสรณ์ เมืองฟริมอนท์ ซานฟรานซิสโก แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

ประวัติด้านการเรียนดนตรีไทย

เริ่มเรียนดนตรีไทยครั้งแรกระดับประถมศึกษาที่บอจารย์สมบุญ ณ ดุสิตนรงค์ อาจารย์นพรัตน์ ชินศิริพันธุ์ และอาจารย์เปล่ง นามประเสริฐ ระดับมัธยมศึกษาเรียนกับอาจารย์เมธา ภัคดีพิพัฒน์ อาจารย์ศักดิ์ศรี ทรงงาม อาจารย์อาทิตย์ หงส์ทอง และอาจารย์เสวต รัตนเจริญมิตร ระดับอุดมศึกษาเรียนกับอาจารย์เบญจรงค์ ธนโกเศศ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปีพุทธศักราช 2541 อาจารย์ทัศนัย พิณพาทย์ และอาจารย์ชูเกียรติ วงษ์อง

ประวัติด้านการเรียนดนตรีพื้นบ้าน

หัดเรียนกลองกับอาจารย์บุญจันทร์ ประเสริฐสวัสดิ์ (วงกลองยาว คณะบุญจันทร์ ดาวรุ่ง ชุมชนสะพานยาว จังหวัดบุรีรัมย์) ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาจากนั้นเรียนปี่พาทย์พื้นเมืองเขมรกับอาจารย์ไปล์ อาญาเมือง (คณะปี่พาทย์บ้านพลวง ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์) เรียนซอกันตรึมกับนายดัด แสนกล้า (วงกันตรึมบ้านกันโจรง ตำบลอันโนง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์) และยังเรียนเพลงพื้นบ้านและประกอบเพลงพิธีกรรมจากนายสำฤทธิ์ อาจบำรุง (วงกันตรึมอาจารย์โอมบุรีรัมย์) และนายสร้อย โกติรัมย์ (วงปี่พาทย์บ้านโคกมะกอก ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์) จนสามารถรับงานดนตรีได้เองทั้งวงปี่พาทย์ วงกันตรึม และมีความสามารถพิเศษในเรื่องวงกลองยาวอีกด้วย

ประวัตินักดนตรี

ชื่อ-สกุล

นายขวัญ โสประโคน

อายุ

32 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

ซอกันตรึม (หัวหน้าวง)

การศึกษา

มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6

อาชีพปัจจุบัน

เกษตรกร อาชีพเสริมเป็นนักดนตรีกันตรึมในวงหลักหินและวง
สุริยะชัย ส. สไบทอง

การศึกษาดนตรี

เรียนกับรุ่นพี่ในวงสุริยะชัย ส.สไบทอง

ประวัตินักดนตรี

ชื่อ-สกุล	นายสุทิน มะลิซ้อน
อายุ	29 ปี
เครื่องดนตรีที่บรรเลง	กลอง
การศึกษา	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3
อาชีพปัจจุบัน	ว่างงาน อาชีพเสริมเป็นนักดนตรีกันตรึมในวงหลักหินและวงสุริยะ ชัย ส. สไบทอง
การศึกษาดนตรี	หัดเรียนกันตรึมจากครูขวัญ โสประโคน หัวหน้าวง

ประวัตินักดนตรี

ชื่อ-สกุล	นายเอกลักษณ์ จันตรง
เครื่องดนตรีที่บรรเลง	กลองกันตรึม
อายุ	20 ปี
การศึกษา	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6
อาชีพปัจจุบัน	เกษตรกร อาชีพเสริมเป็นนักดนตรีกันตรึมในวงหลักหินและวง สุริยะชัย ส. สไบทอง
การศึกษาดนตรี	หัดเรียนกันตรึมจากครูขวัญ โสประโคน หัวหน้าวง

ประวัตินักดนตรี

ชื่อ-สกุล

นายสัจจะ แก้วพนัสเจริญ

อายุ

29 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

ฉิ่ง

การศึกษา

มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6

อาชีพปัจจุบัน

รับจ้างทั่วไปอาชีพเสริมเป็นนักดนตรีกันตรึมในวงหลักหินและวง
สุริยะชัย ส. สไบทอง

การศึกษาดนตรี

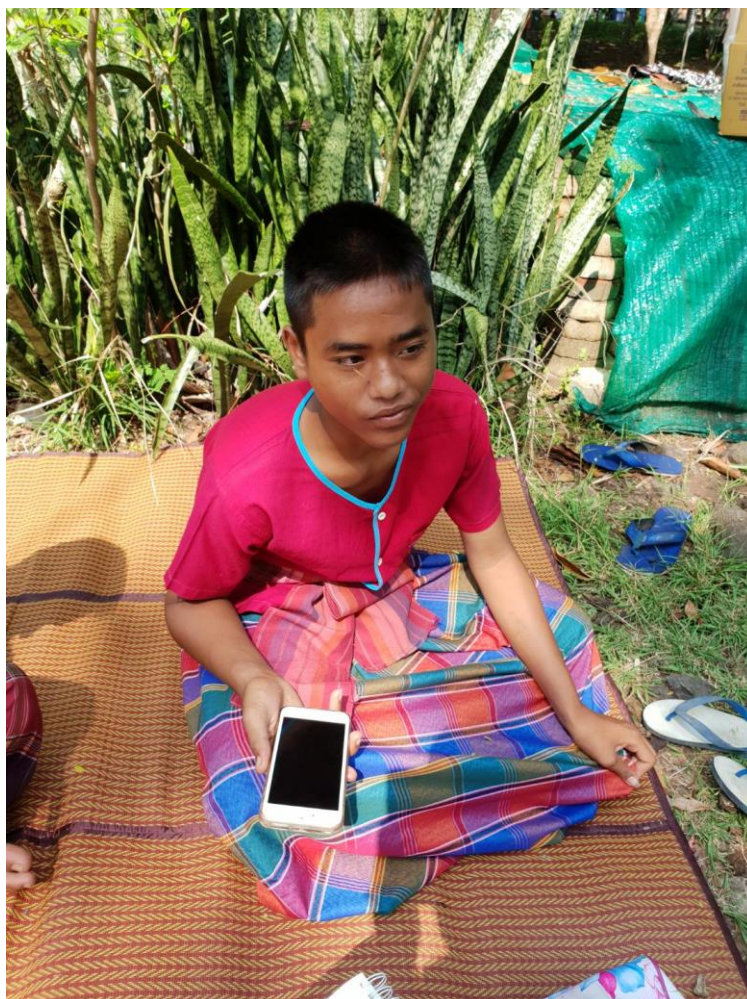
หัดเรียนกันตรึมจากครูขวัญ โสประโคน หัวหน้าวง

ประวัตินักดนตรี

ชื่อ-สกุล	นายวุฒิพงษ์ เพกประโคน
อายุ	16 ปี
เครื่องดนตรีที่บรรเลง	กรับ
การศึกษา	กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4
อาชีพปัจจุบัน	นักเรียน
การศึกษาดนตรี	หัดเรียนกันตรึมจากครูขวัญ โสประโคน หัวหน้าวง

ประวัตินักดนตรี

ชื่อ-สกุล

นายวุฒิพร เพกประโคน

อายุ

16 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

ฉาบ

การศึกษา

กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4

อาชีพปัจจุบัน

นักเรียน

การศึกษาดนตรี

หัดเรียนกันตรึมจากครูขวัญ โสประโคน หัวหน้าวง

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล

นางสาวรัตนพร งามยิ่ง

อายุ

26 ปี

การศึกษา

ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) เอกดนตรีศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาชีพปัจจุบัน

เลขานุการ บริษัทสปอร์ต คอนเน็ค จำกัด

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล
ตำแหน่ง

นางสาววิมล ชอบสุข
ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อ-สกุล
ตำแหน่ง

นางสาวเพชรรัตน์ ภูมาศ (ซ้ายมือ)
นายอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล	นายสินวัตร วาฬิประโคน
อายุ	30 ปี
การศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต (ร.บ.บ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

- ชื่อ-สกุล ว่าที่ร้อยตรีน้ำเพชร สัตยรักษ์ คชเสนี
- อายุ 31 ปี
- การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- ตำแหน่ง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.)

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล	นางสาววีรณัฐ คชรัตน์
อายุ	34 ปี
การศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ตำแหน่ง	กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล นางอารดา นรินทร์พานิชย์

อายุ 34 ปี

การศึกษา วิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต (วศ.บ.) เอกสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อาชีพปัจจุบัน ผู้จัดการนิตยสารสบายดี บุรีรัมย์

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล

นางสาวเอมอร อุดมสุข

อายุ

25 ปี

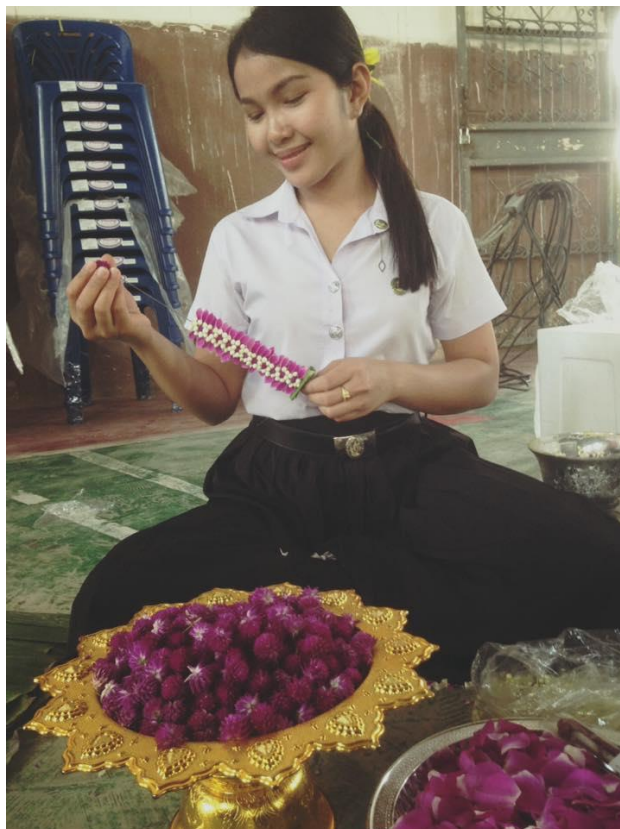
การศึกษา

เศรษฐศาสตร์บัณฑิต (ศ.บ.) วิชาเอกบัญชี
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาชีพปัจจุบัน

พนักงานบัญชีบริษัทสปอร์ต คอนเน็ค จำกัด

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล

นางสาวสุวดี สีน้าเงิน

อายุ

23 ปี

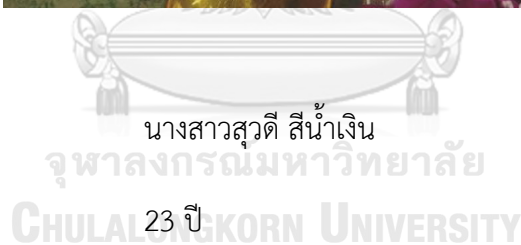
การศึกษา

ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) เอกวิชาภาษาไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาชีพปัจจุบัน

ครูอัตราจ้าง โรงเรียนพระครูพิทยาคม

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล

นางสาววิจิตรา เจริญชัย

อายุ

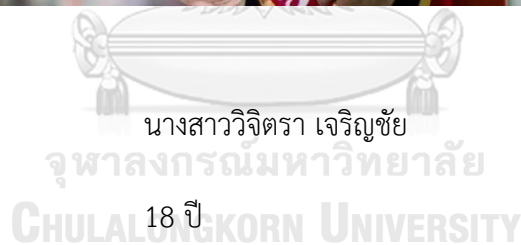
18 ปี

การศึกษา

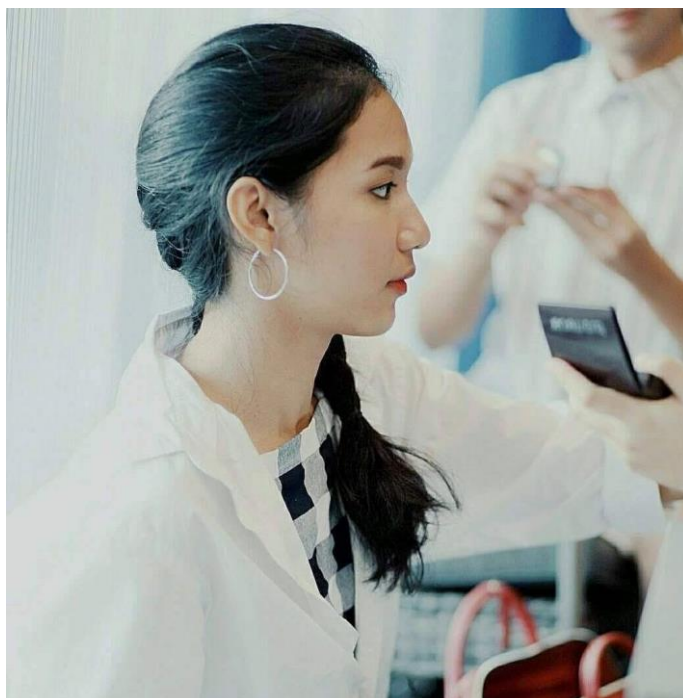
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาการตลาด

อาชีพปัจจุบัน

กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล

นางสาวภัทรนิต เขียมรัมย์

อายุ

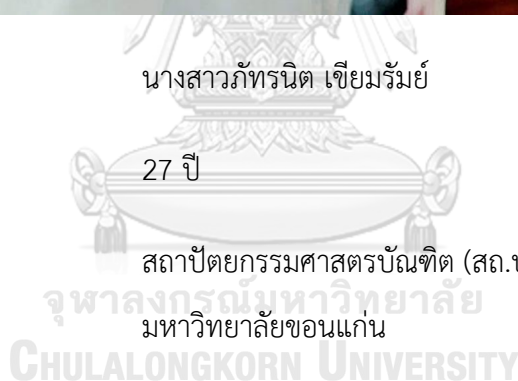
27 ปี

การศึกษา

สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (สถ.บ.) เอกสถาปัตยกรรมหลัก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อาชีพปัจจุบัน

เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ชื่อ-สกุล

นายภาคไนย ปรีนทร์รัมย์

อายุ

28 ปี

การศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขากราฟฟิคดีไซน์
มหาวิทยาลัยบูรพา

อาชีพปัจจุบัน

ช่างภาพอิสระ

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ชื่อ-สกุล	นายเกียรติไฉย เวชวารางกูร
อายุ	30 ปี
การศึกษา	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม
อาชีพปัจจุบัน	ช่างภาพประจำนิตยสาร สบายดีบุรีรัมย์ กำลังศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล

นายภคินทร์ ไททองกลาง

อายุ

30 ปี

การศึกษา

สังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต (สส.บ.)

อาชีพปัจจุบัน ข้าราชการ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ - สกุล	นางสาววีรวรรณ คชรัตน์
วันเกิด	วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2531
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 211 หมู่ 11 ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครูผู้ช่วย
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนคูเมืองวิทยาคม อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 32
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2549 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2555 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกดนตรี ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เกียรตินิยมอันดับ 2) พ.ศ. 2560 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาดุริยางค์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย